

Catechesis
CONTINENS
EXPLICATIONEM
SIMPLICEM, ET
breuem,

DECALOGI:
SYMBOLI APOSTOLICI:
ORATIONIS DOMINICÆ:
DOCTRINÆ DE
POENITENTIA: ET
SACRAMENTIS.

Contexta ex

Corpore Doctrinæ
Christianæ,

Bibliothek

der

St. Johanniskirche

LISSA i. P.

QVOD AMPECTVNTVR
AC TVENTVR ECCLESIAE
regionum Saxonicarum & Misnicarum, quæ
sunt subiectæ ditioni Ducis Electo-
ris Saxoniae &c.

EDITA IN ACADEMIA
VVITEBERGENSI: ET AC-
commodata ad vsum Scholarum
puerilium.

ANNO

M. D. LXXI.

14096

OM
ET

men
tam
prou
& il
vt &
bus,
scrip
fiant
nus
non
fo fa
sub
nati

3

OMNIBVS PIIS
ET DOCTIS VIRIS, GVBER-
NANTIBVS STVDIA
iuuentutis in Scholis
puerilibus

S. P. D.

N ON EST ALIA ME-
lior instituendæ iuuentu-
tis ratio, quàm ordiendo à
primis doctrinarum ele-
mentis, ætatem teneram his imbu-
tam, paulatim ordine ceu per gradus
prouehere ad altiora ac difficiliora :
& illa ipsa elementa ita proponere,
vt & dictata reposcantur ab auditori-
bus, & auditores ipsi ad certas ex præ-
scripto responsionum formulas assue-
fiant. Nam qui turbato ordine protin-
us in medias doctrinas irruūt, initijs
non perceptis : aut qui ordine inuer-
so fastigia petunt, fundamentis non
substructis, operam perdunt, & in co-
natibus medijs fatiscentes concidunt.

A 2

In-

Inprimis vero ad tuendam conseruandamq; doctrinæ cœlestis puritatem, & ad excitanda atq; acueda ingenia, accommodatior institutio nulla est, quàm cùm ea, quæ tradita sunt, quasi fida deposita repetuntur & exiguntur. Exploratis enim auditorum profectibus, animaduerti potest, quantum quisq; retinuerit, quantum intelligat, vbi hæreat, vbi aberret à vero, & errantes admoneri possunt.

Prodest & hoc: vnā quandam simplicem & certam sequi doctrinæ formam analogam fidei, & canoni doctrinæ Propheticae atque Apostolicæ conformem: Imò & certos loquendi modos vsurpare, qui nihil habeant ambiguitatis aut obscuritatis, & consentanei sint scripturæ: quod & Paulū meminimus præcipere Timotheo, vt conseruet *ἡ ἀποτύπωσις τῶν ὑγιαίνοντων λόγων*, id est, Ideam & formam certam. Nam dissimiles, perplexi, ambigui, noui, à canone scripturæ & testi-

mo-

monijs orthodoxis, quæ graui autori-
tate recepta & comprobata sunt, dis-
crepantes modi loquendi, inuoluunt
& obscurant dogmata: consensum de
doctrina dirimunt: erroribus fene-
stram aperiunt: voluntates disiungūt:
operas & studia distrahunt: & licen-
tiam audaciamq; quiduis fingendi in
leuibus ac petulantibus ingenijs con-
firmant. Verissimum est enim non de
politicis negocijs tantum, sed multò
magis de religionibus, quod apud
Thucydidem dicitur. *Εν τῷ διαλλάττον-
τι γνώμης, διαφοραὶ ἔργων καθίστανται*, id
est, Dissidentibus opinionibus & vo-
luntatibus, fiunt opera diuersa.

Hæc mala vt auerterentur, & con-
sensus de doctrina, quasi per manus
ab Apostolis propagatus, vt ad poste-
ros transmitteretur: prima Ecclesia
non Episcopis solis & Pastoribus do-
cendi curam commendauit: sed ijs-
dem adiunxit & *κατηχητὰς*, quorum
munus erat erudire nouitios, qui fi-

dem Christianam recens amplexi erant, & ad Ecclesiæ societatem sese aggregarant.

Vt autem ij, qui hoc modo institu-
ebantur, antequam ad Baptismum
admitterentur, vocabantur *κατηχούμε-
νοι*: Sic ipsa docendi ratio, qua sum-
ma doctrinæ Ecclesiæ compendio tra-
debatur, & vicissitudine quadam in-
terrogationum ac responsionum, au-
ditore ceu κατ' ἡχῶν reddente accep-
ta, exercebatur: nominata fuit *κατή-
χησις*, quasi per reciprocum sonum
reddita eadem vox doctrinæ.

Extat in ipsa scriptura nomen Ca-
techeseos, cum alibi, tum apud Lu-
cā in exordio narrationis Evangelicæ
& in Epistola ad Rom. capit. 2. & 1.
Cor. 14. & ad Gal. 6. *κοινωνεῖτω δὲ ὁ κα-
τηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχουῶτι, ἐν πά-
σιν ἀγαθοῖς*, Et morem Ecclesiæ veteris
aliquoties describit Eusebius, qui &
seriem atq; successionem eorum, qui
præfuerūt Catechumenis in Ecclesia

Alex-

Alexandrina, ordine commemorat. Fit & apud ceteros scriptores Ecclesiasticos crebra vetustissimi huius moris Ecclesiæ mentio. Nam & Tertullianus in sermone de poenitentia hortatur Catechumenos, ne differant Baptismum, hac persuasione, quasi securius ante Baptismum peccatis indulgere ipsis liceat: Et Chrysostomi quædam homilia inscribitur Catechesis ad illuminandos: Cuius exordium etiam tale est, vt ostendat modum ac formam doctrinæ veteris. Sic enim orditur: Prius dictorum apud charitatem vestram, fructus à vobis repetiturus aduenio. Scripsit & Augustinus librum de Catechizandis rudibus.

Hanc veteris Ecclesiæ consuetudinem, supersticiosorum rituum cultu & obseruationibus in regno Pontificio sublatam atq; deletam, vt Reuerendus Pater ac Præceptor noster & sincerioris religionis instaurator Doctor Martinus Lutherus, reuocaret in

Ecclesiā, præcipua Doctrinæ Christianæ capita, Methodo Catechetica interrogationibus & responsionibus distincta explicauit, quæ primæ ætati teneris priuatim, & publicè in Ecclesijs & Scholis harum regionum, magna cura inculcantur: eadem obseruata lege institutionis, vt cogantur auditores quasi sono reflexo imitari, & redere interpretationum verba.

Qui verò aliquo vsq; progressi & adultiores sunt, quorum iudicium ætate auctum paulatim maturefcit, ijs vberiores & aliquanto altius ex fonte doctrinæ sacre depromptæ, ac pluribus roboratæ testimonijs explicationes proponuntur, methodo tamen non diuersa. Atq; id quidem in templis hæctenus, quàm in Scholis obseruatum est accuratius: quòd Pædagogorū alij alias vsurpauerint vberioris Catechetice doctrinæ formas, nec ordine, nec interrogationum aut responsionum forma, nec loquendi modis congru-

Christi-
etica in-
nibus di-
æ arati a
n Eccle-
m, mag-
obserua-
ntur audi-
ari, & red
e.
gressi &
icium æ-
escit, ijs
ex fonte
pluribus
cationes
nen non
mplis ha-
eruaturn
gorū alijs
Cateche-
ordine,
sponsio-
dis con-
gru-

gruentes. Quin etiam nonnulli ex dis-
fidijs, quibus flagrant atque concuti-
untur Ecclesiæ, & ex confusione te-
tra dogmatum recte aliàs explicatorū,
ausi sunt aspergere multa minimè cō-
uenientia teneris ingenijs: sicut expe-
rimur, cū profectus discentium ex-
ploramus: inter quos non pauci offe-
runtur Catechetica doctrinæ aut ru-
des prorsus, aut de interrogatis aliena
vel ambigua respondentes.

His incommodis, vt aliquo modo
inueniretur remedium, profuturum
esse magnopere existimauimus, si vna
ederetur certa & simplex forma Ca-
techeseos, quæ post initia Catechis-
mi Domini Doctoris Lutheri, in Scho-
lis puerilibus iuuentuti proponi pos-
set. Nam capita in Examine aut Lo-
cis Theologicis comprehensa, ac dis-
putata, quæ in Ecclesiæ doctrina ac
certaminibus exercitatum lectorem
requirunt, nondum omnia commo-
dè & è vestigio pueris erudit in Ca-

techesi Lutheri, tradi possunt.

Quamobrem ex Corpore Doctrinae: in quo nostrae Ecclesiae verè & rectè statuunt repeti & explicari perpetuum consensum doctrinae Propheticae & Apostolicae, ac Symbolorum: hanc Epitomen, quantum fieri potuit simplicissimè excerptam, contexuimus: declarantem atq; illustrantem concinnis definitionibus illa, quae in Catechesi Lutheri summatim indicata sunt: Nec tamen aut ad ea penetrantem controuersiarum momenta, quae alibi agitantur, aut nimis procul à praesentis scopo excurrentem.

In hac cum vtiliter post Lutheri Catechesin, & ante Examinis Theologici enarrationem, exerceri posse adolescentes existimemus, edendam eam esse censuimus.

Prolixitatem, impedituram operas discipulorum, & rudiores aetatem remoraturam: (quae nec obruenda est copia, nec turbanda varietate, nec im-

implicanda perplexitate rerum) consultò vitauimus, ne discuntibus idem, quod Spartanis Samios legatos audientibus, accidat: vt postrema non intelligant, priorum obliuiscantur. τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ θ' ὕστατα οὐ σιωπῆναι. Oportet enim eorum, quæ teneræ ætati traduntur, modum esse, vt memoria comprehendi & animis infigi possint. Locupletior tractatio alterius loci est & occasionis. Interdum tamen aliqua vberioris declarationis causa addidimus, quæ ad altiora atq; maiora accessuris viam quandam præparant. Sed ea typis exilioribus excudi curauimus, vt ab alijs, quæ memoriæ mandari necesse est, facilius discerni possent.

Fruantur sanè his laboribus quicunq; volent: Sed res ipsas in hoc Libello traditas, & loquēdi formas, nec nostras nec nouas esse sciant. Ea enim recensuimus, quæ nostræ Ecclesiæ vnanimi consensu, & constantia ac fide

de religiosa semper hucusq; eodem modo sonuerunt. Quare si qui erunt boni & pij, & coniunctionis Ecclesiarum amantes, hi, vt speramus, cum gratiarum actione his fruuntur: Quos hortamur, ne rectè tradita alienis & commenticijs interpretationibus deprauari aut contaminari, neue peregrina assui permittant. Sed hæc vta Præceptoribus nobis tradita sunt, rectè intelligere adolescentes suæ fidei commissos assuefaciant, & τὴν καλὴν παρακαταθήκην posteris conseruare integram & illibatam studeant, & Deum toto pectore precentur, vt repurgatæ doctrinæ lucem nobis incorruptam conseruet, ac reprimat conatus eorum, qui manifestæ veritati malitiosè & petulanter, aut veteratoricè & fraudulenter illudunt.

Te Fili Dei, DOMINE IESV CHRISTE, oramus, vt asseras & vindices gloriam tuam, & de doctrina, quam ex ore ac patefactione tua sonamus,

namus, testificeris posteritati : sanes
vulnera Ecclesiæ : reprimas sophistas,
sycophantas, tyrannos, architectos
artificiorum & consiliorum Sinonio-
rum : tuearis consensum inter nos de
veritate tua, vt vno Spiritu, vna fi-
de, vno ore te celebremus in hac vita
& in omni æternitate, A M E N.

VVitebergæ Calendis Ianuarij,
inchoantibus annum Christi Serua-
toris M. D. LXXI.

*Decanus, Senior, & Do-
ctores Theologica facultat-
is in Academia VVi-
tebergensi.*

Ch
tra
gnij
etris

Qu

2

CAPITA

CATECHISMI.

*Quid vocatur Catechesis, &
unde est appellatio?*

CATECHESIS est prima institutio, qua rudioribus summa doctrina Christiana, certa methodo comprehensa traditur. Nomen est ἀπὸ τοῦ κατηχεῖν, quod significat, viva voce erudire, & ab auditoribus doctrinam reposcere.

QUAE SUNT PRAECIPUA
capita Catechismi?

Quinq; { Decalogus.
Symbolum Apostolicum.
Oratio Dominica.
Doctrina de poenitentia,
& Absolutione.
Doctrina de Sacramentis.

DE DECALOGO.

*Quid continet Decalogus, &
unde habet appellationem?*

DECA-

DECALOGVS continet summam Legis moralis, & nomen habet à numero decem Præceptorum. Sumta est autem vox ex 10. capite Deuteronomij, vbi Dominus dicitur scripsisse decem verba, quæ locutus erat de medio ignis in monte Sina.

Quomodo diuiditur Decalogus?

In duas Tabulas: **PRIOR** tabula docet de cultibus, qui immediatè Deo præstandi sunt. **POSTERIOR** tabula præcipit de officijs erga proximum. Vtriusq; tabulæ summam & ordinem Christus complexus est, Matthæi 22: Diliges Dominum **DEVM** tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est primum & magnum mandatum. Secundum simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota Lex pendet & Prophætæ.

Quæ Præcepta pertinent ad primam Tabulam?

Tria priora Præcepta: Quorum **PRI-MVM** concionatur de agnitione **DEI** in mente, & de

& de motibus seu affectibus in voluntate & corde. SECUNDVM præcipit de illius agnitionis & affectuū professione, quæ sit sermone. TERTI-
VM sancit totum ministerium, quo sit propagatio doctrinæ cœlestis, & cultuum externorum, quos Deus instituit.

Quæ Præcepta referuntur ad secundam Tabulam?

Septem sequentia Præcepta: Quorum hic est ordo. QVARTVM munit societatem communem, ad quam homo est conditus, & gubernatores illius constituit. QVINTVM corpora & vitam singulorum hominum munit. SEXTVM tuetur coniugia. SEPTIMVM domos seu nidos singulorum munit, & res ad victum necessarias. OCTAVVM defendit famam, & indicia ordinat, quæ sunt nervi & executio iustitiæ. NONVM & DECIMVM addunt declarationem, quòd lex Dei non tantum de externis operibus præcipiat, sed accuset & damnet etiam pravam concupiscentiam.

QUALIS EST FORMA ENUN-
tiationis in singulis Præceptis?

Primum Præceptum partim affirmatiuum, partim negatiuum est. Reliqua præcepta primæ & secundæ Tabulæ sunt negatiua, excepto tertio & quar-

to Præcepto. Semper autem in negativis simul continetur sententia affirmatiua, & e contrario, In affirmatiuis simul continetur sententia negatiua.

*Quæ sunt in singulis Præceptis
consideranda?*

De omnibus Præceptis hæc quinque cogitanda sunt.

- I. Quæ opera flagitentur.
- II. Quomodo fieri possint & placeant.
- III. Quæ peccata prohibeantur.
- IIII. Promissiones additæ Legi.
- V. Comminationes.

*Ex his quadam ad singula Præcepta pertinent :
Aliqua verò ad vniuersam Legem referenda sunt.*

DIC PRIMVM PRÆ-
CEPTVM.

Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de AEgypto. Non habebis Deos alienos coram me.

Quid continet affirmatiua sententia huius Præcepti?

Hæc verba : Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te ex AEgypto : confirmant

mant PRIMVM totius Legis authorita-
tem, monstrato Deo authore. DEIN-
DE ostendunt quis sit verus Deus, & quo-
modo agnoscendus sit. Nam appellatio
I E H O V A E discernit Deum patefactum
in Ecclesia ab omnibus commenticijs nu-
minibus, & mentio educationis ex Aegy-
pto monet ingentibus miraculis verbum
à Deo traditum Ecclesiæ, confirmatum
esse.

Recita definitionem Dei. *Partes 100.*
hinc hær dō

DEVS est essentia spiritualis, intel-
ligens, æterna, alia à creaturis omnibus,
verax, bona, iusta, casta, misericors, be-
nefica, liberrima, immensæ sapientiæ &
potentiæ, irascens peccatis: Pater æter-
nus, qui filium imaginem suam ab æterno
genuit: & Filius imago Patris coæterna:
& Spiritus sanctus procedens à Patre &
Filio, sicut patefacta est diuinitas, certo
verbo & testimonijs diuinis, quod Pater
æternus cum Filio & Spiritu sancto condi-
derit & conseruet cælum & terram, &
omnes creaturas, & assit omnibus crea-
turis, quo ad conseruationem, & colli-
gat sibi in genere humano Ecclesiam pro-
pter Filium, & per eum, & sit iudex iusto-
rum & iniustorum.

Qui sunt modi, quibus agnoscitur Deus?

Duo sunt modi, Verbum & Testimonia. VERBI Dei partes sunt principales Lex & Euangelium. TESTIMONIA verò sunt omnia opera Dei, quæ ad confirmandum verbum suum Deus omnibus temporibus in genere humano edidit.

SUNTNE DIVERSA DOCTRINARUM genera Lex & Euangelium?

Diligenter hæc due partes Verbi discernenda sunt, & tamen sciendum est, nunquam à se invicem hæc genera doctrinarum diuellenda esse, ac vniuersaliter ex Euangelio sumendam esse Legis declarationem. Sic autem Lex & Euangelium differunt. **L**EX est doctrina aliquomodo naturaliter nota, quæ præcipit quales nos esse oporteat, requirens integram obædientiam seu conformitatem cum Deo, & dammans ac destruens omnes non conformes. **E**VANGELIUM est contraria legis, id est, prædicatio penitentiae, inuitans peccatores, ut agnito peccato conuertantur ad Deum, & est promissio, quæ non est naturaliter nota, sed ex arcano consilio diuinitatis per Filium prolata, qua Deus remissionem peccatorum, reconciliationem, & donationem Spiritus sancti & vite æternæ propter

obædientiam & mortem filij Mediatoris offert & exhibet omnibus, qui fide promissionem accipiunt.

*Quæ virtutes præcipiuntur in
affirmatiua sententia primi
Præcepti, iuxta declaratio-
nem Euangelij?*

Septem sunt maximè insignes & conspicuæ virtutes primi Præcepti.

I. Vera noticia Dei.

II. Fides.

III. Dilectio.

IIII. Spes.

V. Timor Dei.

VI. Humilitas.

VII. Patientia.

Hæc enumeratio rectissimè sumitur ex verbis :
Ego sum Dominus Deus tuus, fortis zelotes. Ne-
cesse est enim noticiam monstrantem quis sit verus
Deus, omnibus affectibus voluntatis & cordis erga
Deum præluere. Quia ignoti nulla cupido. Hanc
veram noticiam comitantur affectus in voluntate &
corde. Quia enim initio proponitur dulcis & grata
consolatio, non obscurum est postulari fidem, quæ
& hanc consolationem amplectitur, & omnibus
partibus doctrine à Deo tradita, assentitur. Cum

autem mens statuit comminationem Legis esse veram, oritur Timor Dei. Et quia cum fide coniuncta est latitia, orta ex agnitione misericordiae, beneficiorum, & praesentiae Dei, existit in corde dilectio. Postea ut Fidei cognata est Spes: Sic Timori vicina virtutes sunt, Humilitas & Patientia. Harum virtutum haec sunt descriptiones.

VERA NOTICIA Dei est Deum sic agnoscere, sicut se patefecit, eundemq; à commenticijs numinibus discernere, nec aliud de essentia Dei, aut de voluntate, aut de ceteris articulis fidei asseuerare, quàm quod ipse tradidit in scriptis Prophetis & Apostolicis.

FIDES est noticia, qua firmo assensu amplectimur totam doctrinam, à Deo traditam Ecclesiae, & in hac etiam promissionem reconciliationis, quam apprehendentes, accipimus remissionem peccatorum fiducia Filij Dei, & hac fiducia acquiescentes, accedimus ad Deum, et nos recipi & exaudiri statuimus.

SPES est expectatio vitae aeternae propter Filium Dei certa, & expectatio auxilij & mitigationis calamitatum in hac vita iuxta consilium Dei.

DILECTIO Dei est subijcere se Deo, & facere mandata eius cum quadam letitia, qua oritur à fide apprehendente misericordiam Dei propter Filium promissam.

TIMOR Dei filialis est expauescere agnitione irae Dei aduersus peccatum, & simul erigi fiducia

cia misericordia, ne in pauore deficiamus à Deo.

H V M I L I T A S est verè timere Deum :
 & agnoscere propriam infirmitatem, & tamen in
 fide obœdire vocationi, & expectare à Deo auxili-
 um & liberationem, nec appetere maiora quàm
 pro vocatione, nec suis viribus tribuere euentus sa-
 lutares, nec despicere alios, per quos Deus etiam
 vttiliora gerere potest.

P A T I E N T I A est obœdire Deo in tole-
 randis aduersis, ita vt non faciamus aliquid contra
 mandata Dei, nec Deo irascamur, sed fide agnos-
 camus eum nobis propitium esse, & expectemus au-
 xilium, mitigationem, aut liberationem, & hac
 fide & spe dolorem leniamus.

*Qua est negatiua sententia pri-
 mi Præcepti?*

Negatiua sententia seu anthitesis com-
 prehensa est his verbis : *Non habebis Deos a-
 lienos coram me.* Sunt autem Dij alieni non
 tantùm commenticia Ethnicorum numi-
 na, sed omnia, quibus præter verum De-
 um confidunt corda hominum. Itaq; ha-
 bere Deos alienos est creaturis tribuere
 ea, quæ solius Dei sunt, vt cum rebus creatis
 confidimus, & in eis præsidia & salutem nostram
 collocamus, easq; Deo antefерimus, id est, plus di-
 ligimus & timemus, quàm Deum ipsum.

*Quæ sunt peccata pugnantis
cum primo Præcepto?*

Quinq; gradus maximè insignium peccatorum constitui possunt, quæ horribiliter pugnant cum primo Præcepto.

Primus gradus est Epicureus furor contemnens Deum, & Academica dubitatio de Deo.

Secundus est IDOLATRIA, Cum aut fingitur aliquid esse Deus, quod non est Deus: Aut cum alligatur Deus ad aliquam rem, cui se non alligavit suo verbo: Aut cum tribuitur creatura bonos soli Deo competens: Aut cum excogitantur opinioniones de Deo, & cultus sine verbo Dei. Ad hunc gradum referatur & superstitio, quæ tribuit cuiquam rei aliquam vim sine ordinatione diuina, & sine causis naturalibus.

Tertius gradus est HAERESIS, id est, pertinax asseueratio alicuius dogmatis pugnantis cum fundamento, seu cum perspicuis præceptis moralibus, aut articulis fidei.

Quartus gradus appellatur MAGIA, quæ ad Diabolos transfert fiduciam Deo debitam, & cum ijs pactiones & societates iungit, & opem ab ipsis petit.

Quintus est HYPOCRISIS seu simulatio

tio pietatis sine timore Dei & fide. Ad hunc gradum pertinent Securitas, Superbia, Fiducia & admiratio sui, Impatientia, & Desperatio. Quae virtutes proprie sunt opposita timori Dei, & fiducia auxilij diuini.

DIC II. PRAECEPTVM.

Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, Quia non habebit Deus innocentem, qui nomen ipsius vanè vsurpauerit.

*Quid significat Nomen Dei,
& quid est nomen Dei in vanum sumere?*

NOMEN DEI est, quicquid ex reuelato verbo de Deo prædicatur. Nomen autem Dei in vanum sumere, significat irreuerenter vti nomine Dei, sine honore & veneratione debita.

*Quae sunt virtutes secundi
Præcepti?*

Quatuor sunt præcipuae virtutes, in quibus consistit verus vsus nominis diuini. In-

uocatio Dei, Gratiarum actio, Confessio,
& Iurifiurandi religio.

INVOCATIO DEI est virtus, qua à
vero Deo, patefacto in promissione Euangelij &
misso Filio, petit bona aeterna & praesentia, & re-
pugnans dubitationi, certò statuit, nos exaudiri,
& bona optata impetrare, iuxta ipsius promissiones
propter Christum Mediatorem.

GRATIARVM actio est reſtificatio animi,
qua agnoscimus & profitemur, quòd non casu, non
humanis praesidijs, sed à Deo seruati ac defensi simus:
& quod verè nos respiciat, nobis aſſit, & opituletur
etiam tum, quando deſtituimur à cauſis ſecundis.

CONFESSIO est verè & conſtante co-
ram Deo & hominibus veram Euangelij doctrinam
proſiteri, neq; abijcere eam propter terrores, odia,
ſupplicia, aut alia quacung; pericula.

IURAMENTVM est aſſeueratio de re
poſſibili & licita, facta cum inuocatione Dei, qua
petimus, vt Deus ſit teſtis dictorum, & puniat fal-
lentem: & nos ipſo teſte ad pœnam obligamus, qua-
ſi arguentes eum mendacij, ſi non puniat fallentem,

QVOMODO COHAERET SE-
cundum Praeceptum cum primo?

Prima lex Decalogi praecipit cultum cordis inte-
riorem. Cum autem cor ardens luce & amore Dei,
pateſciat motus interiores voce celebrante Deum:
mox in ſecundo praeepto dicitur de uſu ſermonis,

ut gubernetur lingua, quæ exprimit & reuelat virtutes primi præcepti.

AN NON POTEST INVOCATIO & gratiarum actio fieri sine recitatione oris?

Potest inuocatio & gratiarum actio fieri etiam cogitatione mentis. Sed tamen Deus expressam vocem postulat, tanquam Confessionem, qua Ecclesia priuatim & publicè sese ab idolis seiungit: & se quisq; erudit: & excitat ad ardorem in inuocatione: & hac tanquam Gorgone pellit Diabolum, qui nulla tela magis reformidat, quàm preces piorum, & illam expressam de Deo testificationem.

Quæ peccata pugnant cum secundo Præcepto?

Omnes abusus nominis diuini, vt sunt sermones omnes, quibus peccata contra primum præceptum, abdite latentia in corde, in lucem proferuntur, vt verbi causa: Epicurei, Stoici, & Academici furores: omnes falsæ inuocationes: omnes corruptela vera doctrinæ: Magica incantationes: omnia periuria: omnes blasphemiae. Præterea neglectio inuocationis: ingratitude aduersus Deum: Abiectio veritatis in Confessione: aut iniustum silentium. Deniq; prætextus gloriæ & nominis Dei, quibus te-

gun-

guntur prauæ cupiditates, vt multi prætexunt
Euangelium priuata ambitioni, auaritia, odio, &
similibus morbis animi.

D I C I I I. P R A E C E P T V M.

Memento vt diem Sabbati sancti-
fices.

Quid significat vox Sabbati?

Sabbatum significat Hebraïs quietem
à verbo שבת quieuit. Et cum eadem dictione con-
gruunt duæ priores literæ vocis שבת quæ numerum
septenarium significat.

*Quot sunt species Sabbati, qua-
rum sit mentio in scriptura?*

Quinq; species Sabbati sunt, de quibus
sacra litera concionantur.

Primum est S A B B A T V M C R E -
A T I O N I S: de quo dicitur Gen. 2. Sex die-
bus fecit Deus cælum & terram, & requieuit die
septimo, non quod postea desierit Deus adesse suo
operi, quod ad sustentationem, & conseruationem.
Sed quia post hominem conditum, cessauit Deus ali-
as res condere. Non enim nouos mundos aut no-
uas Elementorum & animantium species creare de-
incèps voluit, vt ostenderet hominem esse extremum
& sum-

& summum opus, quo delectetur & in quo velit acquiescere.

Secundum SABBATVM est PÆDAGOGICVM, videlicet Cæremonia externa, ordinata ad diem certum, quo conceditur corporibus quies ab operis seruilibus, *Sicut dicitur Deut. 5. Non facies in Sabbato quicquam operis, tu & filius tuus, & filia, seruus & ancilla, bos & asinus, & omne iumentum tuum, & peregrinus, qui est intra portas tuas, vt requiescat seruus & ancilla tua, sicut & tu.*

Tertia species est SPIRITUALE SABBATVM animæ, de quo lex Dei inprimis præcipit, quod est, deditum esse studio doctrinæ cœlestis, & quietem agere à peccatis seu malis operibus. De hoc Sabbato commonesactio erat externa quies corporum: Idq; significant leges toties repetitæ de Sabbato, vt in Exod. cap. 31. dicitur: *Videte vt Sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me & vos, in generationibus vestris, vt sciatis, quòd ego sum Dominus, qui sanctifico vos. Custodite Sabbatum. Sanctum est enim vobis, & pactum est sempiternum inter me & filios Israël, signumq; perpetuum.*

Quarta species est admiranda QVIES FILII Dei in passione: De qua Paul. inquit: *Exinaniuit se, factus Patri obediens vsq; ad mortem crucis. Et Irenæus lib. 3. dulcissime inquit: Si-*
cut

cut homo erat, vt tentaretur, Sic & verbum erat, vt glosicaretur, requiescente quidem verbo, vt possit tentari, crucifigi & mori.

Quinta species est SABBATVM AETERNVM, quod promittitur Ecclesiae resuscitatae ex morte, vt *Esaia ultimo*, Erit Sabbatum ex Sabbato, videlicet, cum Deus erit omnia in omnibus.

QVID SIGNIFICAT VERBUM sanctificare?

SANCTVM propriissime loquendo tribuitur Deo, & rebus diuinis. Opponitur enim ei quod prophanum est, Ideo saepe significat aliquid dicarum Deo seu vsibus diuinis. Ita sanctificare vsurpatur de actionibus, quibus & Deus se nobis communicat, & quibus nos vicissim ornamus gloriam Dei. Estigitur SANCTIFICARE SABBATVM, idē quod Deo & rebus diuinis destinare, quod fit docendo & discendo verbū Dei, & exercendis officijs, quibus ornatur & propagatur ministerium Euangelij.

*Quomodo cohaeret Tertium
Præceptum cum duobus
præcedentibus?*

Sicut primum Præceptum de cultu cordis: Secundum de cultu oris præcipit: Ita
Tertium

Tertium de cultu cæremoniarum, & reuerentia externa toti ministerio debita docet, & gradus docentium & discientium in Ecclesia constituit.

*Quæ sunt officia Docentium
in Ecclesia?*

MINISTER Euangelij doceat purè & incorruptè Legem & Euangelium, & administret Sacramenta secundum Christi institutionem. Præterea moribus honestis ornet doctrinam, sicut prolixè Paulus vitam Episcopi describit ad Titum cap. 1. & 1. Tim. 3.

Quæ sunt auditorum Euangelij officia?

AUDITORES diligenter discant Euangelium, & pie vtantur Sacramentis: & libenter intersint publicis cœtibus sacris: & agnoscant quantum bonum sit ministerium publicum: & pro hoc orent, & Deo gratias agant: Præterea ornent honesta vita professionem Euangelij, venerentur pios ministros, soluât eis debitas mercedes: Denique & obœdiant eis iuxta Euangelium.

Quæ

*Quæ sunt peccata pugnancia
cum Tertio Præcepto?*

Pugnant cum Tertio Præcepto omnia scandala, quibus corrumpitur doctrina, & prophanantur Sacramenta, & deformatur ministerium & Ecclesia. Item, neglectio, contemptus & odium ministerij, videlicet, doctrinæ & Sacramentorum, & personarum seruientium Ecclesiæ persectutio. Item ludi prophani, & labores seruiles, quibus impeditur ministeriū. Denique helluationes & comestationes diebus festis, quibus turbatur intentio animi, & meditatio rerum diuinarum.

*Cur mutato die Septimo Christi-
stiani prima die celebrant
Sabbatum?*

Iudæi mandato Dei celebrarunt Sabbatum die septimo, qui est dies Saturni, vt vulgò nominatur, propter memoriam creationis rerum omnium. Sed Apostoli & horum discipuli, propter memoriam resurrectionis Christi, & vt ostenderent exemplum Christianæ libertatis, in abrogandis cæremonijs, pertinentibus ad po-
litiam

litiam Mosaicam, elegerūt primam diem,
quæ vocatur Dominica, seu dies Solis, a-
bolitis simul ritibus sacrificiorum, quæ apud
Iudæos vſitata fuerunt.

DIC IIII. PRAECEPTVM.

Honora patrem tuum, & matrem
tuam, vt sis longæuus super terram.

Quid significat honor?

Verus HONOR est comprobatio rei
cuiuscunq;, tribuens ei præstantiam, & re-
uerenter se ei subiiciens, propter diuinum
aliquod bonum. Est enim fundamentum hono-
ris, bonum aliquod diuinum in re aut persona ali-
qua. Gradus verò honoris sunt: PRIMVM,
Honestæ opinio in mente de persona aut re, quòd
diuinitus ordinata, & per se bona sit. SECUN-
DO, vera cordis subiectio, & officia externa, qui-
bus ostendimus nos venerari ordinem diuinum.

Quid complectitur appellatio Patris & Matris?

Parentum appellatione comprehen-
duntur PRIMVM ij, à quibus ortum &
originem secundum naturam ducimus.
DEINDE omnes, qui nobis sunt loco

C

pa-

parentum, & in nos imperium ex superiori potestate tenent, vt Præceptores, Magistratus, Patresfamilias, Tutores, Curatores, &c. Bonus enim gubernator à bono patre non differt.

CVR QVARTVM PRAECEPTUM primum locum obtinet in secunda Tabula?

Cum secunda Tabula ordinet societatem humanam: pulcherrimo ordine primum constituuntur gubernatores, & personæ atq; officia in communi societate aptè distribuuntur. Et orditur vox diuina à primo gradu gubernationis, videlicet à parentibus, qui debent esse regula aliorum gubernatorum. Constitutis autem gubernatoribus, qui sunt custodes discipline in communi societate, postea sequuntur præcepta singulorum, quæ arcent singulorum iniquitates.

Quæ sunt virtutes pertinentes ad Quartum Præceptum?

Virtutes quarti Præcepti sunt: Pietas parentum & liberorum mutua: Iustitia vniuersalis in gubernatoribus, & in subditis: Iustitia coniugum inter sese: Sedulitas.

Quæ

Quæ sunt officia parentum?

Paulus ad Ephesios 6. infigne præceptum tradit de officijs parentum: Educate liberos vestros, in doctrina & disciplina Domini. Vult igitur patres familias suæ familiæ præstare non solum nutritionem & defensionem: sed etiã communicationem doctrinæ de Deo, & assuesactionẽ ad exercitia honestæ gubernationis, vitæ & morum.

Quæ sunt officia gubernatorum?

Magistratus debet esse custos totius legis, quod ad externam disciplinam attinet. PRIMVM igitur debet sonare vocem legis moralis in genere humano, & proponere summas & immutabiles leges prohibentes idola, blasphemias, periuria, iniustas cades, vagas libidines, furta & fraudes in contractibus & iudicijs. SECUNDO suas quasdam leges ferre potest, non pugnantibus cum iure naturæ, quæ sint & probabiles & utiles ad conservandum statum Reipublicæ. TERTIO sit Magistratus executor diuinarum & suarum legum in puniendis violatoribus. QUARTO defendat obædientes contra iniurias improborum iuxta Pauli dictum: Sit timori malo operi, & honori bono operi.

*Quæ sunt officia Liberorum
erga parentes, & subditorum
erga Magistratus?*

Siracides capite tertio inquit: Honora parentes sermone, opere, & patientia. PRIMVM vult liberos agnoscere ordinem diuinum, & reuerenter sentire & loqui de parentibus. DEINDE veram cordis subiectionem requirit, quæ in externis officijs præstet obedientiam sine contumacia. POSTREMO postulat exercitium seu equitatem in tolerandis parentum infirmitatibus.

Eadem debent subditi & Magistratibus: PRIMVM vt agnoscant ordinem politicum esse opus Dei, & sciant Magistratus maximorum bonorum custodes esse in genere humano, & personas diligendas esse propter Deum. DEINDE præstent obedientiam legibus Magistratum, & non solum precentur pro gubernatoribus, sed etiam stipendia debita non grauatim persoluant. POSTREMO, vt tolerent quasdam infirmitates gubernatorum: Quia nulla est tam felix gubernatio, in qua non multa errata accidant.

QVÆ SVNT OFFICIA coniugum inter sese?

PRIMVM est amor mutuus. ALTERVM

R V
societ.
est de

Q

& si
ria e
quit
est,
deb
lute
con

Q

ran
tis
tus
&

Q

q

R V M est fides Coniugalis. T E R T I V M est
societas bonorum & arummarum. Q U A R T V M
est defensio, quam maritus debet vxori.

*Quid à singulis hominibus præ-
stari debet in vocatione?*

Cum Deus neminem velit ignauo ocio torpere,
& singulos in certam vocationem collocet, necessa-
ria est virtus omnibus sedulitas, de qua Paulus in-
quit: Hoc requiritur in ministro, vt sit fidelis, hoc
est, Singuli homines constanter & firmiter
debent propter Deum & communem sa-
lutem, facere labores vocationi propriæ
conuenientes.

*Quæ sunt peccata pugnancia cõ-
tra quartum Præceptum?*

In parentibus & gubernatoribus Ty-
rannis & Indulgentia. In liberis & subdi-
tis ἀσογία, Contumacia, Seditio, Serui-
tus impia. In vocatione cuiusq; Ignauia
& Curiositas.

*Quid significat Longæuitas,
quam Deus promittit obtempe-
rantibus huic Præcepto?*

Non tantum referenda est longævitæ ad ætatis & annorum numerum, seu ad longum spacium vitæ, sed ad omne genus prosperitatis, quod ad felicem & tranquillam vitam pertinet, *Vt sunt sanitas, vxor, liberi, familia, commoda functiones, pax, bene constituta Respub. bona leges, Oeconomia felix, Denique omnia præsidia salutaria, sine quibus nihil voluptatis aut lætitiæ hæc vita corporalis habet.*

D I C V. P R A E C E P T V M.

Non occides.

*Quæ sunt virtutes quinti
Præcepti?*

Pertinent ad quintum Præceptum militæ virtutes, Fortitudo, Mansuetudo, Aequitas, Misericordia, Amicitia, Humanitas, Clementia, Zelus, studium Concordiæ.

FORTITUDO est propugnatrix iusticia, videlicet depellens pericula, quæ recta ratio iubet depellere, & ita perferens ærummas, quas recta ratio iubet perferre, ne fracti dolore faciamus contra iusticiam aut alias virtutes.

MANSVETUDO est virtus quæ mitigat seueram iusticiam aut puniendo lenius: aut toleran-

lerant
& an
ar can
errat.

mitig
sertim
liter.

natur
orum
am in

aliena
iniustu
ne mi

lentia
mutu
rali p

virtut
suetua
rum, i

eosq
rum,

arum

lerando in alijs infirmitates quas leges non puniunt, & ambigue facta in meliorem partem flectendo, & arcana delicta tegendo, deniq; & sanando aliqua errata ante contumaciam.

A E Q U I T A S seu ἐπιεικεία est probabilis mitigatio summi iuris in aliqua circumstantia, praesertim in eo casu, de quo non loquitur lex principaliter. **I N T E R P R I V A T O S** verò aequitas nominatur etiā lenitas illa, quae versatur in tolerandis aliorum infirmitatibus, & in tegendis erratis, imò etiam in sanandis manifestis delictis ante contumaciam.

M I S E R I C O R D I A est affici sensu alienae calamitatis, praesertim iniusta, & opitulari iniuste oppressis, pro vocatione aut probabili ratione mitigare iustam calamitatem.

A M I C I T I A est virtus pro vera benevolentia reddens veram benevolentiam, & praestans mutua quaedam officia, pro modo facultatum, liberali pectore, virtutis causa.

H U M A N I T A S est copulatio multarū virtutum secunda tabula, videlicet, iusticia, mansuetudinis, aequitatis, beneficentiae, comitatis, & aliarum, in quibus summa est suavitas ac moderatio.

C L E M E N T I A est benefacere bonis, eosq; discernere à malis & moderari poenas illorum, qui sunt sanabiles.

Z E L V S est ardens amor iusticiae & aliarum virtutum, & indignatio ardens, aduersus

omnem turpitudinem & scelera.

STVDIVM CONCORDIAE
est iustitia, diligenter cauens, ne pugnet de villarum
non valde necessaria, ne Ecclesia distrabatur, aut
turbetur inuocatio, & sequantur bella & vastationes.

Quae prohibentur in hoc Præcepto?

Christus Matthæi quinto quatuor gradus recenset pugnantes cum hoc Præcepto. Primus gradus est violentia. Secundus est ira iniusta. Tertius est gestus ostendens maleuolentiam, *Raka*. Quartus est contemtus proximi, *Fatuus*.

EST NE omnis ira peccatum? Item,
EST NE omnis vindicta prohibita?

Quintum Præceptum prohibet iracundiam iniustam, quae temerè irascitur proximo, & damnat cupiditatem priuatæ vindictæ. Non autem prohibet iram vocationis quæ irascitur vitijs, nec abolet officium Magistratus, qui exercet vindictam in puniendis delictis, congruentem cum mandato Dei, & necessariam ad conseruationem societatis humanæ.

DIC VI. PRAECEPTVM.

Non mœchaberis.

Qua

*Quæ sunt virtutes Sexti
Præcepti?*

Duæ virtutes sunt Sexti Præcepti: Ca-
stitas & Temperantia.

C A S T I T A S non tantum in coniugio, sed
etiam in vita calibe vitat omnes libidines seu con-
taminationes corporum prohibitas.

T E M P E R A N T I A seruat mediocrita-
tem in cibo & potu conuenientem naturæ, & non
impedientem exercitia inuocationis & aliarum vir-
tutum.

*Quæ sunt peccata prohibita
in sexto Præcepto?*

Non modò adulteria, stupra, inçestui
concubitus, sed etiam spurcæ & impudi-
cæ cogitationes, obscœni sermones, lasci-
ui gestus, deniq; omnes illicitæ flammæ li-
bidinum. Item ebrietas, crapula, helluati-
ones, intemperantia, Quærere occasiones
& illecebras, quibus accenduntur aut fo-
uentur fœda animorum incendia.

DIC VII. PRAECEPTVM.

Non furtum facies.

C 5

Quid

*Quid nominatur Furtum
in genere?*

*Furtum est contrectatio rei aliena, qua fit ini-
usto Domino sine compensatione.*

*Quae sunt virtutes huius
Praecepti?*

*Sicut Sextum Praeceptum Coniugia sancit: Ita
Septimum approbat contractus legitimos, dominia
distinguit, proprietatem rerum ordinat, & rectum
vsum facultatum praecipit.*

*Sunt igitur virtutes Septimi Praecepti,
Iusticia commutativa, Liberalitas, Parsi-
monia, Gratitude.*

*IUSTICIA COMMUTATIVA
est qua in commutatione rerum servat aequalitatem,
ne altera pars exhauriatur.*

*LIBERALITAS est virtus qua com-
municat facultates & operas non debitas obligatio-
ne civili, sed naturali, & efficit mediocritatem in-
ter sordes & profusiones.*

*PARSIMONIA est virtus qua res pro-
prias custodit & utiliter collocat, vitat sumtus non
necessarios, & tamen ubi ratio iubet, expendit
quantum convenit.*

*GRATITUDO est virtus mixta. Constat
enim partim veritate, qua proficitur qua & quanta
bene-*

*beneficia acceperit, partim ex iusticia, quæ studet red-
dere æqualitatem pro facultate suo benefactori.*

*Quæ peccata prohibentur in
Septimo Præcepto?*

Non tantum manifesta furta & rapinæ,
fraudes & imposturæ in contractibus: sed
etiam avaritia, cupiditas iniusti lucri, Item
profusiones & sumtus non necessarij. Te-
nacitas in communicandis bonis. Ingrati-
tudo erga benemeritos.

DIC VIII. PRÆ-
CEPTUM.

Non loqueris falsum testimonium
contra proximum tuum.

*Quid nominatur falsum
testimonium?*

Falsum testimonium est Oratio qua ali-
ter loquimur, quàm habet veritas, et quàm
nos nouimus & sentimus. Idq; in proximi
nostri damnum ac perniciem.

*Quas virtutes precipit Octa-
uum Præceptum?*

Octa-

Octavi Præcepti virtutes sunt: Veritas Candor, Docilitas, recta appetitio gloriæ, Modestia. Est & vicina virtus verecundia seu pudor, qui cum omnes homines, tum inprimis ætatem puerilem decet.

VERITAS est virtus quæ inclinat voluntatem ut veras sententias amemus, vera constanter dicamus, & tueamur, & in gesta ac omni vita, vitemus simulationes & occultationes.

CANDOR est virtus vicina veritati, quæ propter rationem probabilem approbat alienas voluntates, & non habet malevolentiam, quædam etiam ambigua flectit in meliorem partem, ac bene quidem sperat: sed tamen ut de rebus mutabilibus cogitans posse mutari voluntates, & posse hominem errare de aliena voluntate, cum non penitus aspiciantur latebra humani pectoris.

DOCILITAS est virtus vicina modestiæ & veritati, quæ frenantur animi, ne sentiant de se se arroganter, nec admiratione propria sapientiæ contemnant aliena iudicia, & convicti veris sententijs cedant.

GLORIA est testimonium conscientiarum rectè iudicantis, & approbatio aliorum rectè iudicantium de virtute.

MODESTIA EST virtus, quæ in opinionione de nobis & in sermone & gestu, seruamus conuenientiam, videlicet, ne nobis in opinione aut in ser-

*sermone maior a imbecillitate nostra tribuamus, ne-
ue appetamus maiora, neue in gestu discedamus a
natura, & persone ac locorum ordine.*

Qua peccata prohibet?

Pugnant cum octauo Præcepto, Men-
dacium, Calumnia, Suspicio, Adulatio,
Pertinacia in falsis sententijs, Præstigiæ so-
phismatum, in religione, in artibus & iu-
dicijs, Maledicentia, Scurrilitas, Obtrecta-
tio, Leuitas, Violatio pactorum & fœde-
rum, Ambitio, Impudentia.

EST NE omnis occultatio peccatum?

Duplex est OCCULTATIO. Alia IN-
SIDIOSA, quæ ex studio nocendi oritur. Alia
OFFICIOSA, quæ est figura sermonis, quæ
aliquando sancti & sapientes cum magna laude v-
tuntur, ad tegenda quedam, quæ non necesse est
patescere. Vetusitas sic distinxit: MENDACI-
VM dixit aliud esse PERNICIOSVM,
aliud OFFICIOSVM aliud, LOCOSVM.

DIC IX. ET X. PRAE- CEPTVM.

Non concupisces domum proxi-
mi tui.

Nec desiderabis vxorem proximi
tui,

tui, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

*Cur adduntur hæc duo
Præcepta?*

Postrema duo Præcepta sunt interpretatio præcedentium mandatorum, & monstrant discrimen inter leges politicas, & legem Dei. Nam LEGES POLITICAE sunt quaecumq; frenum, quo externa disciplina regitur, & tantum accusant externa delicta atrociora, ut verbi causa, seditiones, caedes, adulteria, furta, mendacia. At LEX Dei requirit interiorem mundiciem, & integram conformitatem: & accusat non tantum externa delicta, sed etiam defectus & prauas inclinationes in corde. Ideo Paulus inquit: Non nouissem, quod concupiscentia sit peccatum, nisi Lex dixisset: Non concupisces. Sic & Christus inquit Matth. 6. Qui uidet alterius uxorem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo.

*Quid vocatur Concupiscentia
in doctrina Ecclesia?*

CONCUPISCENTIA, phrasirecepta in Ecclesia, significat horrendam deprau-

prau
natu
calig
esse si
de co
è qui
uider
ritia,

fine
Item
vt pa

Q

Su
legali
20: F
zelot
os, in
rum,
diam
& cul
gener

prauationem & ἀταξίαν omnium virium in natura hominis post lapsum. Ut in mente est caligo, & dubitationes. In voluntate auersio à Deo, esse sine timore, sine fide, & dilectione Dei: In corde contumacia, immundities, prauae inclinationes, è quibus oriuntur incendia malorum affectuum, inuidia, iniusta flamma irarum, libidinum, auaritia, mendaciorum.

Quis vocatur Proximus?

PROXIMVS est quilibet homo, siue bene siue malè meritis sit de nobis, Item, siue peregrinus sit, siue domesticus, vt parabola de Samaritano ostendit.

Quae sunt Promissiones & Comminationes additae Decalogo?

Summa promissionū & cominationum legaliū addita est primo Præcepto, Exod. 20: Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationē eorum, qui oderunt me, & faciens misericordiam in multa millia his, qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea. Sic Leuit. 18. generalis promissio traditur: Qui fecerit hæc,

hæc, viuet in eis. Generalis verò comminatio perti-
nens ad omnia præcepta, est
Deut. 27. Maledictus qui non permanse-
rit in omnibus quæ scripta sunt in Lege.

Postea speciales tum promissiones, tum com-
nationes de singulis præceptis multa passim extat, ut
1. Reg. 2. Glorificantes me glorificabo, contem-
nentes me erunt ignobiles. Ierem. 17. Si Sabbatum
sanctificabitis, reges & principes intrabunt per
has portas. Alioqui succendam ignem in portis, qui
non delebitur.

Prouer. 30. Oculum, qui subsannat patrem, ef-
fodient corui torrentis.

Gene. 9. Qui fuderit humanum sanguinem, fun-
detur sanguis eius.

Hebræ. 13. Scortatores & adulteros indicabit
Deus.

Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi
Deum videbunt.

Luc. 6. Qua mensura mensi fueritis, eadem re-
detur vobis.

Prouer. 22. Qui iniuriam facit pauperi, egreditur
Prouer. 12. Abominatio Deo sunt labia mendacia.

*An non lex Mosi est abroga-
ta, iuxta dictum: Lex & Pro-
pheta usque ad Johannem?*

Dis-

Discernendæ sunt partes legis Mosaicæ:
 Alia est **LEX MORALIS**, cuius summa est comprehensa in Decalogo, Hæ non potest aboleri, & manet aterna & immota obligatio ad obædientiam, in omnibus hominibus. Aliæ verò sunt **LEGES FORENSES ET CAEREMONIALES**, quæ fuerunt latæ, vt durarent ad certum tempus, donec mansura erat politia Mosaica. Quare deleta politia Mosai-
 ca, hæ Leges simul sunt abolitæ, & prorsus sunt extinctæ, nisi in quantum aliqua ex his habent aliquid morale aut naturale.

*Quis est ergo vsus Decalogi,
 cum non possit aboleri?*

Triplex est vsus. Primus est **POLITICVS** seu **PAEDAGOGICVS**, videlicet regere disciplinam in omnibus hominibus etiam non renatis & Ethnicis.

Secundus vsus est **SPIRITVALIS**, videlicet accusare omnia peccata in hominibus, interiora & exteriora, & totam depravationem.

Tertius vsus est, in renatis docere, qui **CULTVS** placeant Deo.

D

Potestne

Potestne hæc infirma natura hominum satisfacere legi?

Si non fuisset Adam lapsus, fuisset in tota hominis natura conformitas cum lege Dei. Nunc verò postquam depravata est natura hominum per peccatum, nequaquam homo potest satisfacere legi Dei. Ideo Paulus inquit, Rom. 3. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Item, Omnes peccaverunt, & carent gloria Dei.

Estne disciplina possibilis?

Nominatur DISCIPLINA, gubernatio locomotivæ, id est, externorum gestuum, & est obœdientia externa, iuxta mandata Dei, ita ne externa membra committant delicta prohibita lege Dei. Estque possibilis hominibus etiam non renatis, sed non meretur remissionem peccatorum, nec est iusticia coram Deo, nec est impletio legis.

Cur necessaria est disciplina?

Propter quatuor causas. PRIMÆ est: Necessitas obtemperandi mandato diuino.

SE-

SECUNDA: Necessitas vitandi pœnas atroces.

TERTIA: Necessitas non turbandi alios.

QUARTA, vt disciplina sit pædagogia in Christum.

*Quomodo in renatis inchoantur
opera precepta in lege: Et,
placetne inchoata obœ-
dientia Deo?*

PRIMUM fide agnoscendus est Mediator, propter quem persona fit accepta Deo. POSTEA accepto Spiritu sancto inchoatur obœdientia congruēs cum lege DEI, & hæc quanquam imperfecta est, tamen placet Deo in persona reconciliata propter filium mediatorem, per fidem.

QVOMODO INTERPRETATUR Euangelium comminationes & promissiones legales?

I. AETerna maledictioni legis, Euangelium opponit prædicationem pœnitentie, & promissionem vniuersalem & gratuitam de Remissione peccatorum, & de acceptatione coram Deo ad vitam æternam

nam propter filium Dei Mediatorem.

II. Sic & comminationes pœnarum corporalium legi additæ, habent exceptionem ex Euangelio de conuersione, qua impetratur aut liberatio aut mitigatio pœnarum corporalium.

III. Omnes promissiones legales etiam si additæ habent in lege conditionem integræ obœdientiæ, quæ in hac vita à nemine præstari potest: Tamen sunt ratæ & firmæ credentibus in filium Mediatorem, iuxta Pauli dictum: In Christo omnes promissiones sunt Amen.

IIII. Promissiones bonorum corporalium intelligenda sunt cum exceptione crucis & castigationis, & ne bona corporalia rapiantur nostris consilijs sine vocatione.

Quid est peccatum?

PECCATVM est quicquid est contra Legem Dei. Vel: PECCATVM est defectus, vel inclinatio, vel actio contra legem Dei, offendens Deum, & commens iram æternam, nisi fiat remissio propter filium Mediatorem.

Quæ est prima diuisio Peccati?

Peccatum aliud nominatur, ORIGINALI, aliud ACTUALE.

Quid

Quid est peccatum Originale?

Peccatum ORIGINALE est reatus propter Adæ lapsum, & propter priuationem lucis diuinæ, & firmæ agnitionis Dei in mentibus hominum, & propter auersionem voluntatis à Deo, & propter contumaciam cordis, quæ mala secuta sunt lapsum Adæ in natura hominum, & sunt inimicitia aduersus Deum, & damnata à Deo.

Quid est peccatum Actuale?

Peccatum ACTUALE est omnis actio pugnans cum Lege, tum in mente, ut dubitationes de Deo, tum in voluntate & corde, ut incendia malorum affectuum, tum in membris externis, ut externæ actiones pugnantes cum lege Dei.

Quæ est secunda diuisio Peccati?

Secunda diuisio Peccati tantum ad renatos pertinet. Nam in non renatis omnia peccata originalia & actualia sunt mortalia, sed in renatis alia peccata sunt MORTALIA seu REGNANTIA: Alia VENIALIA, seu non REGNANTIA.

Peccatum MORTALE in renatis est, cum is, qui fuerat renatus, assentitur errori in fundamento, aut labitur contra conscientiam. Tunc enim amittit Gratiā, Spiritum sanctum & Fidem.

Peccatum NON REGNANS, quod nominatur VENIALE, est in renatis in hac vita malum originis, & dubitationes, & incendia malorum affectuum, quibus tamen repugnant renati, ne ruant contra conscientiam, & dolent propter has sordes, & credunt se propter Mediatorem Deo placere, tegi has sordes, & gratiam exuberare supra peccatum.

Regulæ duæ de Decalogo.

- I. Semper prima tabula anteferenda est secundæ tabulæ. Quia primus est ordo hominis ad Deum conditorem, & gloria Dei anteferenda est omnibus rebus humanis.
- II. Primum præceptum includendum est cæteris omnibus. Nam propter Deum præstanda est obædientia in omnibus præceptis. Et contra, In violatione vniuscuiusq; Præcepti inest contemptus Dei in primo Præcepto.

*Cur assidue meditandus est
Decalogus?*

Medi-

Meditatio Decalogi necessaria est propter hos fines præcipuos:

I. Vt moneat nos de Deo, quod sit, & qualis sit.

II. Vt doceat ad quid condita sit natura humana, & qualis ante lapsum homo fuerit.

III. Vt sit norma rectrix vitæ.

IIII. Vt sit speculum peccati.

V. Vt quæramus Mediatorem, qui pro nobis implet legem.

VI. Vt petamus in nobis restitui conformitatem cum lege.

DE SYMBOLO APOSTOLICO SEV DE
SECUNDA PARTE
Catechismi.

Quid continetur in Symbolo?

SYMBOLVM est SUMMARIÀ quædam comprehensio articulorum fidei Christianæ, cuius professione, & vero intellectu, distinguitur Ecclesia ab omnibus alijs sectis, quæ sunt à religione Christiana alienæ.

Unde est appellatio Symboli?

D 4 Sym-

Symbolum dicitur ἀπὸ τοῦ συμβάλλειν. Ac propriè significat signum seu tesseram militarem, quam duces militibus dare solent, unde ab hostibus discernantur.

Cur nominatur hoc Symbolum Apostolicum?

Quia vel ab Apostolis compositum, & quasi per manus traditum est Ecclesiæ, vt vetustas semper existimauit: vel quia Apostolica doctrina tanquam fundamento firmissimo nititur.

CVR QVOTIDIE FACIENDA est Recitatio Symboli?

doctrina, & consolatibus ræ.

Symbolum Apostolicum propter quinque causas grauissimas quotidie recitandum est.

- I. Quia est communefactio de præcipuis Deiperibus ac beneficijs.
- II. Quia in hac recitatione, si mens est pia, fit applicatio beneficiorum filij Dei.
- III. Quia dulcis cōsolatio est in summis periculis.
- IIII. Quia confessio est contra Diabolos.
- V. Quia assuefacit nos, vt cogitemus doctrinæ testimoniam, videlicet patrefactiones Dei, & miracula.

In quot articulos vsitatè distribuitur Symbolum?

In

In Tres. Primus est de Creatione.

Secundus de redemptione.

Tertius de sanctificatione.

RECITA PRIMVM ARTICVLVM.

Credo in Deum: Patrem, Omnipotentem, Creatorem cœli & terræ.

CVR DICIS? CREDO
in Deum.

Hac forma verborum PRIMVM discernitur fides, à noticia intuitiua, quæ res subiectas oculis contemplatur. Est enim fides certitudo non apparentium.

DEINDE refutatur dubitatio Academica, quæ nullam certam assensionem de Deo retinet. Nam vox credendi αληγοφειαν significat.

TERTIO, Quia præpositio εἰς Deum additur, significatur discrimen inter fidem historicam, & fidem Christianam. Fides historica est tantum nosse historiam. Fides autem Christiana est noticia, et assensio in mente, & fiducia in voluntate & corde.

QUARTO, Hac voce CREDO, quam vnusquisq; recitat, discernitur fides specialis seu propria à fide generali. Fit enim applicatio ad singulos.

QUINTO, Reijciuntur hac verborum forma omnia idola, quæ sunt nihil, 1. Corin. 8. & fit testificatio nos omnem fiduciam collocare in Deum

nobis patefactum in ipsius verbo nobis ad credendum propositum. Nam fides habet se correlatiue ad verbum, seu ad promissionem.

Estne vnus Deus, an vero sunt plures Dij?

VNVS est tantum DEVS, iuxta dictum: Deut. 6. Audi IsraëI Iehoua Deus noster, Iehoua vnus est. 1. Cor. 8. scimus quòd non sit Deus nisi vnus.

Pertinetne appellatio Deitantum ad personam Patris?

DEVS est nomen ESSENTIAE commune tribus personis, Patri, Filio, & Spiritui sancto. Ideo Ecclesia ordinem articulorum sic coherere semper docuit: vt post hac verba: Credo in Deum, vel, vt in Symbolo Niceno dicitur: Credo in vnum Deum: vsurpauerit distinctionem, cui mox enumeratione subiiciatur explicatio personarum, vt constet quis sit ille Deus, in quem credimus, videlicet, Pater, Filius eius, & Spiritus sanctus. Ac falsa est interpretatio fanaticorum, qui per sophisticam fallaciam compositionis ac diuisionis hanc vocem (DEVM) ad solum patrem restringunt, excluso à diuina essentia Filio & Spiritu sancto.

*Dic testimoniū scripturæ q̄ tres
sint personæ diuinitatis, non
plures nec pauciores.*

Matth. 3. Pater æternus sonat hanc vo-
cem, qua discernit personam suam à per-
sona filij: Hic est Filius meus dilectus. Filius
stans in Iordane conspicitur. Spiritus san-
ctus specie visibili columbæ demittitur,
Et in institutione Baptismi nostri inquit
Christus: Baptizate omnes gentes in No-
MINE Patris & Filij, & Spiritus sancti.

*Quomodo discernuntur Per-
sonæ diuinitatis?*

Non tantum appellationes seu nomina differunt,
sed realiter ac distinctis proprietatibus discernuntur
tria ipsæque in vna eademq; diuinitate.

PROPRIETATES sunt duplices. Aliæ
INTERNAE, Aliæ EXTERNAE.

INTERNAE sunt gignere, nasci,
procedere. Nam Pater est persona gignens filium
imaginem suam: Filius est integra & substantialis
imago patris, genita à patre: Spiritus sanctus est
amor & letitia substantialis & coeterna inter Pa-
trem & Filium, procedens à Patre & Filio.

EXTERNAE PROPRIETATES

TES sunt, quæ sumuntur à beneficijs erga Ecclesiam, vt PATER non mittitur. FILIVS mittitur, vt patefaciat Euangelium & assumat naturam humanam, & sit Mediator, redemptor, iustificator, & saluator. SPIRITVS SANCTVS mittitur in corda credentium, vt tales motus amorem & lætitiā in eis accendat, qualis est ipse.

*Quæ sunt cogitanda de
creatione?*

Quinq; circumstantiæ considerandæ sunt de creatione.

Prima est quòd creatio sit COMMUNE OPVS æterni patris, Filij, & Spiritus sancti. Vt Psalmo 33. dicitur: Verbo Domini cæli creati sunt, & Spiritu oris eius (non quidem creato, sed creante) omnis exercitus eorum.

Secunda, quòd omnes res creatæ visibiles & inuisibiles conditæ sint EX NIHILO, vt Iohan. 1. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Item Psalm 33. Ipse dixit & factum est. Ipse mandavit & stetit.

Tertia circumstantia est: Quòd Deus LIBERE & VOLENS, tunc cū voluit, condidit mundum, Cū quidem ante mundum esset ab æterno, Sicut Moses inquit:

In principio creauit Deus cælum & terram, significans iam tum cum fuisse ab aeterno, cum mundo ortum atq; originem dedit.

Quarta, Quòd verè sit PROVIDENTIA. Quia Deus non discessit à suo opere, & adest vniuersæ creaturæ. Seruat rerum substantias, gubernat motus cælestes, vices tempestatum, fecunditatem terræ, generationem animantium, Deniq; sonet & sustentat totam naturam, maxime verò Ecclesiam alit & defendit, vt Acto. 17. dicitur: In ipso viuimus, mouemur, & sumus.

Et 1. Timoth. 4. Speramus in Deo viuo, qui est seruator omnium hominum, maxime fidelium.

Quinta, Quòd NON sit ALLIGATIVVS ad causas secundas. Sed sua omnipotentia & libertate propter salutem Ecclesiæ, aut ad puniendos impios, moderetur causas secundas, aut mutet, aut impediat, vt Psal. 114. inquit: Deus noster in cælo omnia quacung; voluit fecit, Et Luca 1. Omnia apud Deum sunt possibilia.

CVR DEVS CONDIDIT naturam?

Deus condidit hoc pulcrum opificium, vt se patefaceret: vt testimonia de se ostenderet: vt bonitatem suam impertiret multis: vt ex humano genere cõdito ad suam imaginem colligeret sibi Ecclesiam, cui lucẽ, sapientiam & lætitiã suam communicaret, & ab ea agnosceretur, et celebraretur in omni æternitate.

QVA-

QVARE CREATIO TRIBV-
tur Patri, cū sit opus commune
diuinitatis?

PRIMUM ideo hoc fit, Quia cetera persona
alias habent notas inturrentes in oculos, per quas
agnosci possunt, vt filius assumpsit naturam huma-
nam, Spiritus sanctus apparet die Pentecostes specu
flammarum. Tribuitur ergo creatio patri, tanquam
signum & nota monstrans patrem. DEINDE est
per Filium omnia facta sunt, & Spiritus sanctus font
omnes creaturas, tamen vt Pater est fons diuini-
tatis, sic voluntate patris omnia extiterunt. Monstra-
tur ergo ordo creationis, qui talis est: Pater vult
creationem & totum ordinem rerum: Hanc volun-
tatem exprimit per verbum, quo dicente res sunt
& ordine distinguuntur, & Spiritu sancto simili
creante, fouentur res.

Adultiores Basilij dictum considerent in libro
de Spiritu sancto cap. 16. Προκαταρκτικὰ αἰτία τῶν
ῥηομένων ὁ πατήρ. Δημιουργικὴ ὁ υἱός. Τελεωτικὴ τὸ
πνεῦμα, &c.

RECITA SECVNDVM ARTICVLVM.

Et in Iesum Christum Filium eius
unicum Dominum nostrum. Qui con-
ceptus est de Spiritu sancto. Natus ex
Maria virgine. Passus sub Pontio Pi-
lato.

lato
tus. I
refun
los, S
nipo
vuios
Qv

Du
na Ch
pertine
triplici
RITA
Descen
los: Al
teram p
niuerfa

Jn

In d
in agni
suias ca
tos.

Q
Vna

lato. Crucifixus, Mortuus, & sepultus. Descendit ad inferna. Tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, Sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

QVÆ CONTINENTVR IN
hoc Articulo?

Duo præcipuè. PRIMVM descriptio personæ Christi, ALTERVM beneficia seu opera pertinentia ad officium huius redemptoris. Ea vero in triplici sunt discrimine: Alia sunt PRÆTERITA: vt Incarnatio, Passio, Mors, Sepultura, Descensus ad inferos, Resurrectio, Ascensio ad cœlos: Alia PRÆSENTIA, vt Sessio ad dexteram patris. Alia FUTVRA, vt Reditus ad vniuersale iudicium.

In quibus consistit vera ag-
nitio Christi?

In duobus. In agnitione PERSONÆ, & in agnitione OFFICIÏ, De vtroq; inquit Esaias cap. 53. Noticia serui mei iusti iustificabit multos.

Quæ est persona Christi?

Vna est PERSONA Christi, sed NATV-

TVRAE sunt duæ: Diuina et humana, Di-
 VINA $\alpha\beta\gamma\sigma$ nominatur, quæ verè ab a-
 tero persona est distincta à Patre, & tamen
 eiusdem essentia (ὁμοουσιος) cum Patre. Sed
 HVMANA natura certo tempore assu-
 mta est ex matre Maria virgine.

*Dic testimonium de persona
 Christi.*

In primis notum sit exordium Euangelij Iohan-
 nis, quod Euangelista ideo sic scripsit, ut in illius
 loco extaret testimonium de hoc articulo. Sic igitur
 inquit: In principio erat verbum, & ver-
 bum erat apud Deum, & verbum erat De-
 us. Hoc erat in principio apud Deum. Et
 postea: In mundo erat, & mundus per ip-
 sum factus est, Et verbum caro factum est,
 Et vidimus gloriam eius, gloriam quali
 vnigeniti à Patre.

QVOMODO COPVLATAE SVNT
 naturæ duæ in Christo?

Ecclesia nominat VNIONEM PER-
 SONALEM, quæ non est transmutatio, nec
 confusio naturarum, aut proprietatum inter sese,
 sed copulatio verè ineffabilis, qua secunda persona
 diuinitatis massam certam ex genere humano in v-
 tero virginis a Spiritu sancto sanctificatam assumit,
 & sibi copulat non solum inseparabiliter, sed etiam
 secun-

secun-
 sona
 quæ
 ac fo

onil
 Mec
 uato

M
 cesio
 man
 ligau

R
 nis,
 tri p
 Dei s
 tia, e

I
 tionis
 mort
 remi
 impu
 tern
 quia
 cia
 natur

secundum hypostasim, videlicet vt vna in Christo persona sit ac maneat, ipsius nimirum Verbi propria, quæ humanam naturam assumptam gestet, sustentet, ac foueat.

Quod est officium Christi?

Commodissime his quatuor appellati-
onibus exprimitur officium. Christus est
Mediator, Redemptor, Iustificator, & Sal-
uator.

MEDIATOR est respectu perpetue inter-
cessionis, qua & initio deprecatus est pro genere hu-
mano post lapsum, & se ad pœnam sustinendam ob-
ligauit, & adhuc pro Ecclesia assidue interpellat.

REDEMPTOR dicitur respectu satisfactio-
nis, qua ætæror seu precium æquiualens æterno Pa-
tri pro peccatis generis humani persoluit, & iusticiæ
Dei satisfecit, & iram placauit, præstita obœdien-
tia, & pœnis in se translatis.

IUSTIFICATOR est respectu applica-
tionis sui meriti. Quia propter ipsius passionem &
mortem iustificamur coram Deo, id est, accipimus
remissionem peccatorum, reconciliationem cum Deo,
imputationem iusticiæ, & acceptationem ad vitam æ-
ternam. Deinde & respectu efficaciæ est iustificator,
quia in his, qui sunt reconciliati, simul restituit iusti-
ciam & vitam æternam, quæ etsi in hac vita tantum incho-
atur, tamen postea consummabitur, in altera vita.

E

Postre-

Postremo SALVATOR dicitur respectu miranda gubernationis ac defensionis Ecclesie in hac vita. Inprimis vero respectu finalis liberationis & glorificationis Ecclesie post resurrectionem ex mortuis.

*Explica pondera vocabulorum,
in his verbis:*

Et in Iesum Christum filium eius
unicum, Dominum nostrum.

IESVS est nomen proprium huius personæ, & significat Salvatorem. Quo nomine etsi in collatione aliorum nominum significatur inprimis respectus finalis liberationis seu redemptionis Ecclesie: Tamen cum seorsim ponitur, omnia benesicia huius personæ comprehendit. Sic Etymologiam exponit angelus Matth. i. Vocabis nomen eius Iesum, quia saluum faciet populum suum à peccatis ipsorum.

CHRISTVS est nomen officij, & significat vñctum: congruit cum voce Messias, & tribuitur huic personæ, quia est summus sacerdos & rex Ecclesie.

SVMMS SACERDOS est, qui est persona immediate missa à Deo ad patefactionem Evangelij: ad placandum iram Dei suo sacrificio, & ad precandum pro nobis, habens testimonium quod exaudiatur, per quum & exhibentur bona pro-

promissa in nouo testamento. Hæc descriptio sumitur ex officijs sacerdotis, quæ sunt quatuor: Docere: Sacrificare: Orare: Benedicere.

R E X vero est, Quia colligit sibi Ecclesiã per ministerium Euangelij omnibus mundi temporib. & liberat eam à peccato & æterna morte, & sanctificat eam dato Spiritu sancto, vt sit æterna ipsius hæreditas: & mirabiliter eam defendit, & regit in hac vita, vt verè inuocet & agnoscat exaudiri preces, ac celebret Deum, & resuscitat ex morte ad vitã & gloriã æternã. Hæc descriptio sumitur ex definitione regni Christi, & alludit ad officia regum: quæ sunt liberare subditos, ex potestate hostium, regere populi certis legib. & defendere bonos à malorum iniurijs.

F I L I V S V N I C V S. Hæc appellatio describit naturam diuinam Christi. Ideo autem vocatur Filius, quia ab æterno genitus est de essentia æterni patris. Vnicus (idem est quod vnigenitus, Iohan. 1. & 3. & proprius, Rom. 8.) Discernit Filium Dei ab electis, qui sunt filij Dei adoptione. Vt Iohan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri: Christus enim natura est filius. Nos gratia.

D O M I N V M N O S T R V M. Monet hæc appellatio de applicatione beneficiorum Christi. Est enim Christus Dominus noster.

I. Iure creationis. Quia per ipsum sumus conditi ad imaginem Dei.

II. Iure redemptionis. *Quia cum nos in peccatis nascamur, propter naturam nostram corruptionem, quæ lapsus Adæ secuta est, ipse se dedit precium redemptionis pro nobis, & nos à maledictione legis, ira Dei, peccato, morte, & regno Diaboli, precioso sanguine suo redemit, ut simus peculiaris ipsius populus.*

III. Ratione defensionis & glorificationis. *Quia exaltatus ad dexteram patris, perpetuo colligit sibi Ecclesiam, gubernat, defendit, & glorificat in tota aeternitate.*

Quid profiteamur in Symbolo de incarnatione Christi?

Conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine.

CUR MEDIATOREM CONGRUEBAT Deum & hominem esse?

PRIMA causa est. Cum genus humanum peccauerit, congruebat ordini iusticiæ, ut aliquis in genere humano pœnam solueret, quæ esset precium pro peccatis, Ideo Filius intercessor assumpsit humanam naturam.

SECUNDA causa. Nulla creata potentia sola potuisset sustinere iram Dei, & in tanta magnitudine dolorum, Deo verè tribuere laudem iusticiæ. Necesse est autem in pœna, quæ debet esse

plac-

plac
Med

est.
aqui

Sed
hic r
stitu
vni
per e

lat pr
eam
Filio
tam

U

D
rian
te,
ad I
ritu
bitu
Bet

placatio, punienti tribui laudem inflicta. Est ergo Mediator etiam Deus.

TERTIA causa. Peccati infinita malicia est. Vt igitur esset precium infinita bonitatis, & aequivalens, etiam ideo Mediator Deus est.

QUARTA. Creatura non est viuificatrix, sed vt Ioh. 1. scriptum est, In ipso erat vita. Ideo hic redemptor Deus est, vt vincat mortem, & restituat vitam. Nam vt initio in creatione ab eo fuit viuificator, ita & nunc credentes ei inseri, rursus per eum viuificantur.

QUINTA. Hic mediator assidue interpellat pro Ecclesia, & semper & ubique adest Ecclesia, eamque seruat & protegit. Quae beneficia etsi sunt à Filio in natura assumpta, & toti persone tribuuntur, tamen sunt actiones diuinae naturae & omnipotentis.

Ubi describitur historia conceptionis & natiuitatis Christi?

De conceptione inquit Angelus ad Mariam Luc. 1. Spiritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, Et ad Ioseph: Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Natiuitatis historia describitur Luc. 2. Cum Ioseph & Maria esset in Bethlehem, impleti sunt dies eius, vt pare-

ret, & peperit filium suum primogenitum. De quo angeli annunciant. Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus in ciuitate Dauid, & hoc vobis signum: Inuenietis infantem pannis obuolutum, & positum in præsepio.

Quare de Spiritu sancto conceptus & ex virgine natus est?

Angelus causam exprimit Luc. i. Quod ex te nascetur S A N C T V M, vocabitur Filius Dei. Ideo enim de Spiritu sancto, sine virili semine, de pura & immaculata Virgine natus est Filius Dei, vt sciamus hominem factum esse, sine peccato, quod cæteri homines nati ex carnali propagatione secum in hanc lucem afferunt.

Cur fit mentio expressa Mariæ matris Christi?

Non solum propter certitudinem historię, sed etiam quia prædictum erat Messiam nasciturum esse ex stirpe Dauid, ex qua Mariam ortam fuisse certum est.

Quid

Quare de

*P
fi*

*P
mira
Don
præ
acer
næ h
uale
ris h
tus
ad ip
mæ,
rann
don
fion*

Q

T

*Quid profiteamur in Symbolo
de maxime conspicuo actu hu-
miliationis Filij Dei in
passione?*

Passus sub Pontio Pilato, Cruci-
fixus, Mortuus, & Sepultus.

Quid vocas passionem?

PASSIO Christi est obœdientia ad-
miranda & inenarrabilis, quam Christus
Dominus noster sciens, volens, libensq;
præstitit in tolerandis animæ & corporis
acerbissimis cruciatibus, vt iusticiæ diui-
næ hac vera reuerētia & subiectione æqui-
ualens precium pro peccatis totius gene-
ris humani persolueretur, & Pater placatus
hoc sacrificio reciperet confugientes
ad ipsum fiducia huius mediatoris & victi-
mæ, & liberatis à maledictione legis, à Ty-
rannide Diaboli, & à morte æterna gratis
donaret, propter Filij meritum & interces-
sionem, iusticiam & vitam æternam.

QUOTVPLEX EST MEDITA-
tio passionis Christi?

*Triplex. Padagogica, Spiritualis, Exempla-
ris*

ris seu paradigmatica.

PAEDAGOGICA MEDITATIO est saepe legere narrationes, quae apud quatuor Evangelistas extant de historia passionis Christi: Easque conferre cum vaticinijs Prophetarum, ut hac collatio historiae & praedictionum confirmet in animis assensum, quo hunc articulum amplectimur.

Pueris imprimis nota sit prima promissio Gen. 3.

Psal. 22. Esa. cap. 53. & Danielis cap. 9.

SPIRITVALIS MEDITATIO est cogitare causas passionis Christi, magnitudinem peccati, & irae Dei aduersus peccata generis humani: Temperamentum misericordiae & iustitiae in Deo: Amorem filij Dei, & illam inenarrabilem humilitatem Filij. Et in tantarum rerum cogitatione exuscitare timorem Dei, & fidem.

EXEMPLARIS meditatio est imitari humilitatem & patientiam Christi, & considerare imagines pingentes statum Ecclesiae, quam Deus vult fieri conformem imaginis Filij sui, Rom. 8.

Cur sit mentio Pilati?

Pilatus fuit Praeses Iudaeae, sub Imperatore Tyberio. Huius mentio fit in Symbolo propter circumstantiam temporis, quae monet nos de Messia exhibito, iuxta vaticinium Patriarchae Iacob: Non auferetur Sceptrum de Iuda, neque magister de pe-

de pedibus eius, donec venerit Siloh.

QVALE GENVS SUPPLICII
fuit crucifixio?

Crucifixio fuit supplicium Iudaicum, quàm postea à Iudæis acceptam, ut videtur, vsurparunt Orientales populi, sed aliter Iudæi, aliter gentes hac vsi sunt. Iudæi non solebant viuos homines in crucem tollere: sed lapidatione interfectos, quorum postea cadauera cruci alligabant, non clauis per manus & pedes adactis affigebant. Gentes verò & viuos crucis supplicio afficiebant, & clauis affigebant, non alligabant.

Ad hæc discrimina administrati supplicij huius inter Iudæos & gentes alias, accessisse videtur & fractio crurum in mortuis, cuius meminit historia Euangelica, quod & ipsum apparet fuisse moris Ethnicici. Modus igitur Crucifixionis, quam Christus pertulit, non fuit Iudaicus, sed externus. Nam illo tempore iudicia capitalia non habebant amplius Iudæi, sicut ipsi de se proclamant, Non licet nobis interficere quenquam. Quare Christus traditus à Iudæis Ethnicis præfidi, non Iudaico, externo etiam & Ethnicis modo crucifixus est, quem tunc ibi gentes in hoc supplicio seruabant. Scribitur autem & hoc, contra blasphemos & idolatras, à Iudæis crucifixionem vsurpatam, ut hac de causa Christum etiam crucifigi postularent, quem & summus pontifex blasphemia damnauerat: & cui alterum quoque

crimen laesae dignitatis & quasi maiestatis sacerdotum intentabant, quod contra templum & iudices israel locutus esset.

Tales autem tribus tantum festis iis, quibus populus omnis conveniebat, tollere publice supplicio solebant, ex eo quod scribitur, Dent. 17. Tollendos tales, ut omnis populus audiat &c. Ideo Christianam supplicium, ut ad Paschatis tempus fieret, laborarunt. Hac adultioribus prodesse sorte poterunt, & ut considerentur, necessaria sunt. Quia ex Iudeis impijs, incogitantiores aliqui, contra historiam Evangelicam negant Christum viuum crucifixum, sed tanquam blasphemum more gentis Iudaeae lapidatione interfectum, id quod omnino etiam de Christo fecissent Iudaei, si penes ipsos tunc fuissent supplicia capitalia. Non igitur meminimus, eo tempore hac ipsis erepta esse, cuius non tantum ex Evangelica historia, sed ipsorum etiam popularium scriptis convinci possunt.

*Cur hoc abominabili genere supplicij Deus voluit interfici
Filium, ut tolleretur in
crucem?*

*Paulus Galat. 3. causam exponit, in-
quiens: Christus nos redemit de maledi-
cto Legis, factus pro nobis maledictum.*
Quia

Quia scriptum est, Maledictus omnis qui pendet in ligno. Typus autem crucifixionis Christi fuit serpens aneus exaltatus in deserto. Num. 21. Ioh. 3.

Cur mori oportuit Christum?

ROM. 4. inquit Paulus: Christus mortuus est propter peccata nostra. Et Osee 13. dicitur: O mors ero mors tua. Vnde versus in Scholis factus est: Mors mortis morti mortem mors morte redemit. Typi mortis Christi fuerunt mactationes victimarum, quae occisae offerebantur in sacrificijs.

Cur sepultus est Christus?

SEPELIRI Christus voluit, ut certum esset testimonium, quod vere fuerit mortuus, & ut una secum peccata nostra sepeliret: & nostra sepulcra sanctissimi corporis sui contactu consecraret.

Quomodo intelligis articulum de Descensu Christi ad inferos?

Simpliciter & sine allegoria intelligendus est hic articulus: sicut Paulus ad Ephes. 4. interpretatur, Descendit ad inferiores par-

partes terræ. Fatemur autem hoc articulo, de-
structam esse tyrannidem Diaboli & inferorum, hoc
est, liberatos omnes, qui credunt in Christum, &
potentia Diaboli & inferis, vt Osee 13. Ero pestis
tua inferne. Et hanc victoriã certo modo Filius Dei
Diabolis ostendit. Nec dubium est Diabolos sensisse
suam potentiam ab hoc victore fractam esse, Et ve-
rè caput serpentis à semine mulieris contritum esse.
Est igitur simplicissima sententia: Quod
Christus ostenderit suam victoriam Dia-
bolis, & eos terruerit. Sed quomodo hoc
sit factum, non scrutemur. Cyprianus scribit
in Ecclesia Romana symbolo, & in aliquibus Ori-
entis Ecclesijs non fuisse hunc articulum additum.

Dic testimonium de resurre- ctione Christi.

Psal. 16. Non derelinques animam
meam in inferno, nec dabis sanctum tuum
videre corruptionem. Matth. 12. Sicut Io-
nas fuit triduum in ventre Ceti: Ita oportet
Filium hominis tribus diebus ac tribus
noctibus esse in corde terræ. Historia re-
surrectionis describitur ab Euangelistis.
De fructu inquit Paulus Rom. 4. Resur-
ratus est propter iusticiam nostram. Et 1.
Cor. 15. Si Christus resurrexit, etiam nos
resurgemus. Rom. 6. Resurrexit, vt &
nos

nos i

2

& se-
tium
Tote
Et d
dies
mori

Vb

A
ascen-
& nu
A&c
vscq
tellig
pore
fuit v
ra an
quo l
facta

nos in nouitate vitæ ambulemus.

Quare dicimus in Symbolo ?

Resurrexit tertia die.

Quia die Parasceues deponitur à cruce & sepelitur, paucis horis ante Sabbati initium. Iudæi enim diem à vespere inchoant. Toto autem Sabbato quiescit in sepulcro, Et die prima Sabbatorum, quæ nobis est dies Dominica, circa auroram resurgit ex mortuis.

Ubi extat confirmatio Articuli de ascensione Christi ad cælos ?

Actorum primo describitur historia ascensionis. Videntibus illis, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Et Actorum 3. Oportet Christum cælo capi, vsq; ad tempora restitutionis omnium. Intelligatur autem ascensio, vt sonat litera & de corpore & de corporali locatione. ASCENSIO fuit visibilis & corporalis, & semper ita scripsit tota antiquitas, Christum corporali locatione in aliquo loco esse, vbicunq; vult, & ascensio corporalis facta est sursum.

CVR

CVR CHRISTVS ASCEN-
dit ad cœlos?

PRIMUM vt refutaret somnia Iudaicorum
de politico regno Messia. SECUNDO vt pa-
raret nobis aditum ad cœlos, quo & nos aliquando
traducet, iuxta dictum: Pater, volo vt vbi ego
sum, ibi & illi sint. TERTIO, vt hoc velut
triumpho testificaretur de victoria aduersus regnum
peccati & mortis, Coloss. 2. & Psal. 68. Perimet
ad fructus ascensionis etiam sequens articulus de
sensione ad dexteram Dei.

*Quid est sedere Christum ad
dextram Patris?*

Simpliçissime intelligatur de exaltatio-
ne Christi ad regnum & Sacerdotium,
sicut concionatur totus Psalmus 110. Dixit
Dominus Domino meo, sede à dextris
meis &c. Idem articulus monet etiam de gloria
Christi, superante omnium creaturarum gloriam.
Beati angeli & homines etiam in cœlo sunt, qui
fruuntur luce & conspectu Dei visibili. Sed Christus
exaltatus est in illa arcana luce regnans cum Patre
& est caput Ecclesie, omnia in omnibus perficiens
& quanquam manet discrimen naturarum in Chri-
sto, nec confunduntur proprietates: tamen etiam
humana natura Christi post glorificationem accepit
dona seu ornamenta, seu prerogatiuas, quæ supe-
rant

rant omnium creaturarum dona.

Dic Testimonia de reditu Christi ad iudiciū vniuersale.

Act. 1. inquit Angeli, Hic Iesus qui sursum receptus est à vobis in cœlum, ita veniet, quemadmodum conspexistis eum euntem in cœlum. Et Matth. 25. non solū aduentus Christi, sed etiam processus seu forma iudicij copiose describitur.

QVAE OPERA EFFICIET Christus, cum in fine mundi rediturus est?

PRIMUM voce sua resuscitabit omnes homines, quotquot ab initio mundi mortui sunt, & animas ipsorum copulabit denuo cum resuscitatis corporibus. Eos vero, quos viuentes adhuc in terra reperiet, in momento immutatos, vna cum excitationis è morte, in occursum sibi rapiet.

DEINDE visibile & vniuersale iudicium exercebit, in quo bonos discernet à malis, & pronuntiabit sententiam super pios & impios. Nam pater omne iudicium dedit Filio, Ioh. 5. PRAETEREA pios introducet in possessionem æternæ beatitudinis, quam in hac vita fide & spe expectarunt. SIMVL etiam impios abijciat cum damnatis spiritibus in æternos cruciatus, vbi ignis eorum non exstinguetur, vermis non morietur, opprobrium non desinet, Esa. vlt. DENIQUE igne purgabit
cælum

cælum & terram, & nouam mundi formam efficiet,
qua erit sancta & munda habitatio omnium beato-
rum angelorum & hominum. 2. Pet. 3.

RECITA TERTIVM

ARTICVLVM.

Credo in Spiritum sanctum, san-
ctam Ecclesiam Catholicam, Sancto-
rum communionem, Remissionem
peccatorum, carnis resurrectionem,
& vitam æternam.

QVID CONTINETVR IN HAC
parte Symboli?

Confessio Ecclesie de Spiritu sancto, de Ecclē-
sia, & de beneficijs Dei præcipuis, ad quæ superius
Articuli principaliter referendi sunt.

*Quæ sunt discenda de Spiritu
sancto?*

Persona & beneficia ipsius.

Proba quod Spiritus sanctus sit Persona
seu *ὁ φῦς ὁ ἅγιος*.

Quod Spiritus sanctus sit persona distincta a Pa-
tre & Filio, id confirmat illustris paterfactio in bap-
tismo Christi. Ibi enim conspicitur Spiritus sanctus
specie columba alas pandens super Mediatorem.
Postea

POSTEA in Pentecoste visibiliter apparet Spiritus sanctus specie flammaram. Tercio in formula Baptismi ab ipso Filio Dei tradita iubentur baptizari homines in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Constat autem Patrem & Filium personas distinctas esse. Quare & nomine Spiritus sancti, persona distincta significatur. De processione Spiritus sancti inquit Christus Ioh. 15. Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritus veritatis, qui à Patre procedit.

Quæ sunt beneficia Spiritus Sancti?

Beneficia ostendit appellatio. Vocatur enim Sanctus, non solum, quia sanctus est, sed quia ipse credentes sanctificat, hoc est, lucem in eis accendit ad intelligendam doctrinam, & assensionem confirmat, & efficit motus congruentes Deo, & excitat inuocationem, & læticiam in Deo acquiescentē: Zach. 12. vocatur Spiritus gratiæ & precum.

Cur dicimus in Symbolo: Credo in Spiritum sanctum, & non dicimus, Credo in sanctā Ecclesiam?

Soli Deo tribuendus est cultus fidei,
F iuxta

iuxta Prophetæ dictum : Maledictus qui ponit carnem brachium suum. Cum ergo testamur nos in Spiritum sanctum credere, agnoscimus & confitemur eum esse verum Deum, Sed omittitur præpositio cum recitamus professionem de Ecclesia: Quia fides non nititur Ecclesia, sed Deo. In Symbolo Constantinopolitano verba hoc modo recitantur : Et in Spiritum sanctum, Dominum vivificantem, qui ex Patre, Filioq; procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas IN vnâ Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Sed ibi præpositio IN, non ad verbum credo, sed ad Spiritum sanctum refertur, videlicet, quod is locutus sit per Prophetas in vnâ Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Significatur enim vnum eundemq; Spiritum omnia egisse in veteri & nouo Testamento : contra eos, qui consinxerunt duos sibi quasi contrarios Spiritus. Significatur etiam Ecclesiam non esse vnus temporis, sed omnium ætatum inde vsq; ab initio mundi propter vnum eundemq; Spiritum.

Quid est Ecclesia?

* ECCLESIA VISIBILIS in hac vita est cœtus visibilis amplectentiũ Euangelium, & recte vtentium Sacramentis, in quo cœtu Filius Dei est efficax, & voce Euangelij & Spiritu sancto multos regenerat

rat ad vitam æternam, suntque in eo cœtu multi non sancti, sed tamen de doctrina consentientes.

*Quæ sunt signa monstrantia
veram Ecclesiam?*

Tria sunt. I. CONSENSVS in doctrina Euangelij incorrupta, quod ad fundamentum attinet. II. LEGITIMVS VSVS Sacramentorum. III. OBOEDIENTIA ministerio debita iuxta Euangelium.

Cur Ecclesia dicitur Sancta?

ECCLESIA vocatur sancta in hac vita, per Synecdochen. Quia multa sunt membra sanctificata Spiritu sancto & electa. Fit autem à principali nuncupatio, & membra sanctificata vſitate nominantur viva membra Ecclesie. Alij non sancti vocantur mortua membra, si tamen de doctrina consentiant.

*Quomodo est Ecclesia sancta?
cum in hac vita in omnibus sit
peccatum, & sordes
multiplices.*

VIVA MEMBRA Ecclesie sunt sancti in hac vita partim imputatione, partim

tim inchoatione. IMPUTATIONE;
quia propter Mediatorem teguntur in eis sordes, &
imputatur eis iusticia Christi, quam fide accipiunt.
INCHOATIONE verò, quia inchoatur
in eis per Spiritum sanctum nouitas Spiritualis; qua
consummata erit in altera vita.

Quid significat vox Catho- lica?

Καθολικὸν idem est quod vniuersale. Ideo
autem Ecclesia sic vocatur, quia non est al-
ligata ad personas, loca, & ordinariam suc-
cessionem Episcoporum, sed est vbicunq;
sonat vox Euangelij. Deinde quia omni-
bus ætatib. mundi colligitur ex genere hu-
mano. Postremo quia amplectitur totū cor-
pus doctrinæ Prophetiæ & Apostolicæ.

Quid significant hæc verba?

Credo sanctorum communio-
nem.

Hæc verba sunt expositio seu interpre-
tatio prioris articuli. Sunt enim velut de-
scriptio per appositionem, vt vocant gram-
matici, addita, qua declaratur quid sit Ec-
clesia. Nempe ἁγίων κοινωνία, id est cætus talium,
quo sancti, hoc est, abluti sanguine filij Dei (Eph. 5.)
& sanctificati per Spiritum sanctum, quocunq; loco
& tem-

& tempore vixerint, societatem seu communionem inter se habent, non modò eiusdem doctrina, sed etiam omnium beneficiorum spiritualium, cum sint membra vnius corporis, & vñ caput habeant Christum, qui per Spiritum suum in eis est efficax. Ita Iohan. inquit: Quod vidimus & audiimus, annunciamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscum, & societas vestra sit cum Patre & filio eius Iesu Christo. Et Paulus Ephes. 4. Vnum corpus, vnus Spiritus, sicut & vocati estis in vna spe. Apud Cyprianum & Augustinum hic articulus non habetur, neq; ab eis exponitur.

EXPLICA PONDERA VOCABULORUM in articulo:

Credo remissionem peccatorum.

PRIMUM testificatio est de fide, qua vnusquisq; firmiter statuere debet, quod sibi in hac vita, credenti, certo detur remissio peccatorum, contra dubitationem Pontificiam.

DEINDE cum peccata nominantur plurali numero, confirmatio est dulcissima consolatio: Quod omne peccatum remittatur, videlicet agenti pœnitentiam & fide amplectenti promissionem gratia, certo ratam propter filium Dei.

TERTIO vox remittendi docet, non tantum donari culpam sed etiam pœnam æternam. Nam remittere est liberare à culpa & pœna æterna: & hac relatio præcipue comprehenditur in vocabulo

remissionis, videlicet solutio obligationis ad æternam mortem, & damnationem, & debita pœna condonatio.

QUARTO. Quia Symboli recitatio fit quotidie, intelligatur remissio peccatorum de continua remissione, etiam postquam renati sumus, & sciant etiam renati, semper in hac vita manere reliquias peccati, quarum remissio à Deo petenda est.

Differuntne remissio peccatorum & iustificatio?

Non differunt. Ideo iustificatio definitur, quod sit remissio peccatorum, reconciliatio cum Deo, imputatio iusticiæ, & acceptatio ad vitam æternam.

Quomodo accipitur remissio peccatorum seu iustificatio?

Homo in conuersione seu in veris doloribus accipit remissionem peccatorum propter mediatorem Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, Deum & hominem, GRATIS sola fide, non propter propriam dignitatē seu propter virtutes proprias aut propria opera seu merita.

Dicet testimonium de hoc Articulo.

Acto.

Acto. 10. Huic (Christo) omnes Prophetæ testimonium dant, remissionem peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credunt in eum. Ro. 3. Iustificamur gratis gratia ipsius, per redemptionē, quæ facta est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorē, in sanguine eius, per fidem.

*Quomodo intelligenda est hæc
Propositio? Fide sumus iusti: aut
fide accipimus remissionē
peccatorum.*

Propositio hæc: Fide sumus iusti: intelligitur correlatiuē, videlicet per misericordiam sumus iusti propter Filium Dei. Ideo autem fit mentio fidei, Quia fide oportet accipi beneficium gratuitum. Vsitatē sic dicitur, Non propter nostrum credere, sed propter eum, in quem credimus, iustificamur. Item, Vt annulus magni æstimatur propter gemmam: Sic fides iustificat, non quia qualitas est in nobis, sed quia mediatorē apprehendit.

*Cur retinenda est particula
clusiua? Gratis. Item, Sola
fide iustificamur.*

Quatuor sunt causæ propter quas necesse est retineri exclusiuam. PRIMÆ est, vt tribuatur honos debitus filio Dei, quod hæc sola hostia sit precium pro nobis, iuxta dictum: Hic est Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

SECUNDA est, vt conscientia habeant firmam consolationem, iuxta dictum: Rom. 4. Ideo ex fide gratis, vt sit firma promissio.

TERTIA causa est, vt inuocatio fieri possit, quæ impeditur conspectu nostræ infirmitatis, nisi erigamur fiducia Mediatoris.

QUARTA est, vt conspiciatur discrimen legis & Euangelij. Quia particula gratiæ, fide, & expressa mentio mediatoris præcipuè discernunt legem & Euangelium.

QVID EST MORTUORUM resurrectio?

RESURRECTIO mortuorum vniuersalis est actio Dei externa, qua Deus pro sua immensa potentia, & iuxta liberrimum decretum voluntatis suæ, omnium hominum corpora ab hac vicissitudine generationum & corruptionum vindicabit, & rursus cum animis copulabit, vt ad omnium eternitatem, aut pœnas scelerum vna cum Diabolis persoluant, aut communicatione lucis, sapientiæ, iusticiæ & vitæ diuinæ fruantur.

Cur expresse dicitur:

Credo resurrectionem carnis.

Quia sicut corpus mortificatur propter peccatum, Anima non moritur: Sic corpora quidem resuscitabuntur, Animæ verò resurrectione non habent opus, cum maneant superstites postquam discedunt ex corporibus: At in nouissimo die rursus copulabuntur cum resuscitatis corporibus.

Cyprianus scribit in aliquot Orientis Ecclesijs articulum de resurrectione carnis dixerunt fuisse pronuntiatum: Credo H V I V S carnis resurrectionem. Sicut & Paulus dixerunt loquitur: Oportet corruptibile Hoc induere incorruptibilitatem.

Dic testimonium de hoc articulo.

Nota sit pueris historia visionis Ezechielis cap. 37. Et concio Pauli 1. Corinth. 15. & 1. Thess. 4, vbi sedes & præcipua confirmatio est huius articuli.

Quotuplex est resurrectio?

Iohan. 5. inquit Christus: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt, ad resurrectionem vitæ:

Qui verò mala egerunt, in resurrectionem indicij.

Hac asseueratio Filij Dei discernit resurrectionem piorum à resurrectione damnatorum. Quia nisi immortalitas vtriusq; communis erit: tamen finis ad quem vtriusq; resuscitabuntur, ingens discrimen facit. Nam vita æterna erit portus, in quo boni acquiescent. Supplicium æternum erit stipendium peccati regnantis, quod non tegitur umbraculo Filij Dei.

Quid nominatur vita æterna?

VITA ÆTERNA vocatur status beatorum, post hanc vitam, in qua Deus illos in vniuersum liberatos à peccato & morte coràm perfunder sua luce & sapientia, & implebit sua iusticia & læticia, & in tota æternitate omnia erit in omnib.

Huic opponitur mors æterna, quæ est perpetua abiectio omniũ damnatorum à Deo, & animæ ac corporis cruciatus nunquam finiendi.

Dic testimonium de hoc articulo.

Ioh. 3. inquit Baptista: Qui credit in Filium, habet vitam æternam. Qui non obtemperat Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. Ioh. 10. Oves meæ
vocem

vocem meam audiunt, & sequuntur me,
& ego vitam æternam do eis.

CVR POSTREMO LOCO RE-
citatur hic articulus?

Vt doceat quis sit finis omnium bono-
rum, seu q̄ sit summū & vltimum bonum,
quod præcipue ab omnibus hominibus expetendum
est. DEINDE vt monstret finalem causam
creationis, redemptionis, & sanctificationis nostræ.

POSTREMO vt confirmet nos de immorta-
litate, qua discrimen facit inter homines & pecu-
des: & de fine seu cessatione omniū miseriærum, qui-
bus hac mortalis vita est obnoxia. Nō enim ad hanc
vitam mortalem, vt pecudes, nec ad perpetuas mi-
serias nati sumus, sed vt immortalitate & beatitu-
dine æterna fruamur, cuius nemo erit particeps, nisi
in hac vita accensa in eo fuerint initia vitæ æternæ.

*Quomodo in hac vita inchoatur
in nobis vitæ æternæ?*

VITA AETERNA inchoatur in
nobis in hac vita, cum ex verbo patefacto
agnoscimus Deum, & acquiescimus in eius
misericordia promissa propter Filium, &
cum corda sentiunt consolationem Spiri-
tus sancti, qua simul accenditur noua lux,
iusticia, & læticia, quæ est gustus vitæ æ-
ternæ.

DE

DE ORATIONE
DOMINICA, QUAE EST
TERTIVM CAPVT CA-
techeseos Christianæ.

*Quid continet Oratio Do-
minica?*

Continet optimam & perfectissimam
formā precandi, præscriptā à Filio Dei Do-
mino nostro Iesu Christo, qua & breuita-
te admirabili, & ordine sapientissimo cō-
plexus est omnes res, quas à Deo petere
debemus,

*Quod est discrimen vera inno-
cationis in Ecclesia, & alia-
rum impiarum inuo-
cationum?*

Dux sunt præcipuæ differentia, Altera
DE ESSENTIA DEI, Altera de
VOLVNTATE. Primum enim Eth-
nici & alij impij negant hunc esse Deum,
qui est æternus Pater, Filius, & Spiritus
sanctus. Deinde ignorant promissiones &
mediatorem. Ecclesia verò alloquitur ve-
rum

rum Deum patefactum illustribus testimonijs, & agnoscit eum sicut se patefecit. Scit etiam promissiones, & agnoscit mediatorem, & scit Deum velle inuocari & exaudire fiducia mediatoris: sicut ipse Dominus inquit: Quicquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

*Quæ requiruntur ad veram
inuocationem?*

In omni inuocatione necessaria est præcipuè sex rerum consideratio.

I. Cogitandum est QUID & QUEM DEVM, & vbi patefactum inuoces. Ioh. 4. Nos adoramus, quod scimus.

II. Considerandum est præceptum de Inuocatione, vt Psal. 50. Inuoca me in die tribulationis.

III. Singuli cogitent, an verè sint cõuersi ad Deum. Nam sine conuersione precatio non est efficax, Ioh. 9. Peccatores Deus non exaudit.

IIII. Cogitandæ sunt promissiones de exauditione. Matth. 7. Petite, & dabitur vobis. Luc. 11. Quanto magis Pater vester dabit Spiritum sanctum petentibus.

V. Excitanda est fides, quæ in promissionem intuens, certò statuatur nos exaudiri

audiri propter mediatorem.

VI. Consideratio est rerum petendarum, ne oratio inanis *καθολογία* sit.

Quod est discrimen in petitione bonorum corporalium & spiritualium?

Cum petimus BENEFICIA SPIRITUALIA, ut remissionem peccatorum, reconciliationem, vitam eternam, gubernationem animæ, fides simpliciter, & sine vlla conditione expectet hæc bona. Quia Deus nominatim promisit, se hæc daturum esse. Cum verò petimus BENEFICIA CORPORALIA, ut victum, defensionem, liberationem in morbo &c. In his fides certò statuatur, preces nostras placere Deo, & exaudiri, sed cum inuocatione simul afferat voluntatem paratam ad obediendum in afflictione, si Deo ita videatur. Quia Deus vult Ecclesiam in hac vita exerceri cruce & afflictionibus, & tamen seruat eam mirabiliter. Ideo sancti petunt à Deo beneficia corporalia, cum conditione, ut leprosus Matth. 8. Domine, si vis potes me mundare. Dauid 2. Reg. 15. Si volet Dominus reducat me. Si dixerit, non places, præsto sum. Nec affert hæc conditio dubitationem: Quia vniuersaliter, etiam

tiam
exau
aut

I
I
opo
mifs

I
por
mitt
mifs
I
pus

C
I
nostra
tione
Propt
gonem
discer

R

P
etifi

tiam in corporalium rerum petitione, Deus preces
exaudit, & dat aut liberationem aut mitigationem,
aut consolationem interiorem.

Regula tres de Inuocatione.

I. In petitione quarumcunq; rerum
oportet præluere fidem, quæ accipit pro-
missionem gratiæ.

II. Etiam amissis omnibus bonis cor-
poralibus, & cum vita corporis certò a-
mittenda est: Tamen retinenda est pro-
missio gratiæ & vitæ æternæ.

III. Non est præscribendum Deo tem-
pus aut modus liberationis.

C V R I N V O C A T I O S A E P E
multumq; est exercenda.

Primum propter gloriam Dei. II. Propter
nostram & Ecclesiæ salutem. III. Propter erudi-
tionem & sapientiã spiritualement augendam. IIII.
Propter consolationem. V. Vt Diabolis hanc Gor-
gonem obijciamus. VI. Vt precatio sit confessio
discernens Ecclesiã ab alijs Sectis.

R E C I T A F O R M A M

P R E C A T I O N I S D O -
M I N I C A E.

Pater noster, qui es in coelis. San-
ctificetur nomen tuum. Adueniat re-
gnum

gnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut
in coelo, sic & in terra. Panem no-
strum quotidianum da nobis hodie.
Et remitte nobis debita nostra, sicut &
nos remittimus debitoribus nostris.
Et ne nos inducas in tentationem.
Sed libera nos à malo. Quia tuum
est regnum, & potentia, & gloria in
saecula saeculorum, Amen.

*Quis est ordo seu dispositio Ora-
tionis Dominicae?*

Constat oratio Dominica Exordio,
Narratione & Epilogo.

Quid continet Exordium?

Exordium discernit Deum à commen-
titijs numinibus, qualia sunt idola Epicuri
& Stoicorum. Tribuit enim Deo & volun-
tatem & facultatem nos exaudiendi.

Quid continet Narratio?

Narratio petit à Deo GRATIAS, ut
veteres loquuntur, POSITIVAS &
PRIVATIVAS, id est, donationem
bonorum & liberationem à malis.

Quæ

Quæ sunt gratiæ Positiuæ?

Duplices sunt POSITIVÆ gratiæ , Aliæ Spirituales , aliæ Corporales. SPIRITUALES sunt tres: I. Vera agnitio Dei, id est, Sanctificatio nominis diuini. II. Consolatio & gubernatio Spiritus sancti, quæ vocatur regnum Dei. III. Obœdientia nostra congruens cum voluntate Dei. GRATIA POSITIVA CORPORALIS significatur appellatione panis quotidiani.

Quæ sunt gratiæ Priuatiuæ?

PRIVATIVÆ gratiæ sunt tres. I. Remissio peccatorum. II. Depulsio Tyrannidis Diaboli , & mundi , imò & carnis nostræ. III. Liberatio, id est, mitigatio calamitatum in hac vita, & integra liberatio.

Quid continet Epilogus?

Epilogus recitat impulsinas & finales causas, propter quas petimus nos exaudiri. Impulsivæ causæ sunt, Quia tuum est regnum & tua potentia.

Finalis causa significatur appellatione gloriæ Dei.

Tandem additur Epiphonema plenum

G fidei,

fidei, A M E N, quod significat certò statuendum esse nos propter mediatorem ex auditos esse.

EXPLICA PONDERA

VERBORVM IN EXORDIO:

Pater noster qui es in cœlis.

PATER hoc loco est essentia nomen, non tantum vnius Personæ. Nam *omnis inuocatio vera quæ fit ad Deum, semper intelligatur complecti Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.*

DEINDE appellatio Patris monet nos de fide & de promissionibus.

POSTREMO admonet nos de magnitudine amoris Dei erga nos. *Sicut enim pater miseretur filiorum: sic Dominus miseretur timentium se, Psal. 103.*

NOSTER. Hoc pronomen rursus nos monet de fide, qua singuli statuere debent, sibi quoque Deum esse Patrem.

Deinde eadem vox est commonestatio de fraterna dilectione: & quod precatio sit commune bonum Ecclesiæ.

QUI ES IN COELIS. Hæc particula est asseueratio de Omnipotentia Dei.

Neceffe est enim statuere Deum non modo vellem, sed etiam posse nos iuuare, neque vel negligere nos, vel esse alligatum ordini causarum secundarum.

Regu-

Regula de interpretatione quatuor priorū petitionum.

I. Quatuor priores petitiones intelligendæ sunt relatiuè. Quia etsi nomē Dei per se sanctum est, & regnum ipsius, & voluntas perficitur etiam sine nostra precatione: Tamen nostrum est petere, vt nos quoq; simus sacerdotes celebrantes Deum, & ciues regni Dei, & ministri facientes grata Deo. Sic etsi bona corporalia etiam impijs suppeditantur, tamen petendum est, vt nos agnoscamus panem quotidianum Dei donum esse.

II. Singulis petitionibus addenda est Antithesis, qua petamus non solum dari nobis bona spiritualia, sed etiam mala his opposita depelli ac remoueri, vt D. Lutherus dicere solebat: Non possum precari, quin simul oporteat me imprecari.

EXPLICA VERBA

PRIMÆ PETITIONIS:

Sanctificetur nomen tuum.

NOMEN Dei significat noticiam & famam Dei. SANCTIFICARE significat sacrosanctum habere, summa cum veneratione colere, Includit autem respectum ad doctrinam seu verbum Dei, q̄ docet, quomodo & agnosci & coli Deus velit.

In pronomine T v v m singularis Em-

G 2 pha-

phasis est, Quia monet nos de gloria Dei anteferenda non solum nostræ gloriæ, sed omnibus etiam rebus humanis.

Quæ est sententia prima petitionis?

Petimus veram Dei agnitionem iuxta verbum, q̄ ipse nobis tradidit: *iuxta Christi dictum: Sanctifica eos Pater in veritate. Sermo tuus est veritas.* Deinde petimus tolli prophanationem nominis Dei, hoc est, caliginem non agnoscentem Deum, contentum Epicureum Dei, corruptelas doctrinæ, errores, idolatriam, blasphemias, sectas, scandala.

EXPLICA VERBA
SECUNDÆ PETITIONIS:

Adueniat regnum tuum.

REGNUM DEI in hac vita est iusticia, Pax, & gaudium in Spiritu sancto. Rom. 14. ADVENIRE est per continuos progressus augeri: donec tandem in altera vita integra fiat consummatio.

Quæ est sententia Secunda Petitionis?

Petimus effectum verbi Dei, videlicet guber-

gubernationem & consolationem Spiritus sancti: & destructionem regni Sathanae: Denique consummationem Ecclesiae in vniuersali resurrectione.

E X P L I C A T E R T I A M

P E T I T I O N E M :

Fiat voluntas tua, sicut in coelo, sic & in terra. *non possunt sed ipsi vultu significat*

Vetus Latina lingua voluntatem intelligit actionem, seu ipsum velle. Ita hinc VOLUNTAS DEI significat ipsum velle Dei, seu hoc quod vult Deus.

Collatio addita: SIC VT IN COELO, SIC ET IN TERRA: monet nos de exemplo sanctorum Angelorum, qui in coelo & seruiunt Deo magna cum laetitia, & sunt spiritus casti, humiles, veraces, & conformes voluntati seu legi diuinae.

*Qua est sententia Tertiae
Petitionis?*

Petimus vt Deus nos flectat ad obedientiam congruentem cum ipsius voluntate: in vocatione: in priuatis moribus, & in ærumnis: Deinde vt impediatur omnes actiones publicas & priuatas, repugnantes voluntati diuinae.

QVOMODO FIT VOLVN-
tas Dei?

Voluntas Dei primum fit in singulis vocationibus, quando fideliter administrantur mandata officia, iuxta dictum Pauli: Hoc requiritur in ministro, vt sit fidelis. Deinde fit in vita priuata, cum vnusquisq; suos mores regit pie erga Deum, caste erga seipsum, iuste erga alios. Sicut Paulus inquit ad Titum 2. Ambulemus in hoc seculo pie, iuste, & caste. Postremo fit in arumnis, quando, iuxta Petri dictum, humiliamus nos sub potenti manu Dei, vt nos exaltet tempore oportuno.

EXPLICA QVARTAM
PETITIONEM:

Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie.

Appellatio PANIS significat quicquid ad huius corporalis vitæ sustentationem pertinet. Enumeratio repetatur ex Catechismo Reuerendi Doctoris Lutheri. Ideo autem Panem nominamus, vt significetur mediocritas inter nimiam opulentiam, & extremam inopiam.

NOSTRVM dicimus, vt moneamur de intractia, id est, vt contenti simus eo quod nobis datur, non inhiemus alienis. Quia Deus dissimiliter distribuit bona corporalia. Neq; eadem dat omnibus, neq; eodem modo.

Alre-

Alterum Epitheton Q V O T I D I A -
N V S , ὁμόσκιος , significat continuum ali-
quid , quo per dies singulos indigemus ,
quamdiu hic vivimus , ab ὁμόσκη , quod
significat diem crastinam seu postridia-
nam.

Voce H O D I E monemur de breui-
tate vitæ humanæ , & de fide acquiescente
in præsentib. bonis , & vetante curam pro-
phanam & Ethnicam de futuris incertis.

*Coram b.
nulli omj
ung filis.*

Quæ est ergo sententia Quarta Petitionis?

Petimus victum , valetudinem , succes-
sum in laboribus , bonum regimen , pacem ,
fœcunditatem terræ , felicitatem coniugij
& liberorum , & quæcunq; sunt vitæ & vo-
cationis nostræ adminicula . Deinde de-
precamur ingratitudinem non agnoscentem hæc dona Dei , aut abutentem ijs : aua-
riciam , curam prophanam , Tentationes
& laqueos Diaboli , in quos incidunt qui
volunt ditescere . Item vt depellantur a no-
bis fames , pestis , bella , morbi , infelici-
tas Politicæ & Oeconomix .

EXPLICA QVINTAM

PETITIONEM:

G 4

Re-

Remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris.

DEBITA sunt peccata quibus Deum offendimus, & iram æternam mere-mur, *Quia ut debita civiliter obligant ad solutionem: Ita semper reatus coniunctus est cum peccato, nisi fiat remissio.*

Pronomen NOSTRA est vox perpetuæ confessionis omnium sanctorum agnoscentium se pollutos esse vicij & peccatis multiplicibus.

Clausula addita: SICUT ET NOS REMITTIMUS, monet nos de dilectione proximi quæ tegit aliorum infirmitates, & multas iniurias condonat publicæ tranquillitati Ecclesiæ & Reipub.

Quæ est sententia Quinta Petitionis?

Fatemur omnes nos esse reos & pollutos, & petimus remissionem peccatorum gratis promissam propter Filium Dei, & monemus nos ipsos de nostra pœnitentia & de mutua condonatione offensionum erga alios.

ESTNE NOSTRA REMISSIO
causa remissionis diuinæ?

Sir-

Si remissio non esset gratuita, non posset dici remissio, sed potius compensatio. Et si cogitandum esset propter nostram condonationem dari remissionem, fieret incerta reconciliatio. Quanquam enim conuersi repugnant odijs, tamen aliqua semper cicatrix seu imbecillitas in nobis manet.

E X P L I C A S E X T A M

P E T I T I O N E M :

Ne nos inducas in tentationem. *Sig. permissio*

TENTATIO significat sollicitationem aut impulsione[m] carnis, mundi, & Diaboli, ad res quas Deus odit, & quæ nobis perniciem æternam afferunt. *omn. ph. rap. Heb.*

In verbo INDUCAS phrasis Hebræa est, significans permissionem, Ne inducas, id est, ne finas nos induci. Potest etiam intelligi secundum regulam: Verba Hebræorum intelligenda sunt, cū effectu. Non inducas in tentationem, id est, ne ita finas induci, vt opprimamur tentatione.

*Quæ est igitur sententia huius
Petitionis?*

Precamur vt Deus non sinat nos euerti opinionibus & affectibus corruptæ naturæ, aut Diaboli insidijs, aut minis atq[ue] illecebris mundi: Sed det nobis victoriam

aduersus carnem, Diabolum & mundum,
per Dominum nostrum Iesum Christum.

EXPLICA SEPTIMAM PETITIONEM:

Sed libera nos à malo.

MALVM intelligatur de malo pœ-
næ, id est, de calamitatibus priuatis, &
publicis, præsentibus & æternis.

LIBERATIO significat & mitiga-
tionem, & finalem liberationem.

Quæ est igitur Sententia?

Petimus vt Deus corripiat nos in iudi-
cio, & non in furore, ne ad nihilum redi-
gamur: vt in ærumnis det leuationem, o-
stendat testimonia suæ præsentis in depel-
lendis periculis, & concedat nobis libera-
tionem in bona hora, seu migrationem ex
hac valle lacrymarum in æterna taberna-
cula.

EXPLICA VERBA EPILOGI:

Quia tuum est regnum, tua po-
tentia, tua gloria.

MENTIO REGNI alludit ad officium
regis, qui debet tueri, & fouere subditos.
Po-

POTENTIA opponitur infirmitati nostræ, & indigentia, & Deum ad commiserationem exuscitat.

GLORIA significat causam finalem, videlicet quia & nos confessione nostra eam celebraturi sumus, & quia Diaboli & hostes Dei blasphemii refutantur cum Deus adest & opitulatur Ecclesiæ.

Quæ est sententia Epilogi?

Confirmatio est *παράκλησις*, mouens atq; impellens Deum, ut nos exaudiat, sumtis argumentis ab honesto, à facili, & à causa finali.

Tu vis nobis dona dare, Quia rex noster es, Nos populus tuus, Nos infirmi & miseri, Tu potens es. Gloria nominis tui agitur, ne quando dicant inter gentes, ubi nunc est Deus ipsorum? Nos vicissim gratias tibi agemus, & annuntiabimus laudem tuam in sæculum sæculi.

Cur additur AMEN?

AMEN, Hebræa vox est significans certitudinem alicuius rei. Opponitur autem hoc Epiphonema dubitationi, quæ disputat an nostri gemitus exaudiantur. Estq; velut obsecratio precum, quæ orans testatur se certa fide & spe pendere a Deo, & sine dubitatione expectare bona salutaria, iuxta promissionem,
iura-

iuramento Christi confirmatam: Amen Amen, Quic-
quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.

DE POENITENTIA ET ABSOLVTIO-

NE, QVAE EST PARS
quarta Christianæ Ca-
techeseos.

Quid est Pœnitentia?

POENITENTIA significat totam
conuerſionem ad Deum, quæ est expau-
ſcere & dolere agnitione iræ Dei aduerſus
peccata noſtra, & rursus erigi fide accipi-
ente remiſſionem peccatorum fiducia Filij
Dei, & in hac fide inchoare nouam oboe-
dientiam.

Quæ ſunt partes Pœnitentiæ?

Tres. CONTRITIO, FIDES,
NOVA OBOEDIENTIA.

Quid eſt contritio?

Eſt verè expauſcere agnitione iræ Dei
aduerſus peccata noſtra, & dolere, quod
Deum offendimus.

Quid eſt Fides?

FIDES eſt aſſentiri omni verbo Dei
no-

nobis tradito, & in hoc, promissioni gratiæ: & est fiducia promissæ misericordiæ, qua cor propter Mediatorem, & per eum, liberatur ex doloribus inferorum, & accedit ad Deum, & inuocat eum, clamans Abba Pater, & hac vera consolatione acquiescit in Deo per Filium, dato Spiritu sancto.

Quid est noua Obœdientia?

NOVA OBOEDIENTIA proprijsimè est iuxta Pauli definitionem: Militare bonam militiam, retinere fidem, & bonam conscientiam.

EST NE PRAEDICATIO POENITENTIÆ sumenda ex Lege vel ex Euangelio?

POENITENTIA ex Lege tantum est dimidium poenitentia, inquit Lutherus. Quia sine Euangelij declaratione, nec vera, nec integra est poenitentia, qua tantum ex lege pradicatur.

EVANGELIUM verò rectè dicitur pradicatio poenitentia, videlicet seruata partium distinctione & cuiusq; partis proprietate.

QVID IGITUR DE SINGVLIS partibus poenitentia docet Lex, quid Euangelium?

In Lege proponitur accusatio omnium peccatorum, videlicet, qua sunt violationes mandatorum legis.

legis. Inde igitur ordiendæ sunt Conciones penitentia. Sed dolores qui oriuntur ex lege, tantum seruilem timorem efficiunt. Quare ut contritio sit salutaris, & excitetur filialis timor: legis concionem, quæ simpliciter est vox condemnationis & maledictionis, temperari necesse est ex Euangelio, quod proponit spem veniæ peccatoribus, & monstrat illi Deum concludere omnes sub peccatum, ut omnium misereatur.

De fide lex nihil dicere potest, ante reuelationem Euangelij, sed hæc pars penitentia rota est ex Euangelio. Quia lex de Mediatore, quo fides tantum nititur, sine Euangelio nihil docet. Ideo etiam lex peccatum illud summum, maximum, nihil, & nulla satisfactione piandum in rota damnitate, videlicet ignoracionem Filij, incredulitatem, contemptum Filij, & desperationem, non arguit, sed hoc peccatum ex solo Euangelio patet & arguitur.

Postremo Lex perpetua norma est nona obedientia, etiam in renatis, ostendens quæ opera sint faciendæ: sed in Euangelio tantum monstratur, quomodo fieri bona opera possint in tanta infirmitate naturæ nostræ, in tantis Diaboli insidijs, & in tanta periculorum mole, quæ vitæ & vocationis nostræ cursum impediunt. Deinde quomodo studium inchoata obædientia placeat Deo, & quomodo inchoatæ virtutes fiant cultus Dei: Cum & in sanctis semper maneant reliquiæ peccati, & virtutes om-

nes in hac vita sint imperfectæ & languide, nec satis faciant legi postulanti integram conformitatem cum Deo.

Quid differunt timor servilis & Filialis?

TIMOR DEI SERVILIS est fuga, & fremitus aduersus Deum sine fide. Talis est contritio in Cain, Saul, Iuda.

TIMOR DEI FILIALIS est verus pavor & dolor animi cōsternati sensu iræ Dei & metu pœnarum, ad quem accedit fides, quæ inter pauores erigit & cōsolatur corda, & accedit ad Deum, petit & accipit remissionem. Talis est contritio Petri & omnium Sanctorum in tota vita, & hæc fit opus Deo placens & cultus Dei: iuxta dictum: Sacrificium est Deo Spiritus contritus.

Quid est cultus Dei?

CULTVS DEI est opus mandatum à Deo, factum in fide, id est, vera agnitione & fiducia mediatoris, quod refertur ad hūc finem, vt Deo tribuatur honos, id est, vt testemur hunc verè esse Deum, quem sic colimus, & eum sic velle colī.

QVID DOCENT PAPISTÆ
de Pœnitentia?

Par-

Partes pœnitentiæ constituunt: Contritionem cordis, Confessionem oris, Satisfactionem operis. Omittunt igitur fidem, quæ est præcipua pars veræ pœnitentiæ, & illis ipsis partibus, quas recensent, addunt horribiles errores, ut explicatur alibi copiosius.

RECITA BREVITER PRÆCIPUOS errores, quos habent Pontificij de pœnitentiâ: Cum ij primam occasionem dederint commendationi doctrinæ Euangelij, quæ est facta per ministerium reuerendi viri D. Lutheri.

De Contritione duos gravissimos errores habuerunt: Oportere contritionem sufficientem esse. Et hanc mereri gratiam seu remissionem peccatorum.

De Confessione docuerunt, enumerationem singulorum delictorum, ac præsertim arcanorum, faciendam esse administrantibus Sacramenta, & tria horribilia mendacia addiderunt. I. Quod enumeratio mereatur Remissionem, propter ruborem & verecundiam. II. Quod recitatio sit necessaria, ut possit indicari satisfactio. III. Quod remissio pendeat ex conditione enumerationis, quam dixerunt diuinitus præceptam esse.

De satisfactionibus horrendum chaos errorum fuit. Affirmarunt culpam remitti propter contritionem, & confessionem sufficientem, sed pœnam æternam mutari in pœnas temporales, & harum partem remitti potestate clauium, partem redimendam esse satisfactionibus.

QVOS GRADVS CONSTI-
tuerunt satisfactionum?

Quing³ gradus. I. Erant opera indebita, seu non mandata lege Dei, vt peregrinationes, rosaria, ieiunia certorum dierum &c. II. Cooptatio in fraternitates, qua participes fierent meritorum, quibus abundarent Monachi. Inde multi Impp. in veste Franciscana sepeliri se voluerunt. III. Indulgentia, quas distribuebat certo precio Pontifex Romanus, & eas affirmabat esse applicationes meritorum, quibus sancti mortui prodesse alijs. IIII. Ignis purgatorius, quem tamen dicebant non esse eternum. V. Vigilia & Misse funebres, quibus anime redimerentur ex purgatorio.

*Cur retinetur in nostris Eccle-
sijs ritus privata Con-
fessionis?*

Non volunt Ecclesiæ nostræ stabilire errores Papistarum de Confessione: Sed retinent Confessionem, in qua fit professio in genere, quod agnoscamus nos esse peccatores, propter petitionem privatae absolutionis, & vt in illo mutuo colloquio rudiores erudiantur, & exploretur an intelligant doctrinam Ecclesiæ propriam.

Quid est Absolutio privata?

H

AB-

QVOS

ABSOLVTIO PRIVATA est
annunciatio & applicatio Remissionis pec-
catorum, quæ sit nomine & autoritate
Christi per vocem hominis in ministerio.
*Et hac absolutio est testimonium, quod vox Evan-
gelij & multis, & singulis, qui ad Deum conuer-
tuntur, & consolationem petunt, annunciet remis-
sionem peccatorum, iuxta dictum: Quorumcumq;
remiseritis peccata, remittuntur eis, Ioh. 20.*

ESTNE ENUMERATIO DE-
lictorum omnium aut aliquorum apud mi-
nistros Ecclesiæ necessaria?

Nulla enumeratio delictorum necessaria est,
Primum quia nusquam extat preceptum diuinum
de enumeratione singulorum. Deinde quia enu-
meratio omnium est impossibilis, sicut scriptum est. De-
licta quis intelligit? Fit autem absolutio priuata ra-
tione ministerij, non ratione iurisdictionis. Ideo cog-
nitio delictorum arcanorum non est necessaria mi-
nistro Euangelij. Sed alia est absolutio in crimini-
bus, quæ distinguenda est à priuata absolutione, ut
alibi copiosius dicitur.

*Estne distincta remissio culpa à
remissione pœnæ æternæ?*

Non est distincta, sed remissio culpa
prorsus eadem est, quæ est remissio pœnæ
æternæ, iuxta dictum Esa. 45. Ego quotidie de-
leo ini-

leo iniquitates tuas coram me, & peccatorum tuorum non recordabor amplius. Et Esa. 1. Si peccata vestra fuerint vt Coccinum & vt vermiculus &c.

Estne distincta remissio culpæ à remissione pœnæ temporalis in hac vita?

Est distincta. Vt Adam, Dauid, accipiunt remissionem culpæ, & tamen simul subiiciuntur pœnis in hac vita. Sed hæ pœnæ nequaquam sunt compensationes aut merita pro pœna æterna, vt finxerunt Monachi, sed habent prorsus alias causas, quas omnes homines scire necesse est, propter doctrinam & consolationem.

Cur igitur Ecclesia, & hi etiã, qui sunt conuersi ad Deum, exercentur calamitatibus: seu, quæ sunt cause calamitatum in Ecclesia?

Prima causa est PECCATVM HÆREN S in natura, quod cùm contemnat mundus, Deus in Ecclesia vult conspici iram suam, vt agnoscamus peccata, & nos subiiciamus iudicio ipsius.

Secunda causa est ODIVM DIABOLI, qui rabiosius saevit in Ecclesiam, quam in alios.

Tertia causa est, vt in CRUCE EXERCENTVR, & crescant poenitentia, fides, inuocatio, & tota nouitas, iuxta dictum: Bonum est mihi Domine, quod humiliasti me.

Quarta, quia plurima sunt in Ecclesia etiam ACTVALIA DELICTA atrocia, quae Deus punit propter suam iusticiam, & propter exemplum, & vt multos ad poenitentiam reuocet.

Quinta, Vt afflictiones sanctorum sint TESTIMONIUM DE SECVTRO IVDICIO.

Sexta, Vt afflictiones sint TESTIMONIUM DE DOCTRINA, quod p̄i verissime sentiant, nec sui commodi causa circumferant istam doctrinam.

Septima, vt fiamus CONFORMES IMAGINIS CHRISTI.

Octaua, vt liberationes in calamitatibus sint TESTIMONIA DE PRAESENTIA Dei in Ecclesia.

QVOMODO DISCERNVNTVR Gradus afflictionum in Ecclesia?

Genera sunt quatuor:

- 1 τιμωρία, vt exilium Davidis.
- 2 δουλασία, vt carcer Ioseph.
- 3 μαρτύριον, vt mors Baptiste, Pauli &c.

4. ὁ ἄγιος, solius Christi obædientia est.

QVI SVNT FONTES CONSO-
lationum in cruce & calamitatibus?

DECEM SVNT LOCI.

I. NECESSITAS, id est, Mandatum
Dei, quod præcipit patientiam. II. DIGNI-
TAS VIRTUTIS, quæ non est abijcienda
propter ærumnas. III. BONA CONSCI-
ENTIA, cum non attraximus nobis nostra culpa
calamitates. IIII. REMISSIO PEC-
CATORVM. V. Promissio PRAESEN-
TIAE DEI & auxilij diuini in ærumnis. VI.
SPES VLTIMAE LIBERATIO-
NIS & æternæ salutis. VII. EXEMPLA
Filij Dei et præcipuorum luminū Ecclesie. VIII.
CAVSÆ FINALES, quia affligimur,
non vt pereamus, sed vt crescat in nobis lux & no-
uitas spiritualis. IX. COLLATIO E-
VENTVVM, Cum coram Deo agnoscimus
nos iuste puniri, & meritos esse atrociores pœnas,
& tamen mitigari pœnas propter Mediatorem, &
ne tota Ecclesia funditus deleatur. X. DESI-
DERIVM CLARI CONSPECTVS
DEI & liberationis à toto peccato.

*An nō mitigantur calamitates
his, qui verè ad Deum con-
uertuntur?*

H 3

Quòd

Quòd conuersis ad Deum aut liberatio aut mitigatio pœnarum temporalium diuinitus contingat, ostendit exemplum Niniuitarum, & dictum Christi: Nisi penitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. *Mitigantur autem pœne temporales prapue propter Filium Dei, qui est vmbraculum Ecclesie. Postea verum est, & in conuersis studium bene operandi habere sua premia etiam in hac vita.*

DE SACRAMEN-

TIS: QVÆ EST QVIN-

TA ET POSTREMA

pars Catecheseos Christianæ.

Quid nominatur Sacramentum in Ecclesia?

SACRAMENTVM in nouo Testamento, vt Ecclesia loquitur, est ritus diuinitus institutus, additus promissioni in Euangelio traditæ, vt sit testimonium & pignus exhibitæ & applicatæ promissionis gratiæ.

Cur Sacramenta instituta sunt?

Duo

Duo sunt fines potiores, propter quos ritus externi additi sunt promulgationi promissionis. PRIMVS est, vt sint signa voluntatis Dei erga nos, videlicet, quæ commonefaciant nos de promissione, & applicent, id est, testificentur, quòd promissio ad nos pertineat. ALTER FINIS est, vt sint signa confessionis, & distinguant Ecclesiam à cæteris gentibus. Ad hos fines accedunt postea alij fines subordinati, de quibus alibi prolixius dicitur.

Quot sunt Sacramenta noui Testamenti?

Augustinus duo tantum recenset, videlicet BAPTISMVM & COENAM DOMINI. Papistæ septem numerarunt, sine euidentiatione, & sine testimonio scripture sacre: videlicet, Baptismum, Cœnam Domini, Pœnitentiam, Confirmationem, Ordinationem, Vnctionem, Matrimonium.

Quid differunt Sacramentum & Sacrificium?

SACRAMENTA sunt ritus sacri, per quos Deus nobis exhibet & applicat suas promissiones in Euangelio traditas.

SACRIFICIA verò sunt opera, quæ nos Deo reddimus, vt eum honore afficiamus.

Quæ sunt species Sacrificiorum?

Duæ sunt species: Propitiatorium, & Eucharisticum. PROPITIATORIUM seu *ἱλασινόν*, est tota obœdientia Christi, quæ sola meretur remissionem peccatorum hominibus.

Aliorum sanctorum bona opera omnia facta in fide, sunt EUCCHARISTICA, & non merentur remissionem peccatorum. Et huc pertinent etiam TYPICA, quæ erant in veteri Testamento. Quia facienti in fide erant exercitia confessionis & gratiarum actionis.

DE BAPTISMO.

Quid est Baptismus?

BAPTISMVS est instituta à Filio Dei mersio in aquam, cum pronuntiatione verborum: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, testificans eum, qui cum hac pronuntiatione verborum mergitur, reconciliari cū Deo propter Christum, & sanctificari Spiritu sancto ad vitam æternam, & obligari ad agnitionem & celebrationem huius veri Dei.

VBI EXTAT MANDA-
TVM DE BAPTISMO?

Matthæi ultimo : Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

VBI TRADITVR PRO-
MISSIO DE BAPTISMO?

Marci ultimo: Qui crediderit, & baptisatus fuerit, saluus erit: Qui non crediderit, condemnabitur.

QVIS DEBET ESSE VSVS
Baptismi in toto vita?

PRINCIPALIS vsus huius merfonis est: In omni vera conuersione ad Deum, & in tota vita, testificatio, qua confirmatur ille, qui sic merfus est, se recipi in gratiam à vero Deo, qui est æternus Pater, Filius, & Spiritus sanctus, & recipi se propter Filium, & sanctificari Spiritu sancto.

DEINDE accedunt & fines alij: Quòd baptisatus recipitur ab Ecclesia, tanquam eius membrum. Testatur suam confessionem, discernit se ab omnibus alijs Sectis. Admonetur per omnem vitam hoc ritu, se ablutum sanguine Filij Dei, & Spiritu sancto, obligatum esse ad vitæ nouitatem, mergi in afflictiones, & certo se ex illis emersurum esse.

Suntne infantes baptisandi?

H 5

Sunt

Sunt baptisandi:

Quia omnes saluandos oportet inferi
Ecclesiæ:

Ad infantes pertinet promissio Gratia
& salutis æternæ:

Sunt igitur infantes baptisandi & inferendi Ecclesiæ.

Minor manifesta est ex his dictis: Sinite paruulos ad me venire, nec prohibete illos, Talium enim (scilicet, qui ad me veniunt, seu qui mihi offeruntur) est regnum cælorum, Marci 10. Item: Non est voluntas Patris, vt pereat vnus de paruulis istis, qui credunt in me, Matth. 18.

DE COENA DOMINI.

QVÆ SVNT PRAECIPVÆ AP-
pellationes publici ritus Cœnæ Domini?

Prima appellatio est COENA DOMINI, 1. Corinth. 11.

Altera appellatio est SYNAXIS, à conuentu seu congregatione publica.

Tertia est EVCCHARISTIA, à gratiarum acione. Quia certissimum est, in hoc ritu Deo & Domino nostro Iesu Christo Gratiās agendas esse.

Quarta est appellatio *ἀγρυπνία*, quæ significat simpliciter administrationem publici muneris.

Quin-

Quintò à distributione Eleemosynarum Cœna Domini nominatur ἀράχνη. Quia olim simul afferebantur ad Cœnam Domini panes & alia res distribuenda pauperibus.

Postremò, Romani vñ sunt nomine MISSAE, quod an ab Hebræis sumtum sit, an verò latinam originem habeat, non certò scitur. Vñtatum est autem hac appellatione complecti non solum Cœnam Domini, sed totum hoc, quod in publico congressu agitur, cantilenas, concionem, distributionem Cœnae, inuocationem, & gratiarum actionem. Papiste ad idolatricas oblationes & sacrificia pro viuis & mortuis detorquent vocabulum.

Quid est Cœna Domini?

Est communicatio corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, sicut in verbis Euangelij instituta est: in qua sumtionē Filius Dei verè & substantialiter adest, & testatur se applicare credentibus sua beneficia. Testatur etiam se ideo assumisse humanam naturam, vt nos sibi fide insertos membra sua faciat. Deniq; testatur se velle in credentibus esse, & eos docere, viuificare ac regere.

Vbi extat institutio Cœna Domini?

Histo-

Historia institutionis recitatur Matth.
26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corin. 11.

RECITA VERBA SEV
HISTORIAM INSTI-
TUTIONIS.

Dominus noster Iesus Christus in
ea nocte, qua traditus est, accepit
panem, & cum gratias egisset, fregit
ac dedit discipulis suis dicens: accipi-
te & comedite, hoc est corpus meum,
quod pro vobis traditur, Hoc facite
ad mei commemorationem.

Similiter & calicem accepit, post-
quam coenauit, & cum gratias egisset
dedit illis, dicens: Bibite ex hoc om-
nes, hic calix nouum testamentum
est in meo sanguine, qui pro vobis ef-
funditur in remissionem peccatorum.
Hoc facite quotiescunque biberitis in
mei commemorationem.

*Qui sunt fines, ad quos refe-
rendus est usus Cœnæ
Domini?*

Primus

Primus & principalis finis est CONFIRMATIO FIDEI. Nam hec sumtio est pignus quo filius Dei testatur, se nobis credentibus applicare beneficia, quæ morte sua meruit: ut hoc pignore confirmati credamus verè nos esse & fieri membra Filij Dei, & ablutos esse sanguine filij, & ipsum velle in nobis efficacem esse, & nostram miseram massam insertam sibi velle servare & vivificare.

Ad hunc finem accedunt alij fines huius actionis: Est igitur secundus finis GRATIARVM ACTIO. Quia beneficij recordatio simul accendere gratitudinem debet. Fiat igitur in usu cœnæ Gratiarum actio pro Filij missione, pro assumptione humana natura, pro ipsius passione, pro redemptione, pro donatione Euangelij, pro vivificatione, qua fit per ipsum & Spiritum sanctum, pro restitutione vitæ æternæ, pro collectione Ecclesiæ, deniq; pro omnibus beneficijs.

Tertius finis est, ut sit NERVVS PUBLICAE CONGREGATIONIS, in qua vult Deus sonare & cōservari vocem ministerij Evangelici, Et ideo Paulus inquit: Quotiescunq; hoc feceritis, mortē Domini annuntiabitis, donec veniet.

Quartus finis est, ut in publico congressu sit TESTIMONIUM CONFESSIONIS sicut Paulus inquit, Non potestis simul calicem Domini bibere, & calicem Demoniorum.

Quintus finis ut sit SYMBOLVM

M V-

MVTVAE DILECTIONIS, iuxta
dictum, vnus panis, vnum corpus multi sumus.

*Qui vtuntur dignè Cœna
Domini?*

DIGNE accedunt, qui seipfos probant, hoc est, qui rectè instituti in doctrina cœlesti, seriò agunt pœnitentiam. Id est, dolent se peccasse & verè expauescunt cogitatione ira Dei aduersus peccata, & ideo accedunt, ut hoc pignore & testimonio admoniti fidem accendant & confirment, ut credant se recipi, sibi ignosci, & remitti peccatum propter Christum crucifixum & resuscitatum: & habent serium propositum, obediendi Deo, & corrigendi vitam & mores.

Qui sumunt indignè, Ac propterea iudicio diuino condemnantur?

INDIGNE sumunt, qui accedunt sine pœnitentia, id est, non afferunt timorem Dei, & fidem, & perseverant in delictis contra conscientiam.

*Quibus modis prophanata est
Cœna sacra apud Pontificios?*

Sex

Sex sunt præcipuæ & valde horribiles prophanationes cœnæ Domini apud Papistas. Prima est, Error de TRANS-
SUBSTANTIATIONE. Quia fingunt conuersionem substantiæ panis in corpus Christi, manentibus tantum panis accidentibus.

Secunda est; CIRCUMGESTATIO panis consecrati, Quia discedentes ab usu diuinitus instituto panem inclusum arcule circumferunt non aliter, quàm olim Persæ in publicis congressibus Orimaſda seu sacrum ignem circumferre solebant.

Tertia est, ADORATIO panis. Tribuunt enim pani siue in sublime elato, siue incluso certis receptaculis inuocationem, quæ est cultus soli Deo debitus.

Quartò fingunt Missam esse SACRIFICIUM, non, ἐὺχαριστῶν tantum, sed ἱλαστικὸν, in quo fiat noua oblatio Filij Dei, pro uiuis & mortuis, & totam Missam ad quæstum transferunt.

Quinta corruptela est: Opinio prophana & impia de OPERE OPERATO sine fide, etiam sine bono motu utentis.

Sexta prophanatio est: SACRILEGIUM, quo Laycis alteram partem Cœnæ eripiunt.

PRAETER PONTIFICIOS prophanant Sacramentum Cœnæ Domini,

ni, etiam hi, qui non discernunt hanc Cœnam à cibo prophano, & negant sumtionem huius panis & vini, esse communicationem corporis & sanguinis Christi, ac ponunt nuda signa, seu Symbola vacua, & Sacramenta dicunt esse tantum notas externæ professionis.

Harum prophanationum refutationes cum longiores sint, quam vt breui oratione comprehendi possint, & aliqua sit habenda ratio etiam ingeniorum puerilium, quæ propter ætatis & iudicii infirmitatem nimis longas disputationes assequi nondum possunt, Eas nunc consulto omittimus & adaltiores hortamur, vt & horum capitulum, quæ hæcenus recitauimus, & aliorum, quæ in hac Catechesi puerili complecti non potuimus, vberiore explicationem assumant ex libello examinis Theologici, & ceteris libris corporis doctrinæ harum Ecclesiarum, quod sine omni dubitatione statuimus esse consensu piæ & Orthodoxæ Ecclesiæ, congruentem cum scriptis Prophetiis & Apostolicis & cum Symbolis Catholicis.

QV AE EST CAUSA
CERTITVDINIS DOCTRINÆ Christianæ.

Summa ac præcipua causa certitudinis

dinis est PATEFACTIO diuina, cō-
prehensa in scriptis Prophetarum, &
Apostolorum.

*Qui sunt gradus testimoniorū
quos recitauit vetustas, ad con-
firmandam certitudinē do-
ctrinae Christianae con-
tra Ethnicos?*

Vetustas bono consilio collegit septem
gradus testimoniorum.

Primus gradus continet MIRACV-
LA & VATICINIA, *Quia sola Ecclesia
habet facta inusitata extra naturæ ordinem, quæ
nulla creatura imitari potest. Et habet prædictiones
non solum de Messia, sed etiam de vniuersalibus mu-
tationibus generis humani, & de serie Monarchia-
rum, quibus euentus certissime respondit.*

Secundus gradus est ANTIQVITAS
DOCTRINAE. *Quia nec leges antiquio-
res, quàm Mosaicæ extant, nec historia vlla recitat
initia mundi, & continuam seriem annorum præter
narrationes Biblicas.*

Tertius gradus, Est COLLATIO
DOCTRINARVM. Ethnici, Maho-
metistæ, Blasphemi Iudæi & aliæ, Sæcæ,
I tan-

tantum retinent particulam legis de quibusdam externis & ciuilibus officijs, & addunt cultus idolorum, alia alios. Prorsus autem ignorant filium Dei, & promissionem gratia traditam in Euangelio. At sola Ecclesia retinet integram & incorruptam doctrinam legis & Euangelij & noticiam Filij Dei Domini nostri Iesu Christi, crucifixi & resuscitati pro nobis. Sola etiam doctrina Ecclesiae monstrat causas & remedia peccati & mortis, & consolationes firmas tradit opponendas omnibus calamitatibus.

Quartus Gradus est EXPERIENTIA SPIRITVALIS. Nam p[er] qui uiguntur verbo Dei, experiuntur consolationem spiritus sancti, agnoscunt suas preces exaudiri, & confirmantur multis testimonijs praesentiae Dei, Hoc diuinitus testimonium sumtum ab vniuscuiusq[ue] p[er] experientia, nequaquam leue ducendum est.

Quintus gradus est, FORTITUDO MARTYRVM, in supplicijs. Quia cum fuerint homines sani, certe non propter fabulas inanes subierunt acerbissimos cruciatus corporum.

Sextus gradus est, Ipsa ECCLESIAE STABILITAS & perpetua doctrinae propagatio, & continua series doctorum, qui fuerunt testes & propagatores huius doctrinae.

Septimus gradus complectitur P O E-
N A S H O S T I V M Ecclesiæ, id est, hæ-
reticorum & Tyrannorum, qui omnibus
ætatibus nouo exemplo iræ Dei horribili-
ter deleti sunt.

*Hos gradus testimoniorum utile est omnibus, eti-
am pueris, notos esse, vt certò singuli statuamus,
Hanc solam esse veram de Deo Doctrinam, quæ est
comprehensa monumentis Prophetiis & Apostoli-
cis: quam vt conseruet inter nos filius Dei, & corda
nostra ad veram agnitionem & celebrationem sui
ipsius exuscitet, toto pectore, & ardentibus votis
ac gemitibus precamur.*

Μόνος τῶ Θεῶ δόξα.

I
R

A
c
I
Ab
t
t
t
f
f
t
Ab
t
Ab
t
Ab
c
t
t
Ab
n
Ac

Ac

INDEX COPIOSVS

RERVM ET PRAECEPTIO- NVM SALVBERRIMA- RVM, QVAE IN HOC LIBELLO EX- plicantur.

A.

<p>ABIECTIO veritatis in confessione, peccatum 2.
Præcepti 27</p> <p>Ablutio Baptismi est perpetua testificatio de ablutione peccatorum: obligatione ad vitæ nouitatē: meritione in afflictiones: emersione & liberatione ab omnibus malis 111</p> <p>Absolutio fiat nomine & auctoritate Christi 114</p> <p>Absolutio in criminibus distinguenda a priuata abolutione 114</p> <p>Absolutionem priuatam præcedat seria confessio peccatorum in genere: Et exploratio doctrinæ 113</p> <p>Absolutio priuata fit ratione ministerij, non ratione iurisdictionis 114</p> <p>Academica dubitatio nullam certam assensionem de Christo retinet 57</p> <p>peccat contra 1. Præceptum 24</p> <p>2. Præceptum 27</p> <p>Actiones naturæ diuinæ & omnipotentis in Christo tribuuntur personæ, quia fiunt in natura assumpta 69</p>	Actiones tum publicas quam priuatas repugnantes voluntati Dei, deprecamur in 3. petitione 101 Actio omnis, tum in mente: voluntate: corde: membris externis: pugnans cum lege Dei, est peccatum 53 commeretur iram æternā 52 Actuale peccatum quid 53 Adesse vbique & semper Ecclesiæ, sunt actiones diuinæ naturæ in Christo 69 Adminicula vitæ & vocationis petimus in 4. petitione 103 Adoratio panis cōsecrati, Idolatria 127 Aduenit regnum Dei, cum per continuos progressus augetur in nobis iusticia, pax & gaudium in Spiritu sancto 100 Aduentus regni Dei, id est gubernatio & cōsolatio S. sancti est gratia positiua 97 Adulatio, peccatum 8. Præcepti 45 Adulterium, peccatum 6. Præcepti 41 Aequalitas in contractib. seruanda 42 Acquitas alia publica, alia priua. 13

- priuata 39
 virtus 5. Præcepti ead.
 in Aerumnis vt obædientia no-
 stra congruat diuine volun-
 tati, petimus in 3. Petitio-
 ne 101
 Affectus corruptæ nostræ na-
 turæ inducunt nos in tenta-
 tionem 105
 Affectus in voluntate & corde
 sequuntur noticiam 21
 Affectus mali sunt peccata a-
 ctualia 53
 Affectuum malorum incen-
 dia, sunt in renatis repug-
 nantibus peccata venialia
 54
 in Afflictiones merguntur qui
 baptisantur 121
 Afflictiones sanctorum sunt te-
 stimonium de secuturo iu-
 dicio 116
 Afflictiones testantur Chri-
 stianos non sui commodi
 causâ circumferre doctrinâ
 fictam 116
 Afflictionum gradus quomo-
 do in Ecclesia discernantur
 116. 117.
 Affligimur non vt pereamus,
 sed vt crescat in nobis
 lux & nouitas spiritalis
 117
 ἀγών, appellatio cœnæ Do-
 mini, à distributione Elec-
 mosynarum 123
 Agnitio Dei patefacti est in-
 choatio vitæ æternæ 91
 Agnitio misericordiæ Dei
 paritericiam in corde, ex
 qua oritur dilectio Dei 22
 Agnitione iusti iudicij, &
 mitigationis peccatorum pro-
 pter Mediatorem, leuatur
 dolor 117
 Agnitionem Dei, iuxta tradi-
 tum verbum, petimus in pri-
 ma Petitione 100
 ad Agnitionem & celebratio-
 nem Dei obligamur in Bap-
 tismo 120
 Agnitionem iræ Dei ex com-
 minatione Legis, sequitur
 Timor Dei 121
 Agnitionis Dei priuatio est
 malum originis 5
 Alienis non inhiandum est
 monet vox, PANIS NOS-
 TER 101
 Aliter loqui, & aliter senti-
 re & ferre, est dicere fal-
 sum testimonium 43
 Alligare Deum ad rem, sine
 verbo alligante, est ido-
 latria 14
 Ambigue facta in meliorem
 partem flexenda 39.
 44
 Ambiguitas in docendo su-
 gienda 4
 Ambitio, peccatum 8. Præ-
 cepti 45
 ΑΜΕΝ, significat certitudi-
 nem rei 98. 107
 Amicitia quid, 31
 virtus 5. Præcepti ead.
 Amor Filij Dei, est causa pul-
 sionis 71
 Amoris Dei magnitudo o-
 stenditur appellatione Pa-
 tris 53
 Amor mutuus Coniugum
 36
 Angeli: Spiritus casti, humi-
 les, veraces, conformes
 voluntati seu legi diuinæ
 101
 Angelorum exemplo debe-
 mus Deo seruire cum leti-
 cia

I N D E X.

cia	105	carum 8. Præcepti	44
Animæ cum corpore defuncto		Ascensio Christi, est trium-	
copulatio, est resurrectio		phus victoriæ adversus reg-	
corporis	79. 88. 89	num peccati & mortis	78
Animæ gubernatio simplici-		Ascensio Christi, secundū li-	
ter, sine conditione peten-		teram intelligenda	77
da	94	Ascensione sua paravit nobis	
Animæ hominum postquam		Christus aditum ad cælos	
discesserunt à corporibus,			78
manent superstites	89	Assentiens errori in fundamen-	
Animantium generatio pro-		to amittit gratiam, S. San-	
pagatur à Deo	61	ctum & Fidem	54
Animarum redemptio ex pur-		asægia peccatum 4. Præ-	
gatorio excogitata luci-		cepti	37
causa	113	pro Assumptione naturæ huma-	
Annotum continuam seriem		næ gratias agimus Filio	
à condito mundo recitant		Dei in actione cœnæ	125
tantum narrationes Biblicæ		arægia omnium viriem in na-	
	129	tura hominis, est concupis-	
Annulus magni æstimatur p-		centia	47
pter gemmam	87	Auarciam deprecamur in 4.	
Antiquitas doctrinæ in Eccle-		Petitione	103
sia est testimonium certitu-		Auarcia, peccatum 7. Præ-	
dinis doctrinæ	129	cepti	43
Apostolicum est, qd' vel niti-		Auxilij & præsentia Dei ag-	
tur doctrina Apostolica tan-		nizio in ærumnis, subleuat	
quam fundamento: vel ab		nos	117
Apostolis per manus tradi-			
tum est	56		
Appellatio S. Sancti ostendit			
beneficia eius	81		
Applicata & exhibitæ pro-			
missionis gratiæ testimoniū			
& pignus, est sacramentum			
	118		
Applicat Filius Dei credenti-			
bus sua beneficia in sumtio-			
ne cœnæ	113		
Applicatio beneficiorum Filij			
Dei, fit in religiosa recita-			
tione symboli	56		
Applicatio remissionis pecca-			
torum ad singulos fit in Ab-			
solutione priuata	114		
Arroganter de se sentire pec-			

B.

BAPTISATVS & cre-	
dens saluator, non credens,	
condemnatur	121
Baptismi mandatum, Matth.	
vlr.	11
promissio, Marci vlr. ead.	
Baptismi vsus in tota vita	
	121
Baptismo coniungatur doctri-	
na (Matth. vltimo) quæ re-	
quirat fidem (Marci. vltimo)	
	121
in Baptismo reconciliamur Deo:	
sanctificamur S. Sancto. ob-	
ligamur ad agnitionem &	
I 4	cclg-

I N D E X.

celebrationem Dei	110	Blasphemia, peccata 2. Præcepti	17
Baptismus constituit mersio in aquam, facta in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti	120	Blasphemij profanatur nomen Dei	100
Baptismus Christi: noster: testimonium de tribus personis:	59	Blasphemi tollebantur crucis supplicio festis solennibus	34
de S. sancto	80. 81	Bona æterna & corporalia petenda sunt à solo Deo petiuntur	107
Baptismus testificatur in tota vita & in omni vera conversione, de gratia & remissione peccatorum	121	Filium	107
Baptistæ mors est martyrium	117	Bona corporalia dissimiliter distribuit Deus	107
Beati homines fruuntur luce & conspectu Dei visibili	78	Bona corporalia etsi etiam in pijs suppeditantur: carnis appetimus, ut nos agnoscamus Panem quotidianum esse donum Dei	91
Beatitudinis particeps nemo sit, nisi in eo fuerint accensæ initia vitæ æternæ in hac vita	91	Bona corporalia non sunt rapienda sine vocatione	91
Bella deprecamur in 4. Petitione	103	Bona salutaria sine dubitatione expectanda sunt	107
Beneficia Filij, quia sunt in natura assumpta, tribuuntur toti personæ, licet sint actiones diuinæ & omnipotentis naturæ	69	Bonitas infinita mediatorum, proponitur infinitæ malitiæ hominum	69
Beneficia Spiritus sancti quæ	81	Bonum est sanctis quæ humilantur	105
Beneficia spiritualia sine conditione petenda: corporalia cum conditione	94	Eremitæ vitæ monachos vocat Hodie, in 4. Petitione	103
Beneficij recordatio accendit gratitudinem	125		
pro Beneficijs omnib. gratias agimus Filio Dei in actione cœnæ	125		
Benevolentiam mutua benevolentia conseruat	39		
Blasphemia diaboli & hostium Dei refutatur, cum Deus adest & opitulatur Ecclesiæ	107		

C.

CALAMITATES an mitigentur conuersis 107, 111
 Calamitates deducunt ad agnitionem peccati 111
 Calamitates non attraxisse sine culpa magnum est solatium 117
 Calamitates priuata & publica: præsentis & æternæ sunt malum pœnæ ex calamitatibus conspicitur ira Dei in Ecclesia 111
 Calamitatum causæ. Peccatum inhærens. Odium diaboli 111

li : Exercitatio poenitentiae :	ad Celebrationem Dei obli-
Peccata actualia : Testimo-	gamur in Baptismo 120
nium secuturi iudicii: Testi-	de Certitudine doctrinae re-
monium de doctrina : Con-	stantur afflictiones in Eccle-
firmatio cum Christo : Glo-	sia 116
rificatio Dei in liberationi-	Certitudo doctrinae Christia-
bis 115-116	nae confirmatur , Miraculis
Calicem Domini & calicem	& vaticinijs : antiquitate do-
demoniorum non possumus	ctrinae : collatione aliarum
simul bibere 125	doctrinarum : Experientia
Calumnia, peccatum 8. Prae-	spirituali : fortitudine mar-
cepti 45	tyrum : stabilitate Ecclesiae
Candor quid 44	& doctrinae : poenis hostium
virtus 8. Praecepti ead.	Ecclesiae 129, 130, 131
Carnis huius Mearum resurrectio-	cum Christo sepulto sepulta
nem credo 89	sunt nostra peccata 75
Carnis nostrae sollicitatione &	Christum applicare credenti-
impulsione tentamur 105	bus beneficia , quae morte
Carnis proprietates in homine	sua meruit, testatur ipse da-
Christo, tentari: Verbi, glo-	to pignore, cena sua 125
rificari 30	Christum cur oportuerit at-
Castigatio semper coniuncta	tolli in crucem: mori: sepe-
est promissioni bonorum	liri 75
corporalium 52	Christum oportet caelo capi,
Castitas quid 41	vsque ad tempora restituti-
virtus 6. Praecepti ead.	onis omnium 77
κατηχηται 5	Christus , agnus Dei, tollit
κατ' ἡγῶ κατήχους 6	peccata mundi 88
καλὴ χεῖρ 6	Christus ascendit ad caelos ,
Catechesis quid 15	ut refutaret somnia de poli-
κατὰ τὴν κατήχην ead.	tico regno Messiae: ut para-
Catechistica docendi forma	ret nobis aditum ad caelos :
vetustissima 7	ut triumpharet de peccato
institutum à prima Ecclesia 5	morte & diabolo 78
sublata in regno pontificio	Christus caput Ecclesiae, effi-
7	cax est in suis membris per
reuocata in Ecclesiam à Lu-	spiritum suum 85
thero 8	Christus colligit sibi Eccle-
Catholicon quid significet	siam per ministerium Euan-
84	gelij 67
Causae secundae vel mutantur :	Christus corporali locatione
vel impediuntur à Deo. Vt	est in aliquo loco , ubicun-
Ecclesia conferuetur : im-	que vult 77
prij puniantur 61	Christus cur conceptus de S.
	sancto 70
	I 5 cur

I N D E X.

cur natus ex virgine	ead.	post hanc vitam	ead.
Christus cur dicatur Domini		Christus factus maledictum	
noster	67		74
Filius vnicus	ead.	Christus fuit in corde terre	
Rex	ead.		76
Summus sacerdos	66	Christus immediate missus ad	
Christus descendit ad inferos,		patefactionem Euangelij	
sed non dereliquit animam			66
in inferno	76	Christus nō fuit obnoxius cor	
Christus, descensu ad inferos		ruptioni	76
liberauit nos a potentia dia		Christus, officij appellatio	
boli & inferorum, de-			66
structa illorum tyrannide		Christus omnia in omniib. per-	
	76	ficit	78
Christus est caput Ecclesiæ		Christus parat nobis aditum	
	78	ad cælum per suam ascen-	
Christus est Dominus noster		sionem	78
iure creationis:	67	Christus passus est, sciens: vo-	
redemptionis:	68	lens: libens	71
ratione defensionis & glo-		Christus perfoluit Lytrum	
ricationis	ead.	aquiualens precium, p pec-	
Christus est efficax in ministe-		catis generis humani	65.
rio p vocem hominis	114		68. 71
Christus est exaltatus in arca-		Christus pestis inferni	76
na luce Dei, regnans cum		Christus propositus propiti-	
Patre	78	tor in sanguine suo	87
Christus exaltatus ad dextrā		Christus quæ effecturus sit o-	
Patris colligit sibi Eccle-		pera, cum in fine mundi re-	
siam	68	diturus est	79
Christus est in credentibus		Christus, quemadmodum re-	
	123	ceptus est in nube a conspe-	
Christus est iustificator respec-		ctu Apostolorum in cælum,	
tu applicationis sui meriti:		ita redibit ad iudicium uni-	
	65	uersale	79
efficacia	ead.	Christus redibit inde, quo	
Christus est mediator respectu		ascendendo abiit	79
intercessionis perpetuæ: ob		Christus resurgit circa auto-	
ligationis ad pœnam	65	ram	77
Christus est mortuus propter		Christus resuscitat ex morte	
peccata nostra	75	ad vitam & gloriam æter-	
Christus est redemptor respec-		nam	67
tu satisfactionis	65	Christus sanctificat Ecclesiam	
Christus est saluator respectu		dato S. Sancto	67
defensionis in hac:	66	Christus se exinanivit	29
Glorificationis Ecclesiæ		Christus suam victoriam osten-	
		dit	

I N D E X.

- dit diabolis, suo descensu
ad inferos 76
Christus viuus crucifixus 74
Christus: Vñctus: Messias 66
Christus, vnica hostia, pre-
cium pro nobis 88
Circumgestatio panis conse-
crati idolatria. 127
Clementia quid, virtus 5. Præ-
cepti 33. 39
Coelestes motus gubernantur
à Deo 61
Cælum, post ascensionē Chri-
sti, capie ipsum, donec fiat
restitutio omnium 77
Cœna discernenda est à cibo
profano 128
Cœna Domini est communica-
tio corporis & sanguinis D.
N. I. Christi 123
Cœna Domini pignus & testi-
monium remissi. peccat. 126
Cœnæ Domini administratio-
nem in veteri Ecclesia fuisse
publicam, ostendunt appel-
lationes, Synaxis: Liturgia:
Agape: Missa 122. 123
Cœnæ Domini fines seu vsus,
confirmatio fidei: gratia-
rum actio: neruus publico-
gressuum: testimoniū con-
fessionis: symbolum mutuae
dilectionis 125. 126
Cœnæ Domini prophanatio
multiplex 127. 128
in Cœnæ Domini ritu gratias
agendas esse Deo, osten-
dit vox Eucharistia 122
Cœnæ mutilatio papistica, est
sacrilegium 127
ad Cœnā q̄ digne accedant 126
Cœtus amplectens totum cor-
pus doctrinæ propheticæ &
Apostolicæ dicitur Eccle-
sia 84
- Cœtus visibilis amplectentiū
Euangelium & recte videntiū
Sacram. est Ecclesia 82
Cogitatio causarum passionis
exuscitat timorem Dei & fi-
dem 72
Cogitationes spuræ, peccata
6. Præcepti 41
Collatio addita secunda Petri-
tioni, monet nos de exem-
plo angelorum ministrorum
voluntatis Dei in cælo 101
Collatio doctrinarum ostendit
certitudinem doctrinæ Chri-
stianæ 129
Collatio eueniunt in calamita-
te affectu consolationem 117
Collatio historiæ passionis &
prædictionum, confirmat in
animis assensum 72
Columba species pandens a-
las super mediatorem esse
S. Sanctus 80
Comestationes dieb. festis vio-
lant 3. Præceptum 32
Comminationes decalogi ge-
nerales 47
speciales 48
Comminationes legales quo-
modo ex Euangelio inter-
pretandæ 51. 52
Comminationes poenarum cor-
poralium habent exceptio-
nem conuersionis, ex Evan-
gelio 53
Communicatio corporis & san-
guinis Christi fit sumtionē
panis & vini 123
Communicatione lucis, sapien-
tiæ, iusticiæ & vitæ diuinæ
fruuntur iusti post resurre-
ctionem mortuorum 88
Communio sanctorum est ipsa
Ecclesia 84
Concordiæ studium quid 38
virtus

I N D E X.

virtus 5. Præcepti	40	in homine ante lapsum	38
Concubitus incoësti peccata		Confugientes ad patrem fidu-	71
6. Præcepti	41	cia victimæ, liberantur	71
Concupiscendo etiam com-		Confusio proprietatum natu-	
mittitur adulterium	46	ræ humanæ & divinæ in	
Concupiscentia complectitur		Christo, non potest ex glori-	
caliginem & dubitationes		ficatione Christi inferni	78
mentis: auersionem volun-		in Congregatione publica vult	
tatis à Deo: contumaciam		Deus sonare & conseruari	
cordis: prauas inclinatio-		vocem ministerij Euangelii	137
nes: & malos affectus	46. 47		
Concupiscentiam esse peccat-		Congregationis publicæ ne-	
um docet lex non ratio	46	uus est cœna Domini	137
Côditio subiuncta petitioni re-		Ideoque synaxis appellatur	122
rum corporalium non affert			
dubitationem	94	bona Conscientia lenit dolo-	
de Condônatiope mutua offen-		res	107
sionem monemus nos ipsos		Consensus in doctrina Euange-	
in quinta petitione	104	lij incorrupta qd' ad funda-	
Confessio diabolo opponitur		mentum atinet, est signum	
recitatione Symboli	56	monstrans Ecclesiam	83
Confessio est constans & aper-		Consentientes de doctrina non	
ta veritatis professio	26	eijciuntur ex visibili Eccle-	
non occultatio vel dissimu-		sia	83
latio,	44	& dicuntur Membra mortua	
aut iniustum silentium	27	Ecclesiæ	83
Confessionis Ecclesiæ testimo-		Consolatio cordis accendit à	
nium, quo se seiungit ab a-		S. sancto est inchoatio vitæ	54
lijis sectis, Baptismus	121	æternæ	
sumtio cœnæ	125	Consolationem firmam con-	
Confessionis priuatæ retentio-		scientiarum vnde habeamus	88
ne non stabiliuntur errores			
Papistarum	113	Consolationem haurimus ex	
Confessionis signa in nouo Te-		frequenti precatone	57
stamento, Sacramenta	119	recitatione symboli	59
in veteri, Sacrificia	120	Consolationem S. sancti peti-	
Confessio non abiicienda prop-		timus in 2. Petitione	121
ter pericula quæcunque	26	Eam tantum pij experimen-	
Confessio virtus 2. Præcepti		tur	121
26		Consolationes opponendæ	
Confessio priuatæ cur in Eccle-		omnibus calamitatibus, for-	
sijs retinenda	113	la Ecclesia tradit	
Conformes nos oportet fieri		Consolationum fontes. Ne-	
imaginis Filij Dei	72	cessitas patiendi: Dignitas	
Conformitas cum lege fuisse		virtutis: Bona conscientia	Re

I N D E X.

- Remissio peccatorum: Præsentia Dei: spes vltima liberationis: Exempla: causæ finales: collatio euentuum: Desiderium clari conspectus Dei 117
- Consummatio integra regni Dei fiet in altera vita 100
- Consummationem Ecclesiæ petimus in secunda Petitione 101
- Contemnentes Deum, contemnentur 48
- Contemnere aliena iudicia, peccatum 8. Præcepti 44
- Contentu Dei profanatur nomen Dei 100
- Contentus Filij summū peccatum, nulla satisfactione in tota æternitate piandum 110
- Contentus ministerij, peccatū 3. Præcepti 32
- Contentos nos esse debere eo quod datur, monet vox Patris Nostri 102
- Continua remissio peccatorū in sanctis 86
- Contractus legitimos approbat septimum Præceptū 42
- Contritio coniuncta cum fide est cultus Dei 111
- Contritio durat per totam vitam 111
- Contritio expauescit & dolet agnitione iræ Dei aduersus peccata 108
- Contritio in Cain, Saul, Iuda & similibus est timor seruilis 111
- Contritio non meretur gratiam seu remissionem peccatorum 112
- Contritio nunquam potest esse sufficiens 113
- Contritio pars penitentiæ 108
- Contritio Petri & omnium sanctorum in tota vita, est timor filialis 111
- Contritio salutaris fit, si legis concio temperetur cum voce Euangelij 110
- Contumacia, peccatum 4. Præcepti 37
- Conuersatio honesta, virtus 3. Præcepti 31
- Conuersi ad Deum cur exerceantur calamitatibus 115
- Conuersio aut imperat liberationem: aut mitigationem poenarū corporalium 52. u8
- fine Conuersione precatio non est efficax 23
- in Conuersione seria accipimus remiss. pecc. propter Mediatorem, gratis, sola fide 86
- Conuersio tota, complectens contritionem, fidem & nouam obedientiam, est vera penitentia 109
- Conuersi quanquā repugnant odijs: tamen semper manet in eis aliqua cicatrix offensionis 105
- Conuictus veris sententijs, cedat 44
- Copulatio duarum distinctarum naturarum in Christo, facit vnā personam, non vnā naturam 64. 65
- Cordis contumacia est malum originis 53
- Cordis humani latebræ non aspiuntur penitus 44
- Corpora hominum moriuntur propter peccata 89
- Corporalibus omnibus amissis, retinenda est firmiter promissio gratiæ & vitæ æternæ

terna	95	Credenti datur remissio pec-	89
Corporalis & visibilis ascen-		catorum	89
sio Christi	77	Credere in aliquid, est ei tri-	
Corpora omnium hominum		bueri diuinitatem	89
inducunt immortalitatem: a-		Credimus sanctam Ecclesiam	81. 82
lia ad gloriam: alia ad ig-		non in Ecclesiam	81. 82
nominiam	88	Cruce exerceri oportet Eccle-	
Corporis veri Christi corpo-		siam in hac vita	74. 106
ralis vera ascensio, sursum		per Crucem oportet nos fieri	
	77	conformes imaginis Christi	
Corpus Christi sepultum con-		116	
secrat nostra sepulchra	75	in Cruce vnde petenda conso-	
Corpus vnum Ecclesia	85	lationes	117
Corruptelæ doctrinæ, peccata		Cruciatu corporis nemo sa-	
2. Præcepti	27	nus volens subit propter	
Corruptelis & erroribus in		inanes fabulas, ergo mar-	
doctrina profanatur nomen		tyria subeuntur ob certum	
Dei	100	dinem doctrinæ	118
Corruptibile Hoc meum, in-		Crucifixio fiebat tantum festis	
duet incorruptibilitatem		solennibus	74
	89	Crucifixionis typus serpens	
Crapula impedit exercitia in-		aneus	75
uocationis & aliarum virtu-		Crucifixio quale supplicium	
tutum	41		73
peccatum sexti Præcepti		Crucifixio viuorum hominum	
cad.		Ethnicis vbitata: mortuo-	
Creata tam visibilia quam in-		rum, Iudeis	71
uisibilia cõdita sunt ex ni-		Crucifixio vsurpata cõtra blas-	
hilo	60	phemos & idolatras	73. 74
Creatio cur tribuatur Deo Pa-		Crucem non tollunt promissio-	
tri	62	nes honorum corporalium	
Creatio est commune opus P.		51	
F. & S. sancti	60	Cuticung; confidit cor homi-	
Creationis causa finalis	91	nis, id est illi Deus,	89
Creatura tribuere honorem		Culpæ & pœnæ donatio me-	
Deo competentem, est ido-		ligitur nomine Remissionis	
latra	24	peccatorum	85
Creatura non est viuificatrix		Culpæ remissio non tollit pec-	
	69	nas corporales in hac vita	
Credentes, fide inseri Chri-		115	
sto, & fieri eius membra,		Culpa non remittitur propter	
testatur cœna Domini		contritionem neq; propter	
	123	confessionem sufficientem	
Credentes, inseri Christo,		in Culu Dei requiruntur man-	
uiuificantur	67	datum: fides: & honor	
		Dei	

De
Cultu
ho
Cultu
lac
Cupio
tun
Cupio
Pra
Curat
de t
Hoc
Curat
Curiol
cep

Davidis
116
vi Deb
nem
per
nisi fi
Debito
ligu
Decalog
conti
Poste
17

Decalog
cur n
Decalog
Decalog
pit ci
rior c
16
Decalog
cus se
ritual
Decalog
legis
Decalog

I N D E X.

nissio peo	37	Dei	111	& qualis sit Deus	39
est ei tri	8	Cultus Dei debet referri ad	111	Defectus in homine comme-	52
Ecclesiam	81. 82	honorem Dei	111	retur iram æternam	52
ortet Eccle	94. 106	Cultus Dei sine verbo est ido-	24	Defensio vxori debetur à ma-	37
nos fieri	94. 106	latia	24	ruto	37
nis Christi	94. 106	Cupiditas iniusti lucri pecca-	43	Defunctorum animæ copula-	37
		tum 7. Præcepti	43	batur cū resuscitatis corpo-	79. 89
		Cupiditates prauæ peccata 2.	28	rib. in nouissimo die	79. 89
		Præcepti	28	Dei appellatio nō soli Patri,	58
		Curam profanam & Erhnicam	103	sed etiam F. & S. sancto cō-	58
		de futuris incertis verat vox	103	petit	58
		Hodie in 4. Petitione	103	De Dei essentia : voluntate :	58
		Curatores sunt parentes	34	non est aliud asseuerandum,	58
		Curiositas peccatum 4. Præ-	37	quam quod ipse tradidit in	58
		cepti	37	verbo	58

D.

Davidis exilium est τιμωρία	116	Dei nomen in vanum sumere	25	Dei Nomen quid significet	25
ut Debita obligant ad solutio-	116	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
nem : ita cum peccato sem-	116	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
per est coniunctus reatus,	116	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
nisi fiat remissio	104	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Debitorum appellatione intel-	104	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
liguntur peccata	104	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogi duæ tabulæ : prior	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
continet tria :	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Posterior septem Præcepta	17	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
δεκάλογος, δέκα λόγοι	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogi meditatio assidua	54. 55	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
cur necessaria	54. 55	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogi summa	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogi tabula prior præci-	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
pit cultus diuinus : poste-	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
rior officia erga proximum	16	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogi vsus triplex. Politi-	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
cus seu pædagogicus : spi-	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
ritualis : Didacticus	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogus continet summam	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
legis moralis	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25
Decalogus docet, quod sit :	49	Dei nomen quid significet	25	Dei Nomen quid significet	25

I N D E X.

- Despectus aliorum pugnat cū
humilitate, & cum 1 Præ-
cepto. 23
- I N D E V M credere quid
significet 57
- Deus adest suo operi quo ad
sustentationem: conserua-
tionem 28
- Deus adest vniuersæ creaturæ
61
- Deus agnoscitur duobus mo-
dis: verbo expresso, Lege
& Euangelio: Testimonijs
edictis ad confirmandū ver-
bum 20
- Deus ante mundum ab æterno
60
- Deus creauit omnia libere &
volens 60
- Deus condidit naturam, prop-
ter sui patefactionem: com-
municationem: celebratio-
nem 61
- Deus est efficax voce Euange-
lij 82
- Deus in homine tanquam sum-
mo opere acquiescit 28. 29
- Deus moderatur causas secun-
das 61
- Deus, nomen essentia, commu-
ne tribus personis 58
- Deus non discedit à suo opere
61
- Deus non est alligatus ordina-
causarum secundarum 61.
- 98
- Deus non modo vult sed po-
test etiam iuuare 98
- Deus non negligit suos 98
- Deus opitulatur etiā sine cau-
sis secundis 26
- Deus patefactus inuocandus
93
- Deus: Pater, Filius, S. San-
ctus 58
- Deus post conditum hominem
nihil creauit 28
- Deus quod sit, qualis sit, do-
cet lex 55
- Deus quomodo agnosci & co-
li velit docet verbum 99
- Deus seruator omnium, maxi-
me fidelium 61
- Deus vnus est, non plures Dij
58
- Deus vult innocari fiducia me-
diatoris 53
- Diaboli, descensu Christi ad
infernus, senserunt suam po-
tentiam fractam 76
- Diaboli insidiæ impediunt car-
sum vitæ & vocationis 100
- Diaboli sollicitatione aut im-
pulsione tentamur 105
- Diabolus rabiosus sequit in
Ecclesiam, quam in alios
116
- Diem Iudæi inchoant à vespe-
ra 77
- Digne qui vtantur eterna Do-
mini 104
- Dignitas virtutis alliciat nos
ad fortiter toleranda aduer-
sa 107
- Dij alieni qui sint 107
- Dilectio condonat multas ini-
urias publicæ tranquillita-
ti Ecclesiæ & Repub-
licæ 104
- Dilectio Dei existit, orta la-
ticia ex agnitione misericor-
diæ Dei 112
- Dilectio Dei quid 112
- virtus 1. Præcepti 112
- Dilectio exequitur mandata
cum læticia. 112
- Dilectionis fraternæ admone-
mur, dum Deum vocamus 98
- Patrem nostrum 112
- Dile-

I N D E X.

Dilectionis mutuae symbolum, est participatio de vno pane. Vnus enim panis, vnum corpus multi sumus	125.	tendere debent omnes in Ecclesia docentes	4
Dilectionis nos admonet clausula quinta Petitionis, sicut & nos remittimus debitoribus nostris	104	Doctrina comprehensa monumentis propheticiis & apostolicis est sola & vera doctrina Dei	131
Dilectio proximi tegit aliorum infirmitates	104	Doctrina Legis & Euangelij integra & incorrupta, in sola Ecclesia traditur	130
Disciplina necessaria, vt obtemperemus Legi Dei: vitemus penas: non turbemus alios: sic paedagogia in Christum	50. 51	<i>Donuaria</i>	116
Disciplina, non est iusticia coram Deo: nec impletio Legis	50	Dolor & pavor animi in vera contritione oritur sensu irae Dei & metu poenarum	111
nec meretur remiss. peccatorum	ead.	Dolor ortus ex Lege, efficit tantum seruilem timorem	110
Disciplina possibilis, etiam non tenatis	50	Domini Nostri appellatio moneta de applicatione beneficiorum	67
Disciplina qd nominetur	50	Donatio bonorum est gratia positiua	96
Discrimen Legis & Euangelij vbi conspiciatur	88	Donatio S. Sancti offertur omnibus: exhibetur tantum credentibus	20. 21
Discrimen naturarum & proprietatum in Christo manet in omnem perpetuitatem, etiam post glorificationem	78	Dubitatio de Deo est peccatum mortale: in Renato repugnante est veniale	21
Distinctionem dominiorum confirmat septimum Praeceptum	42	Dubitationem pontificiam refutat articulus de remissione peccatorum	85
Ditescere volens incidit in laqueos diaboli	103	Dubitationi opponitur vox A-M-E-N	107
Docere verbum Dei, opus 3. Praecepti	31	E.	
Docilitas quid,	44	ERRATA, peccatum 6. Praecepti	41
virtus 8. Praecepti	ead.	Ecclesia catholica colligitur omnibus locis & temporibus: vbiunque sonat vox Prophetica & Apostolica	84
Doctores Ecclesiae sunt testes & propagatores doctrinae	130	Ecclesia cur exerceatur calamitatibus	115. 116
Doctrina formam certam & simplicem, fidei analogam		Ecclesia distinguitur à ceteris	K
		gen-	

I N D E X:

gentibus per Sacramenta	32. 84
119	
Ecclesia est peculiaris popu-	Ecclesia recipit baptismum
lus Christi	tanquam membrum suum
68	121
pro Ecclesiæ collectione gra-	Ecclesia sancta dicitur, per sy-
tias agimus filio Dei in acti-	neodochien
one cenæ	83
125	Ecclesia seruatur mirabiliter
Ecclesiæ consummatio fiet in	in cruce & afflictionibus
vniversalī resurrectionē	94
100	Ecclesia sola agnoscit essen-
Ecclesiæ delicta atrocia punit	tiam & voluntatem Dei si-
Deus, propter suam iustit-	cūt se patefecit
ciam: propter exemplum:	93
& vt multi reuocentur ad	Ecclesia sola habet facta inu-
pœnitentiam	sitata extra naturā ordinē,
116	quæ nulla creatūra imitari
Ecclesiæ inferendi sunt omnes	potest
saluandi	119
122	Ecclesia visibills quid sit
Ecclesiæ membra habent com-	82
munionem inter se doctri-	
næ & beneficiorum spiritua-	Educandi liberi in doctrina &
lium	disciplina Domini
85	35
Ecclesiæ protectio est actio	Effectum verbi Dei petimus
naturæ diuinæ in Christo,	in secundā petitione
sed tribuitur toti personæ	100
69	101
Ecclesiæ status est imago hu-	Eleemosynæ distributio pa-
miliratis Christi	blica fiebat olim ad cenam
72	Domini
Ecclesiæ vmbraculum, Filius	103
Dei	Elevatio panis consecrati in
118	sublime, supersticiosa
Ecclesia, hæreditas Christi	107
æterna	Emphasis in voce Debuit no-
67	stra
Ecclesia defenditur: libera-	104
tur: regitur: sanctificatur:	Emphasis in voce Patet No-
resuscitatur à Christo	88
67	Enumeracionem delictorū me-
Ecclesiam oportet conformem	reri remiss. peccator. error
fieri imaginis Filij	101
72	papistarum
Ecclesia non est alligata ad	Enumeratio omnium & singu-
personas: loca: tempora:	lorum delictorum nec possi-
ordinariam successiōnem:	bilis, nec necessaria
sed ad verbum	104
82. 84	ἐπειδὴ in tolerandis infir-
Ecclesia non est vnus tempo-	mitatibus parentum
ris	36
82	Magistralium
Ecclesia, quomodo catholica	ead.
dicatur	ἐπειδὴ quid
84	39
Ecclesia quomodo sit sancta,	virtus s. Præcepti
cum in sanctis sit multum	38
	Episcopi fautores
	27
	pugnant

I N D E X.

pugnant cum 1. Præcepto		& quomodo inchoare vi-	
24		tures fiant cultus Dei	ead.
<i>in ista, in ista</i>	103	Euangeliū est <i>in ista</i> Le-	
Errata sanabilia sunt regen-		gis	20
da	39	Euangeliū est prædicatio	
Errores Papistarum de pœni-		pœnitentiæ, seruata distin-	
tentia & partibus eius	112	ctione partium, & cuiusque	
dederunt Luthero primam		partis proprietate	109
occasionem repurgandi do-		Euangeliū proponit omni-	
ctrinam Euangelij	ead.	bis peccatorib; spem veniæ	
Error fingentium duos Spiritus		110	
contrarios	82	Euangeliū solum patefacit	
Errori in fundamento assenti-		& arguit summum maximū	
ri, est peccatum mortale in		& vltimum peccatum: ig-	
renato	54	norationem & contemtum	
Erudicio spiritualis augetur		Filij: incredulitatem & de-	
multa præcatione	95	sperationem	110
Euangelij promissio affert om-		Eucharistica sacrificia non me-	
nib; remiss. peccat: recōci-		rentur remissionem pecca-	
liationē, donationē S. San-		torum	120
& vitæ æternæ: Exhibetur		Eucharistia, appellatio cœnæ	
aurē credentibus, idq; pro-		Domini, a gratiarum actio-	
ppter obœdientiam & mortē		ne	122
Filij mediatoris	20. 21	Euentus non sunt tribuendi vi-	
sine Euangelij declarationē nō		ribus humanis	23
docere potest lex veram &		Exaudimur certo propter Me-	
integram pœnitentiam	109	diatorem	93. 98
pro Euangelij donatione gra-		Exauditionis promissiones	93
tias agimus Deo in actione		Exclusiua, Grátis, sola fide,	
cœnæ	125	retinendæ:	87
Euangelij & legis discrimen		vt debitus honos tribuatur	
20		Filio Dei: vt consolatio sit	
Euangelij promissio non est		firma: vt inuocatio fiat cū	
naturaliter nota, sed ex ar-		fiducia: vt discrimen Legis	
cano consilio diuinitus per		& Euangelij conspiciatur	
Filiū prolata	20	88	
Euangelij voce & S. Sancto		Exemplo Filij Dei & præci-	
multi regenerantur ad vi-		porum membrorum Eccle-	
tam æternam in cœstu Eccle-		sie inuitamur ad obediendū	
siz visibilis	82. 83	Deo in calamitatib;	117
Euangelij vox sonans, mon-		Exemplo pœnarum multi re-	
strat Ecclesiam	84	uocantur ad pœnitentiam	
Euangelium docet, quomodo		116	
bona opera à nobis fieri pos-		Exhibitionē promissionis Gra-	
sint	110	tiæ testantur Sacram.	118
		K 2	Exor-

I N D E X.

Exordium in oratione domi-
nica tribuit Deo voluntatē
& facultatem nos exaudi-
endi 96
Expauescere & dolere agni-
tione iræ Dei aduersus pec-
cata, contritionis proprium
est 108
Experientia spiritualis confir-
mat certitudinem doctrinæ
Christianæ 130
Experientia vniuscuiusq; pro-
pria in spiritualibus non as-
pernenda 130

F.

FACULTATVM rectum
vsum præcipit 7. Præcep-
tum 42
Falsum testimonium quid 43
Famem deprecamur in 4. Pe-
titione 111
Familia, bonum longæuita-
tis 38
Fatui appellantur per contem-
tum 40
de Fidei articulis non est a-
liud asseuerandum, quam qd
Deus tradidit in verbo 22
Fidei confirmatio est principa-
lis finis cœnæ Domini 115
Fidei cultus est soli Deo tri-
buendus 82
Fide inserti Christo, efficiuntur
membra eius 123
Fidei iustificantis integra de-
finitio 108. 109
Fidei vox discernit legem &
Euangelium 88
Fidem acquiescere in præsen-
tibus oblati, monet vox
HODIE, in quarta Peti-
tione 103

Fidem amittit ruens cōtra con-
scientiam: assensiens errori
in fundamento 54
Fide quomodo iusti simus 87
Fide sola iustificamur 86. 87.
88
Fides accedit ad Deum 111
Fides accedens ad verum pa-
nozem & dolorem animi
consternati sensu iræ Dei, &
metu pœnarum, efficit ti-
morem filialem 111
Fides accipit beneficium gra-
tuitum 87
Fides accipit præsentia: spes
expectat futura 22
Fides accipit remissionem pec-
catorum 111
fiducia promissæ misericor-
diæ, ppter mediatores 109
Fides alia generalis: specia-
lis: 57
historica: Christiana ead-
dem amplectitur doctrinam
toram de Deo: promissio-
nem reconciliationis: meri-
tum Filij 11. 22
Fides a noticia inuicem dis-
cernitur 57
Fides apprehendendo promiss-
ionem Euang. accipit re-
miss. peccat. fiducia Filij
&c. 22
Fides Christiana est noticiæ,
& assensus in mente: & fidu-
cia in voluntate & corde
57
Fides coniugalis 37
Fides crescit & exercetur in
calamitatibus 115. 116
Fides erigit & consolatur cor
da inter pavores 111
Fides est rerum non apparen-
tium 57
Fides est vera agnitio & fidu-
cia me-

I N D E X.

- cia mediatoris 11
 Fides excitatur inuocatione 93
 Fides habet se correlatiue ad
 promissionem verbi 58
 Fides historica est cognitio hi-
 storiz 57
 Fides intuetur in promissionē
 93
 Fides iustificans requirit assen-
 sum omnis verbi diuini &
 promissionum : Et fiduciam
 acquiescentem in Deo per
 filium 108. 109
 Fides iustificat, non tanquam
 qualitas, sed tanquam in-
 strumentum apprehendens
 Mediatorem 87
 Fides non nisi debet Ecclesia,
 sed Deo 82
 Fides opponitur dubitationi
 57
 Fides petit remissionem 111
 Fides pars secunda pœnitē-
 tiz 108
 tota est ex Euangelio 110
 Fides præluceat in omnibus
 actionibus 51
 Fides accipiens promissionem
 gratiæ, præluceat debet pe-
 titiōni quatuorūq; rerum
 95
 Fide sibi quisq; applicat pro-
 missionem remissionis pec-
 catorum 85
 Fides specialis, applicat S 1
 B I 57
 Fides tantum nititur Media-
 tore 110
 Fides quid 22
 virtus 1. Præcepti 21
 Fiducia acquiescens in miseri-
 cordia promissa propter Fi-
 lium est inchoatio vitæ æ-
 ternæ 51
 Fiducia acquiescit in Filio
 Dei 22
 Fiducia & admiratio sui oppo-
 nitur timori Dei 25
 Fiducia Mediatoris eriguntur
 conscientia 88
 Fiducia nititur promissa mise-
 ricordia per & propter Me-
 diatorem 22. 109
 Filij Dei cognitio extra Eccle-
 siam non traditur 130
 pro Filij missione, gratias a-
 gitmus Deo in actione cœnæ
 125
 Filij vocem audire & sequi o-
 portet, & ita ab eo accipe-
 re vitam æternam 90. 91
 Filio non obtemperans non vi-
 debit vitam 90
 in Filium credēs, habet vitam
 æternam ead.
 Filium Dei efficacem esse in
 credentibus confirmat pig-
 nus cœnæ Domini 125
 per Filium, qui est verbum
 Patris efficax, omnia crea-
 ta sunt 62
 Filius cur mittatur 60
 Filius Dei adest in sumptione
 cœnæ vere & substantiali-
 ter 123
 Filius Dei, vmbraculum Ec-
 clesiæ 118
 Filius, natura : Filij, adoptio-
 ne seu gratia 67
 Filius Dei assumpsit humanam
 naturam propter nos, vt
 nos sibi inferret fide, mem-
 bra sua faceret 123
 Filius, integra & substantia-
 lis imago patris, genita à
 patre 59
 Filij appellatio, ostendit na-
 turam 67
 Fingere aliquid esse Deum,
 quod non est Deus, est ido-
 latr

lactia 24
 Finis omnium bonorum quis
 sit 51
 omipium miseriarum huius
 vite ead.
 Finis resurrectionis mortuo-
 rum diuersus 50
 Flammæ libidinum illicitæ,
 peccata 6. Præcepti 41
 Flammæ species insidens
 linguis Apostolorum, est
 S. Sanctus 87
 Fœcunditatem terræ petimus
 in 4. Petitione 103
 Felicitatem coniugij & libe-
 rorum petimus in 4. Peti-
 tione 103
 Fortis, pro recta ratione, non
 depellit solum, sed perfert
 etiam pericula 38
 Fortitudo martyrum in sup-
 plicijs, est euidentis testimo-
 nium certitudinis doctrinæ
 Christianæ 131
 Fortitudo propugnando iusti-
 ciam, depellit & perfert
 pericula 38
 virtus 5. Præcepti 38
 Fraternalitatem sodalitia super-
 fluitosa 113
 Fraudes in contractibus, pec-
 cata 7. Præcepti 43
 Fremitus aduersus Deum est
 timor seruilis 111
 Fuga Dei est timor seruilis
 111
 Functio commoda, bonum lon-
 guitatis 38
 Furta manifesta pugnant cum
 7. Præcepto 43
 Furti generalis appellatio
 42
 Futurorum incertorum curam
 verat vox HODIE in 4.
 Petitione 103

GAVDIVM in S. Sancto
 est regnum Dei 100
 eius consummatio fiet in al-
 tera vita ead.
 Gemitus nostros exaudiri con-
 firmat AMEN in oratione
 Dominica 107
 Gemma commendat anulum
 87
 Gestus fœciui, peccata sexti
 Præcepti 41
 Gignere pprietas interna 59
 Gloria Christi hominis supe-
 rat omnium creaturarum
 gloriam 78
 Gloria Dei anteferenda est
 omnib. rebus humanis 54
 Gloria Dei celebratur nostra
 confessione 107
 frequenti precatione 55
 Gloriæ Dei celebratio est cau-
 sa finalis orationis Domini-
 cæ 97
 Gloriæ mentione in Epilogo
 orationis dominicæ, obli-
 gamus nos ad gratiarum
 actionem & celebrationem
 nominis diuini 107
 Gloriæ recta appetitio, vir-
 tus 8. Præcepti 44
 Glorificantes Deum glorifi-
 cabuntur 41
 Glorificatio Christi, tribuit
 assumptæ naturæ humanæ do-
 na seu ornamenta, superer-
 tia omnium creaturarum do-
 na, sed non confundit pro-
 prietates naturarum 78 79
 Gloriam Dei anteferendam
 esse nostræ gloriæ, & omni-
 bus rebus, monet pronomen
 TVVM, in 1. Petitione 99
 100

I N D E X.

Gloriam Christi probat ascen-
sio & sessio eius ad dextram
Patris 78
Gratiam amittit, ruens contra
conscientiam: assentiens er-
rori contra conscientiam
 54.
Gratia exuberat supra pecca-
rum ead.
Gratiæ positivæ aliæ Spiri-
tuales, aliæ corporales 97
Gratiæ secundum veterum di-
stinctionem, sunt vel positi-
væ vel privativæ 96
in Gratiâ Dei recipitur bap-
tisatus quotiescunque serio
convertitur 121
Gratiâ non meremur contri-
tionem 112
Gratiarum actio debet fieri cor-
de & ore 27
Gratiarum actio in actione co-
næ sit pro omnibus benefi-
cijis Dei Patris. F. & S. San-
cti 125
Gratiarum actio quid 26
opus 2. Præcepti ead.
Gratis exclusivæ, cur reti-
nenda 87. 88
Gratis ex fide, ut sit firma
promissio 88
Gratis particula 86
discernit legem & Euange-
lium 88
Gratitudo, virtus 7. Præcep-
ti 42
mixta ex veritate & iusticia
 42. 43
Gratus agnoscit & proficitur
acceptum, & studet redde-
re beneficium 42. 43
Gubernatione Spiritus Sancti
petimus in secunda Petitio-
ne 100. 101
Gubernatio tam felix nulla

est, in qua non multa erra-
 ta accidunt 36
Gubernatores sunt custodes di-
sciplinæ in communi socie-
tate 34

H.

HÆRESSES aut impugnæ
fundamentum: aut articu-
lum fidei: aut præceptum
morale 24
Hæresis peccatum 1. Præcep-
ti 24
Hæretici omnibus ætatibus de-
leti sunt nouo exemplo iux-
ta Dei 131
Hæreticorum interitus, testi-
monium certitudinis doctri-
næ Christianæ 131
Heluaciones, peccata 3. Præ-
cepti 32
6. Præcepti 41
Homine delectatur Deus 28. 29
Homines omnes doceri & bap-
tisari debent 121
Homines omnes nascuntur in
peccatis 68
Hominum animæ non moriun-
tur 89
Homo an satisfacere possit le-
gi 50
Homo est conditus ad imagi-
nem Dei per Christum 67
Homo extremum & summum
opus creationis 28. 29
Homo pro hominibus persol-
uit poenam 68
Honor verus qd significet 33
Honos debitus, Filio Dei tri-
bundus 88
Honos Deo tribuitur, quan-
do colitur sicut soli vult
 ui

Humanam massam assumpsit Fi-
lius Dei, ut nostram mise-
ram massam fide sibi infer-
ram seruet & viuificet 113
Humanitas, mater multarum
virtutum 39
virtus 5. Præcepti 38
Humiliationem sequitur tem-
pore oportuno exaltatio 102
Humilitas cognata timori Dei 22
virtus 1. Præcepti 23
Humilitas incoarribilis F. D.
est causa passionis 72
Hypocritis quid 24. 25
peccatum 1. Præcepti 24

I.

IDOLATRIA, aut fingit,
aut alligat, aut colit Deū:
vel tribuit creaturæ hono-
rem vel vim diuinam: ex-
tra verbum Dei 24
Idolatriæ quatuor species 24
Idolatria profanatur nomen
Dei 100
Idolatriæ oblationes papista-
rum 113
Idolum est nihil 57
Iehoua nomen proprium Dei
vni 19
Iehoua vnus est 58
Ieiunia satisfactionis papisti-
cæ supersticiosa 113
Iesu nomen seorsim positum
comprehendit omnia perso-
næ beneficia 66
Inprimis respicit finalem libe-
rationem Ecclesiæ 66
Iesus, personæ appellatio 66
nominis ratio ead.
Ignauia peccatum 4. Præcep-

ti 37
Igne purgabitur cælum & ter-
ra ad reditum Christi 79.
80
Ignis damnatorum non extin-
guetur 79
Ignoratio Filij, max. pecca-
rum, nulla satisfactione pi-
andum 110
Ignorantia Dei & caligine
non agnoscente Deum, pro-
fanatur nomen Dei 100
Ilias ix. d. sacrificium 110
Illecebris mundi inducitur
in tentationem 105
Imaginis Christi conformes
oportet nos fieri per affi-
ctiones 116
Immortalitas facit discrimen
inter homines & pecudes
91
Immortalitas post resurrectio-
nem communis tam bonis
quam malis 50
Immortalitatis nemo erit par-
ticeps, nisi in quo fuerit ac-
censa initia vitæ æternæ in
hac vita 91
Impatientia peccatum 1. Præ-
cepti 35
Impij cum damnatis spiritibus
abijciuntur in æternos cru-
ciatus 79
Imposturæ in contractib. pec-
cata 7. Præcepti 43
Impudentia, peccatum 8. Præ-
cepti 45
Imputatione teguntur in cie-
dentibus sordes: imputant
eis iusticia Christi 84
Impi. & Principum supersti-
tiones 115
In cœtu Ecclesiæ visibilis mul-
ti sunt non sancti, sed de do-
ctrina consentientes 83
Incho-

I N D E X.

Inchoatione, & imputatione quomodo dicamur sancti 84	sum 110
Inchoatio nouitatis spiritua- lis, consummabitur in al- tera vita 84	Infirmittates sanabilium tole- randæ 39
Inclinationes prauæ & defe- ctus, peccata 9. & 10. Præ- cepti 46	Infirmittates quædam magistra- tuum 36
Inclinatio praua commercetur iram æternam 52	parentum tolerandæ sunt ead.
Inclusio panis consecrati ido- latrica 127	Ingeniorum puerilium est ha- benda ratio in docendo 128
Incredulitas, maximum pec- catum, nulla satisfactiõne piandum 110	Ingratitudinem, vel non ag- noscenrem dona Dei, vel abutentem ijs, deprecamur in 4. Petitione 103
Incredulitatem lex non arguit sine Euangelij patefactione 110	Ingratitudo aduersus Deum, peccatum 2. Præcepti 27
Indictio satisfactiõnis papi- sticæ superstitiosa & impia 112	Ingratitudo erga benemeritos peccatum 7. Præcepti 43
Indigne qui vtantur cœna Do- mini 126	Iniquitates nostras quotidie delet Deus coram se 114.
Inducere phrasi hebræa sig- nificat permissionem 105	115
quandoque etiam cum effe- ctu ead.	Insidijs diaboli inducimur in tentationem 105
Indulgentiæ Papæ, eam præ- statur 55	In sumione vel vsu cœnæ te- statur Filius Dei se applica- re credentibus sua beneficia 123
precio, applicant merita sanctorum mortuorum, sci- licet 113	Integra obœdientia à nemine præstatur 55
Indulgentia parentum pecca- tum 4. Præcepti 37	Intemperantia, peccatum 6. Præcepti 41
Infantes non excluduntur ex regno Christi 122	In vnam catholicam & Apo- stolicam Ecclesiam: quomo- do hæc propositio intelli- genda 82
ad Infantes pertinet promissio gratiæ & salutis 122	Inuocatio, cultus soli Deo de- bitus 127
Infelicitatem in politia & œ- conomia deprecamur in 4. Petitione 103	Inuocatio cur sæpe multumq; exercenda 95
Inferi, sunt inferiores partes terræ 75. 76	Inuocatio debet fieri corde & ore 27
Inferni pestis est Christus 76	fiducia mediatoris 93
Infirmittas naturæ nostræ im- pedit vocationis & vitæ cur- sum 116	opus 2. Præcepti 25. 26
	Inuocatio exercetur in cruce 116
	Inuocatio impeditur conspe- ctu

Quæ nostræ infirmitatis	88	Iuramentum Christi, Amen	108
ad Inuocationem veram quæ requirantur	93	Iuramentum, opus secun. Præ cepti	16
Inuocationes falsa peccata 2. Præcepti	27	Iurans, vocat Deum testem eorum quæ assuevit: & vindictam, si fallat	16
in Inuocatione sex consideran- da: Deus, quem inuocamus: mandatum inuocandi: con- uersio preceationem præce- dens: promissiones exaudi- tionis: Fidei excitatio: res petenda	93	Iurisdicctio distinguenda à mi- nisterio	114
Inuocationis neglectio pecca- tum 2. Præcepti	27	Iusticia commutativa qd virtus 7. Præcepti cad.	41
de Inuocatione tres regulae 95		Iusticia coniugum inter sese, virtus 4. Præcepti	34
Inuocationis veræ & falsæ di- scrimen	92	Iusticia Dei requirit, vti etiam Ecclesia puniatur propter delicta	116
omnis Inuocatio quæ ad Deum fit, complectitur P. F. & S. Sanctum	98	Iusticia est regnum Dei in hac vita	100
Inuocatio se iungit Ecclesiam ab Idolis & alijs sectis	27	eius consummatio fit in al- tera vita	100
Inuocatio vera non potest fie- ri, nisi fiducia Mediatoris	88	Iusticia gratis donatur, prop- ter Filij meritum & inter- cessionem confugientib. ad P. fiducia victimæ	71
Iona historia, typus descen- sus Christi ad inferos, & re- surrectionis	76	Iusticia inchoatur in hac: con- summabitur in æterna vita	65
Iosephi carcer est <i>donquioria</i>	116	Iusticia in nobis accensa à S. Sancto, est gustus vitæ æ- ternæ	51
Ira iniusta, peccatum 5. Præ- cepti	40	Iusticia restituitur in recon- ciliatis, efficacia Christi	65
Ira iusta vocationis, non est prohibita	ead.	Iusticia seruanda, & in depel- lendo & perferendo pericu- la	38
Iudicij extremi processus seu forma describitur Matth.	25.	Iusticia vniuersalis in guber- natoribus & subditis virtus 4. Præcepti	34
Iudicium vniuersale & visibi- le exercebit Christus cum redierit	79	Iustificamur non propter no- strum credere, sed propter eum, in quem credimus	87
Iudicium vniuersale futurum esse, testamur afflictiones Sanctorum	116	Iustificamur propter passio- nem & obedientiam Chri- sti	85
		Iustificari est accipere remis- sionem	

I N D E X.

fionem peccatorum : recon-
 ciliationem cum Deo : im-
 putationem iusticiæ : accep-
 tationem ad vitam æternam
 65 idem
 significat Iustificatio 86
 Iustificatio officij appellatio
 65
 Iuuentutis instituendæ optima
 ratio quæ sit 3

L.

LABORES seruales in Sab-
 bato fiunt contra 3. Præcep-
 tum 32
Laticia in corde oritur ex fi-
 de apprehendente miseri-
 cordiam Dei propter Filij
 promissam 22
Laticia in nobis accensa à S.
 Sancto , est gustus æternæ
 vitæ 91
Laicis non est eripienda pars
 cœnæ 127
Lapsus contra conscientiam
 in renato, est peccatum mor-
 tale 54
Leges bonæ, longæuitatis bo-
 num 38
**Leges forenses & ceremoni-
 ales** durarunt ad certum tem-
 pus 49
 quatenus abolitæ ead.
Leges Mosaiçæ sunt antiquis-
 simæ 129
Leges politicæ regunt exter-
 nam disciplinam : Lex Dei
 requirit etiam interiorem
 obedienciam 46
Legi homo satis facere non po-
 test post lapsum 50
Legi nequaquam satisfaciunt
 virtutes nostræ 111

Legis autor 19
Legis concio est simpliciter
 vox condemnationis & ma-
 ledictionis 110
Legis declaratio sumenda est
 ex Euangelio 20
Legis præcepta est vox Evan-
 gelij ead.
Legis & Euangelij discrimen
 ead.
Legis Mosaiçæ partes : Mo-
 ralis : Forensis : ceremonia-
 lis : 49
Legis particulam tantum do-
 cent sectæ extra Ecclesiam
 129. 130
Legis rigor mitigandus pro
 circumstantia facti 39
Λειτουργία, appellatio cœnæ
 Domini, ab administratio-
 ne publici muneris 122
Lenitas, virtus 5. Præcep. 39
Leuotionem in arumnis peti-
 mus in 7. Petitione 106
Leuitas, peccatum 8. Præcep-
 ti 45
Lex accusat omnem violatio-
 nem mandatorum Legis 109
Lex accusat omnia peccata :
 exteriora : interiora : deprau-
 ationem 49
Lex Dei accusat non tantum ex-
 terna delicta, sed etiam de-
 fectus & prauas inclinatio-
 nes 46. 49
Lex regit disciplinam tam in
 non renatis quam renatis
 49
Lex docet qui cultus Deo in
 renatis placeant 49
 est enim perpetua norma
 nouæ obediencie 110
Lex monstrat ad quid condita
 sit natura humana 55
Lex

I N D E X.

Lex moralis non aboletur	49
Lex non arguit ignorantem	110
Filij	109
Lex non prædicat integram	109
pœnitentiam	109
Lex non requirit solum integram conformitatem, sed	
damnat quoque & destruit	
omnes non conformes	20
Lex ostendit quales ante lapsum fuerimus	33
Lex postulat integram conformitatem cum Deo	111
Lex requirit integram obædientiam	20
Lex sine revelatione Evangelij nihil docet de Fide	110
Liberalitas consistit inter profusiones & sordes	42
virtus 7. Præcepti	ead.
Liberatio à malo, est gratia privativa	97
Liberatio à morbo petenda est, cum subiectione voluntatis obædiendi in cruce	94
Liberatio à pœnis temporalibus contingit diuinitus conuersis ad Deum	118
Liberationes in calamitatibus, restantur de præsentia Dei	116
Liberationis tempus aut modus Deo non est præscribendus	95
Liberationis voce in 7. Petitione intelligitur & mitigatio & finalis liberatio	106
Liberi, bonum longæuitatis	28
Liberi reuerenter sentiant de parentibus: præstent obædientiam sine contumacia: tolerant infirmitates eorum	36
Libertatis Christianæ exem-	

plum	31
Libidines & in vita cœlibe, & in coniugio vitandæ	40
Lingua reuelat cordis affectus	27
Locatio corporalis veri corporis Christi facta est in ascensione	77
Locomotoriæ gubernatio secundum legem Dei est disciplina	50
λόγος ante lapsum & post lapsum est viuificator	69
λόγος distincta persona à Patre, & tamen eiusdem essentia	64
Longæuitas quid	37
Longæuitatis pmissio addita 4. Præcepto	38
Loquendi certos modos & receptos, scripturæq; consentaneos usurpare iustissimè	4
Lucis diuinæ priuatio est malû originis	33
Ludi profani: peccata certij Præcepti	33
Lux Evangelij in nobis accepta à S. sancto, est gultus vitæ æternæ	51
Lux spiritualis crescit in cruce	117
Lytrû, obædientia Christi	117

M.

MAGIA transfert fiduciam Deo debitam ad diabolum	24
peccatum 1. Præcepti	ead.
Magiæ incantationes peccata 2. Præcepti	27
Magistratus custos summorum bonorum	36
Magistratus proponat leges diu-	

I N D E X.

- nas & morales : sanciat
 suas : puniat violatores : de-
 fendat obediētes. 35
 Magistratus sit timori, malo :
 honori, bono operi 35
 Magistratus sunt parentes 34
 Magnitudo iræ Dei aduersus
 peccata generis humani,
 est causa passionis Christi 72
 Maiora non appetenda quam
 pro vocatione 23
 Mala originis secuta sunt lap-
 sum Adæ 53
 Maledicentia, peccatum 8.
 Præcepti 45
 Maledictioni æternæ opponi-
 tur promissio vniuersalis &
 gratuita 51
 Maledictus qui ponit carnem
 brachium suum 82
 Malo pœnæ cōprehenduntur
 omnes calamitates priuatæ
 & publicæ, præsentes & æ-
 ternæ 106
 Malum originis in credenti-
 bus renatus est peccatum ve-
 niale 54
 Malum in 7. Petitione intelli-
 gitur de malo pœnæ 106
 Mansuetudo quid 38
 virtus 5 præcepti ead.
 Mariæ virginis cur expressa
 mentio in symbolo 70
paedagogica 117
 Massa assumpta à verbo in vtero
 virginis est sanctificata à S.
 Sancto 64
 Mediator adest semper, & vbi
 que Ecclesiæ 69
 assidue interpellat 62
 Mediator, conceptus de S.
 Sancto : natus ex Maria vir-
 gine, vt constaret, eum esse
 sine peccato : ex stirpe Da-
 uidis : verum hominem na-
 tum 70
 de Mediatore Lex nihil docet
 sine Euangelio 110
 Mediatorem congruebat esse
 Deum & hominem : quia ho-
 mo peccauerat : 68
 quia solus homo non potuis-
 set sustinere pœnam, & Deo
 tribuere laudem iusticiæ :
 ead.
 quia infinitæ malitiæ op-
 ponendum erat aequalens
 precium infinitæ bonitatis
 69
 quia humana natura debe-
 bat rursus viuificari : 69
 quia membris Ecclesiæ hinc
 inde dispersis, opus erat
 protectione, omni loco &
 tempore 69
 Mediatoris appellatio discer-
 nit legem & Euangelium
 88
 Mediator, officij appellatio
 65
 Mediator pro nobis implet le-
 gem 55
 Mediocritas inter nimiam opu-
 lentiam & extremam ino-
 piam significatur voce P A-
 N I S 102
 Meditatio frequens passionis
 confirmat assensum 72
 Meditatione legis petimus re-
 stitui in nobis conformita-
 tem cum lege 55
 quærimus Mediatore ead.
 Meditatio passionis triplex
 72
 Paedagogica, considerat
 historiam : Spiritualis, co-
 gitat causas : Exemplaris,
 subij-

I N D E X.

Subiicit se cruci ead.
 Membra Christi efficiuntur, in-
 ferti ipsi fide 123
 Membra Christi nos esse &
 fieri, confirmat pignus car-
 nae Domini 125
 Membra Ecclesiae, alia viva
 id est sanctificata: alia mor-
 tua, non sanctificata 82. 83
 Mendacia labia abominatur
 Deus 48
 damnantur 3. Praecepto 45
 Mendacium aliud pernicio-
 sum: officiosum: iocolum
 45
 Mensuram, qua alijs meti-
 mur, rursus accipiemus 48
 Mercatura indulgentiarum Pon-
 tificis Romani 113
 Messiam esse exhibitum pro-
 bar circumstantia temporis
 passionis 72
 de Messia praedictiones & e-
 uentus: ijs respondentes,
 confirmant certitudinem do-
 ctrinae 129
 Migrationem ex hac valle la-
 chrymarum in aeterna taber-
 nacula, petimus in 7. Peti-
 tione 106
 Ministerij Evangelici vox vt
 conservaretur in congrega-
 tione publica, instituta est
 coena Domini 125
 Minister sit fidelis 37
 Minis mundi inducimur in ten-
 tationem 105
 Miracula Ecclesiae confirmant
 verbum 19
 & testantur de certitudine
 doctrinae 129
 Misericordia Dei timentium se,
 sicut Pater misereatur filiorum
 98
 Misericordia extenditur in mil-

lia obedientium, Pe-
 na in tertiam & quartam ge-
 nerationem inobedientium
 47
 per Misericordiam sumus iusti
 propter Filium 87
 Misericordia quid 39
 virtus 5. Praecepti 41
 Missa, appellatio coenae Do-
 mini, originis incertae 113
 Missa vocabulo intelligitur
 totus cultus diuinus, oratio-
 num: cantionum: distribu-
 tionis coenae: gratiarum-
 actionis: quae simul fieri de-
 bent in publica congrega-
 tione 113
 Missae funebres Idolatriae
 113. 123
 Missa non est sacrificium pro-
 pitiatorium 127
 Mittere, mitti, & non mitti,
 proprietates externae 49
 Mitiganda etiam iustitiae,
 pro vocatione, an proba-
 bili ratione 19
 Mitigatio poenarum tempo-
 raliū contingit diuinitus con-
 uersis ad Deum 44
 Modestia quid, 41
 virtus 8. Praecepti 41
 Modestia seruat continentiam
 in opinione: gestibus: ser-
 mone 44. 45
 Monachi abundant meriti,
 scilicet 124
 Monachorum error de compen-
 sationibus 124
 Monarchiarum series praedicata
 in Ecclesia, testatur de cer-
 tudinem doctrinae 129
 Morbos deprecamur in 4. Peti-
 tione 105
 Mors aeterna est perpetua ab-
 iectio a Deo, & cruciatio
 perpetua 129

I N D E X.

perpetui animæ & corporis 90
Mors Christi, mortis nostræ mors 75
Mors Domini vsque ad aduentum ipsius est annuncianda in functione cœnæ 125
Mortale peccatum quid 54
Morti æternæ opponitur vita æterna 90
Mortis causas & remedia, sola Ecclesia monstrat 130
Mortis Christi typus, manifestationes victimarum 75
Mortui omnes resuscitabuntur ad reditum Christi 79
Mortui resuscitati, cum viuus in momento immutatis, in occursum rapiuntur Christo 79
Mundi corde videbunt Deum 48
Mundi initia nulla historia recitat præter scripta Biblica 129
Mundi sollicitatione vel impulsionem tentamur 105
Mundus nouam formam inducet ad reditum Christi 80
Mutationum vniuersalium prædictiones & euentus respondentes, sunt euidentis testimonium doctrinæ Christianæ 129

N.

N A S C I proprietas interna diuinitatis 59
Nati non sumus ad mortalitatem & perpetuas miseras 91
Natura cur condita sit 61
Natura diuina in Christo vincit mortem 69
restituit vitam æad.

Naturæ corruptio secuta est lapsum Adæ 68
Naturæ duæ in Christo quomodo vnitæ sint 64. 65
Naturam totam sustentat Deus 61
Necessitatis patiendi & in afflictionibus obediendi consideratio, lenit dolorem 117
Neglectio ministerij peccatum 3. Præcepti 32
Nomen Dei licet per se sanctum sit: precamur tamen vt etiam nostra celebratione sanctificetur 99
Nomen Dei significat noticiam & samam Dei 99
Nomine Christi applicatur conuerso & absolutionem petenti, remissio peccatorum per vocem hominis in ministerio 114
Nominis diuini vsus in quibus consistat 25. 26
cuius abusus 27
Norma, vitæ rectrix, est Decalogus 55
N O S T E R P A T E R, singulos perentes includit dilectioni Dei patris: inuitat ad fraternam dilectionem & hortatur ad communem prædicationem 98
Noticia Christi iusti, iustificatur multi 63
Noticia Dei comprehendit voluntatem: essentiam Dei 22
sicut se patefecit 22
Noticia Dei vera non labefactat articulos Fidei 22
Noticia Filij Dei in sola Ecclesia discitur 130
Noticia intuitiua contemplatur res subiectas oculis: Fides apprehendit non appa-

I N D E X.

apparentes 57
 Noticia monstrans Deum præcedit affectum voluntatis & cordis erga Deum 21
 Noua obœdientia, pars tertia penitentiæ 109
 Noua obœdientia quid sit ead.
 Nouitas spiritualis crescit & exercetur afflictione 116.
 117

O.

OBLATIO Filij Dei pro uiuis & mortuis in cœna est idolatriæ 127
 Obligamur in Baptismo ad uitæ nouitatem 121
 Obœdiendo in ærumnis in uita priuata & uocatione nostra, facimus uoluntatē Dei 101. 102.
 Obœdientia debita ministerio, opus 3. Præcepti 31
 Obœdientia etiam in renatis imperfecta est 51
 tamen placet Deo propter Filium ead.
 per Fidem ead.
 Obœdientia inchoata an placeat Deo 51
 quomodo placeat docet Euangelium 110
 Obœdientia in omnibus præceptis præstanda est propter Deum 54
 Obœdientia ministerio debita iuxta Euangelium, est signum monstrans Ecclesiam 83
 Obœdientiæ nouæ norma perpetua est Lex 110
 Obœdientia parentibus est

præstanda in externis officijs sine contumacia 36
 Obœdientia solius Christi est lyrum 117
 Obœdientia tota Christi, est sacrificium propitiatorium 110
 Obscuritas in docendo uitanda 4
 Obtrusio, peccatū 8. Præcepti 45
 Occasionēs & illecebras libidinum qui querit, peccat in 6. Præceptum 41
 Occultatio ueritatis prohibetur in 8. Præcepto 44
 Occultatio duplex, Insidiosa: officiosa 45
 Oculi subfannantem patrem, effodient cornu 48
 Odium Diaboli erga Ecclesiam, est causa calamitatum in ea 116
 Odium ministerij, peccatum 3. Præcepti 31
 Oeconomia felix, bonum longauitatis 38
 Omnia auditorum in Ecclesia 31
 Officia coniugum inter se 36. 37.
 Officia docentium in Ecclesia 31
 Officia liberorum 31
 Officia Magistratus 31
 Officia mutuo præstita continent amicitiam 31
 Officia parentum 34. 35
 Officia præstanda liberali peccatore 39
 pro modo facultatum 39
 Officia singulorum in propria uocatione 37
 Officia sacerdotis quatuor. Docere: Sacrificare: Ora- re: 1

I N D E X.

te: Benedicere	67	sunt praterita : vel præsenta : vel futura	63
Officia subditorum	36	Opera quæ faciēda sint docet	
Officium Christi quod	65	Lex, quomodo fieri possint,	
Omnes concludit Deus sub		docet Euang.	110
peccatum, vt omnium misereatur	110	Opera quæ nos Deo reddim⁹,	
Omnes gentes docendæ & baptisandæ	59	vt cum honore afficiamus,	
Omnes res petendas à Deo complectitur oratio Dominica	92	sunt sacrificia	120
de Omnipotentia Dei assue-		Opinio de Deo sine verbo est	
rat particula: (qui es in cœ-		Idolatria	24
lis)	98	Opinio de opere operato sine fide, & sine bono motu v-	
Opera bona in conuersis habent etiam sua præmia in hac vita	113	tentis, impia & profana	127
Opera bona sanctorum facta in fide sunt Eucharistica	120	Opiniones diuersæ gignunt diuersas operationes	5
Opera Christi redeuntis ad iudiciū vniuersale. Resuscitabit mortuos: immutabit viuentes: segregabit bonos à malis per sententiam: Pios introducet in possessionem hereditatis: Impios cum damnatis spiritibus abijciēt in æternos cruciatus: Igne purgabit mundū, vt sit iun- da & sancta habitatio beatorum	79. 80	Opiniones nostrę inducunt nos in tentationem	105
Opera indebita. fraternitates: indulgentiæ: Ignis purgatorius: Vigiliæ & missæ tenebre	113	Opitulandum oppressis iniuste	39
omnia superstitiosa, & idolatrica	ead.	Opprobrium damnatorum non desinet	79
Opera Legis quomodo inchoentur in renatis	31	Orandum pro ministerio	31
Opera nostra vt fiant cultus Dei, necesse est vt habeant mandatum Dei, & fiant in fide	111	Orans pendeat à Deo certa fide & spe	107
Opera officij mediatoris vel		Oratio Dominica quid contineat	92
		Oratione piorum terretur diabolus tanquam Gorgone	27. 95
		Orationis efficacia	27
		Oratio non sit inanis battologia	94
		Oratio ore prolata excitat ardorem in inuocatione	27
		Ordini causarum secundarum Deus non est alligatus	98
		Ordo politicus est opus Dei	36
		Originale peccatum est reatus, propter lapsum Adæ: propter priuationem lucis & firmæ agnitionis Dei: propter auersionem voluntatis à Deo: ppter contumaciam	

ciam cordis

53

P.

P A C E M petimus in 4. Petitione 103

Paſſio cum Diabolo peccat contra 1. Præceptum 24

2. Præceptum 27

Panis consecrati circumgeſtatio, ſumta eſt à Perſica circumgeſtatione ſacri ignis 127

P A N I S quotidiani appellatione ſignificatur gratia poſitiua corporalis 97

Panis ſubſtantia non conuertitur in corpus Chriſti 127

P A N I S vocabulo intelligitur quicquid ad huius corporalis vitæ ſuſtentationem pertinet 103

Papiſtarum error de 7. Sacramentis 119

de Miſſa 123

Parentes ſunt exemplum aliorum gubernatorum 34

Parentum appellatione qui cōprehendantur 33. 34

Paſſimonia expendit quantum conuenit, & vitat ſumtus non neceſſarios 43

virtus 7. Præcepti ead.

Paſſio Chriſti quid proprie vocetur 71

pro Paſſione gratias agimus Filio Dei in actione cœnæ 125

Paſſio diuina eſt præcipua cauſa certitudinis doctrinæ Chriſtianæ 118, 129

Pater eſt ſons diuinitatis 62

Pater exprimit ſuam voluntatem per Verbum eſſi-

cax

Pater gignit filium imaginem ſuam 59

Pater, in oratione Dominica, nomen eſſentia 98

Pater placatur ſacrificio Mediatoris 71

Patiente Chriſto, Iudæis adempta fuerunt iudicia capitalia 73

Patientia cognata timori Dei 22

Patientia præcipitur mandato Dei 117

Patientia quid 33

virtus 1. Præcepti 11

Patientia tolerat aduerſa: ſe de apprehendit remiſſionem culpæ: ſpe expectat remiſſionem penæ 33

Patres familias præſent familiæ ſuæ nutritionem: deſenſionem: communicationem doctrinæ de Deo: æmulationem ad exercitia honeſta 34. 35

P A T R I S appellatio obſignat magnitudinem amoris Dei erga nos: monet de ſide & promiſſionibus 58

de Patris voluntate omnia extiterunt 6

Pauli mors, eſt martyrium 117

Pauorem, qui oritur ex agnitione iræ Dei aduerſus peccatum, excutit fiducia miſericordiæ 11

Pauperi faciès iniuriam, exhibet 41

Pax, bonum longuicquæ 33

Pax conſcientiæ, eſt regnum Dei 120

Peccans contra conſcientiam, amittit gratiam, S. Sanctum & Fi-

61

61

59

98

71

73

22

117

33

11

33

34. 35

58

6

117

33

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

120

I N D E X.

63 imaginem	& Fidem	54	Peccatum sibi semper habet	
59 Dominica,	Peccata nostra sepulta sunt	104	commictum reatum	104
98 ificio Me-	cum Christo	75	Peregrinationes satisfactiois	
71 Iudæis a-	Peccata omnia non tenentur	113	papistice, superficialiæ	113
dicia capi-	sunt mortalia	54	Periculorum moles impedit	
73 timori Dei	Peccata quibus Deum offen-		cusum viæ & vocationis	
	dimus & meremur nam æ-		nostræ	110
	ternam, vocantur DEBET		Periuria, peccata 2. Præcepti	
	TA	104	27	
	Peccata remittuntur, non tan-		Persecutio ministro-um Euang.	
	tum peccatum	85	peccatum 3. Præcepti	32
	Peccata summa ex solo Evan-		Persona Christi vna, naturæ	
	gelio patet	110	duæ	63 64
	Peccati causas & remedia, so-		Personæ diuinitatis tres sunt,	
	la Ecclesia monstrat	110	non plures nec pauciores	59
	Peccati magnitudo est causa		Personæ gerentes magistra-	
	passionis	72	tum diligenda sunt propter	
	Peccati reliquiæ semper ma-		Deum	36
	nent in sanctis	110	Personæ tres in vna diuinitate	
	Peccati speculum est Lex	59	discernuntur realiter ac di-	
	Peccatores Deus non exaudit		stinctis proprietatibus	59
	63		Persona est propria verbi, ge-	
	Peccatoribus omnibus propo-		stantis humanam naturam	
	nitur spes veniæ in Euange-		65	
	lio	110	Persona sit accepta propter	
	Peccatorum reliquiæ quia sem-		Mediatorem, quem appre-	
	per manent in hac vita in		henda Fides	51
	sanctis, ideo continuo pe-		Persona secunda assumit mas-	
	runt remissionem peccato-		sam sanctificatam a S. San-	
	rum	86	cto	64
	Peccatorum sordes teguntur		Persona, S. Sanctus	80. 81
	in credente	54	Personarum diuinitatis pro-	
	Peccatum aliud Originale:		prietates duplices. Internæ	
	Actuale:	53	Externæ	59. 60
	Veniale, non Regnaus:		Persona vna manet, etiam si	
	Mortale, Regnans	54	duæ naturæ sint copulatæ in	
	Peccatum hærens in natura,		Christo	64 65
	contemnit mundus	115	Periuracia in falsis sententijs	
	est causa omnium calamita-		peccat contra 8. Præc.	45
	tum	ead.	Perenda res in inuocatione cõ-	
	Peccatum quid	52	siderandæ	94
	Peccatum sumum, maximum		Petitiones piorum Vniuersaliter	
	& vltimum est ignoratio Fi-		omnes exaudiat Deus. Sed cor-	
	lij, incredulitas, contemnis		porales moderatur p sua vo-	
	Filij & desperatio	110	luntate vel tollendo pœnas:	
			L 2	vel

I N D E X.

- vel mitigando eas, vel communicando conuersis consolationem interiorem 94.
95
Petitionis bonorum corporaliū & spiritualium discrimen 94
Pietas parentum & liberorum mutua 35
Pignus exhibitæ & applicatæ promissionis gratiæ est Sacramentum 118
Pij, qui in hac vita expectant fide & spe æternam beatitudinem, introducuntur in eius possessionem à Christo, post latam sententiam in iudicio vniuersali 79
Pilati mentio cur fiat 72
Pios serio amplecti doctrinam Christianam, non commodi sui causa, testantur afflictiones ipsorum 116
Πληροφροσύνη 57
Pœnæ æternæ non mutantur in temporales 112
Pœnæ hostium Ecclesiæ confirmant certitudinem doctrinæ Christianæ 131
Pœnæ nostræ non sunt compensationes aut merita pro pœna æterna 115
Pœnæ peccatorum mitigantur, ne tota Ecclesia deleatur 117
Pœnæ temporales mitigantur propter Filium Dei 118
Pœnarum corporalium vel liberatio, vel mitigatio impetratur conuersione 52
Pœnas æternas persoluent iniusti vna cum Diabolis, post resurrectionem mortuorum 88
Pœnitentia crescit in cruce 116
Pœnitentiæ conciones sunt ordinandæ à Lege 111
Pœnitentiæ partes 161
pars præcipua Fides 111
Pœnitentiæ partes secundum Papistas: Contritio cordis, Confessio oris, Satisfactio operis 111
Pœnitentiæ prædicatio vnde sumenda 109
Pœnitentia ex lege, tantum est dimidium pœnitentiæ 109
Pœnitentiam agendi remittitur omne peccatum 87
Pœnitentiam diuinitus committitur vel liberatio vel mitigatio pœnarum temporalium 113
ad Pœnitentiam mulci renouantur per exercitium crucis 116
de Pœnitentia nostra monemus nos ipsos in s. Petitione 104
Pœnitentia quid 113
Pœnitentia seria præcedat hanc tionem cœnæ 111
de Politici regni constitutione somnia eripiuntur Iudeis per ascensionem Messie ad cœlos 71
Positiuæ gratiæ spirituales, Agnitio, id est, sanctificatio nominis Dei, Gubernatio s. Sancti, id est, aduentus regni Dei, Obœdientia nostra congruens cum voluntate Dei 97
Potentia creata non potest sola sustinere iram Dei 61
Potentiæ, regni & gloriæ Dei vocibus, quid intelligantur in oratione Dominica 97.
106. 107
Potentia immensa Dei 111
Pote-

I N D E X.

Potentia vox in Epilogo orationis Dominicæ opponitur infirmitati nostræ & indigentia, & simul Deum exultat ad commiserationem 107

Potentia parentum in liberos est ordo diuinus 36

Præcepta duo postrema, interpretantur priora: & monstrant discriminem inter leges politicas & legem Dei 46

circa Præcepta obseruandum quæ opera flagitentur: quomodo fieri possint & placeant: quæ peccata prohibeantur: promissiones additæ: comminationes 18

Præcepta omnia continent sententiam affirmatiuam & negatiuam 18

Præceptores sunt parentes 34

Præceptum primum includendum est cæteris 54

Præceptum primum, præcipit cultus cordis interiores 16. 17. 26.

secundum: oris exteriores 17. 26. 27.

tertium: ceremoniarum & totius ministerij 17. 31
quartum: tuetur societatem communem 17. 34

quintum: corpora singulorum 17. 40

sextum: coniugia 17. 41

septimum: facultates 17. 42. 43

octauum: famam 17. 44. 45

nonum & decimum: coherent cupiditatem & prauam concupiscentiam 17. 46. 47

Prærogatiua & dona glorificata: naturæ suæ assumptæ, non habet Christus ex confusione proprietatium vel naturarum distinctarum in vna persona 78

Præsentia & auxilio Dei in Ecclesia, refutantur blasphemii, Diaboli & hostes Dei, & gloria ipsius celebratur 107

Præsentia Dei agnitio in ærumnis lenit dolorem 117

Præsentia Dei testimonijs, tantum Ecclesia confirmatur 130

Præsentiam Dei in depellendis periculis petimus in 7. Petitione 106

Præsentiam Dei in Ecclesia testantur liberationes in calamitatibus 116

Præstigijs sophismatum in religione: artibus: iudicijs: prohibita in 8. Præcepto 45

Prætextus gloriæ & nominis Dei, peccata 2. Præcepti 27

Precando bona deprecamur mala 99

Precari non possum, quin simul imprecor, Lutherus 99

Precatio & confessio sunt tela Christianorum contra Diabolum 27

Precatione, tanquam confessione discernitur Ecclesia ab alijs sectis 27. 95

Precationem esse commune bonum ostendit vox NOSTER PATER 98

Precationis exercitatio augeat sapientiâ spiritualem 95

L 3 Pre-

I N D E X.

- Precationis perfectissimā formam continet oratio Dominica 92
 Precatio non est efficax sine conuersione 93
 Preces conceptæ mente & voce erudiunt orantem 27
 Preces suas exauditas esse, tantum sciunt pij 130
 Precium redemptionis debuit esse æquiualeus 69
 dedit pro nobis Mediator 65. 69
 Precum nostrarum obsecratio est vox Amen 107
 Priuatiuæ gratiæ: Remissio peccatorum: depulsio tyrannidis diaboli & mundi: Liberatio à malo 97
 Probatio sui ipsius, requirit rectam institutionem in doctrina cœlesti, & seriam penitentiam 126
 Procedere proprietates interna 59
 Processio S. Sancti 81
 Prostrationem nominis Dei tolli petimus in 1. Petitione 100
 Profusiones, peccata 7. Præcepti 43
 Promissio bonorum spirituum nominatim facta est 94
 Promissio de Ecclesiæ perpetuitate, magnam afferre consolationem in æternis 117
 Promissio gratiæ & uitæ æternæ retinenda est amissis omnibus bonis corporalibus, & cum vita etiam corporis amittenda est 95
 Promissio gratiæ, extra Ecclesiam ignoratur 120
 Promissio gratiæ rata est amplectenti eam fide 85
 de Promissione Gratiæ cōmunes faciunt nos Sacram. 119
 Promissiones corporales sunt intelligenda cum exceptione crucis & caligationis 51
 Promissiones Decalogi generales: speciales 41
 Promissiones in Euangelio traditæ, exhibentur & applicantur a Deo nobis per ritus externos, qui vocantur Sacramenta 118. 119
 Promissiones legales sunt ratæ credentibus in Mediatorem 51
 Promissiones legales habent additam conditionem integritatis obedientie 51
 Promissiones omnes sunt in Christo Amen 52
 Promissioni gratiæ additi sunt ritus confirmantes eius exhibitionem & applicationem 118. 119.
 Promissionum & Fidei admodum nemur PATRIA appellatione 94
 Promissio remissionis peccatorum eorum, propter quod affligimur, magna est consolatio 117
 Promissio vniuersalis & gratuita de remiss. pecc. opponitur maledictioni æternæ 51
 Propagatio carnalis affert secum peccatum 70
 Propagatio doctrinæ perpetua, confirmat certitudinem doctrinæ in Ecclesia 120
 Prophetarum consensus de acceptione remissionis peccatorum per nomen Christi 87
 Propitiatorum sacrificium solui meretur hominibus remiss.

I N D E X.

missi. peccatorum	120
Proprietatem rerum ordinat	
7. Præceptum	42
Proprietates naturarū in Chri-	
sto nō confunduntur per vel	
post glorificationē eius	78
Propter dignitatē propriam:	
virtutes pprias: opera pro-	
pria: merita ppria non acci-	
pimus remissi. peccat.	86
Propter vnum eundemq; Spi-	
ritum, vna Ecclesia, omni-	
um ætatum	82
Providentia Dei cognoscitur	
ex conseruatione rerum cre-	
atarum	61
Proximi nomine veniunt, tam	
peregrini, quam domestici	
sue bene siue male meriti	
sint	47
Proximus quis vocetur	47
Pudor seu verecundia, virtus	
8. Præcepti	44
Pugnandum non est de re non	
valde necessaria	40
Purgatorius ignis, superflui	
lucrosa sacrificul	113

Q.

QV I C Q V I D est cōtra le-	
gem Dei, est peccatum	52
Quies Filij Dei in passione	
est sabbatum	29
Quodcunq; anteferimus Deo,	
vel amando, vel timendo,	
est Deus alienus	23
QVOTIDIANVS signi-	
ficat continuum quid, quo	
per dies singulos indigemus	
	103

R.

RAKA gestus maleuolen-	
------------------------	--

tiz	40
Rapina prohibita 7. Præcep-	
to	43
Reatus semper est coniunctus	
cum peccato, nisi fiat rem-	
issio	104
Recipimur propter Christum	
crucifixū & resuscitatū	126
Reconciliamur cum Deo in	
Baptismo	120
Reconciliatio cum Deo confi-	
denter & simpliciter peten-	
da & expectanda	94
Reconciliatio &c offertur om-	
nibus, exhibetur tantum cre-	
dentibus	20. 21
Reconciliatio cum Deo fieret	
incerta, si penderet a no-	
stra condonatione	105
Redemptionis causa finalis	91
Redemptio facta est in Christo	
Iesu	87
pro Redemptione gratias agi-	
mus Filio Dei in actione cor-	
noz	125
Redemptor, Deus est	69
Redētor officij appellatio	65
Redigeremur ad nihilum, si	
nos Deus corripere in suo	
furore	106
R E G N I mentio in Epilogo	
orationis Dominicæ alludit	
ad officium Regis	107
Regni Sathana destructionem	
petimus in secunda Peticio-	
ne	101
Regnum Dei aduenit etiam si-	
ne nostra precatione, tamen	
precamur, vt nos quoq; possi-	
mus fieri ciues ei ⁹ regni	99
Regnum Dei in hac vita est	
iusticia, pax & gaudium in	
S. Sancto	100
Regū officia: Liberare subdi-	
tos ex potesta. host. Regere	
popu-	

- populum certis legibus:
Defendere bonos à malorū
iniurijs 67. 106
- REMISSIO comprahen-
dit solutionem obligationis
ad æternam mortem, & dam-
nationem : & condonatio-
nem debite pœnæ 85. 86
- Remissio culpæ à remissione
pœnæ temporalis distincta
est 115
sed non est distincta à re-
missione pœnæ æternæ 114
- Remissionem peccatorum gra-
tis promissam propter Fili-
um Dei, petimus in 5. Peti-
tione 104
- Remissionem peccatorum me-
retur hominibus sola obœ-
dientia Christi 110
non nostra contritio 112
- Remissionis peccatorum Ar-
ticulus, applicat 1. unicui-
que credenti : 2. continuam
remissionem : 3. omniū pec-
catorum : 4. tam quo ad
culpam, quam quo ad pœ-
nam 85. 86
- Remissio nostra non est causa
remissionis diuinæ 104.
105
- Remissio peccatorum à iusti-
ficatione non differt 86
- Remissio peccatorum confi-
denter & simpliciter peten-
da 94
- Remissio peccatorum est gra-
tia priuatiua 97
- Remissio peccatorum &c. of-
fertur omnibus, exhibetur
tantum credentibus 20. 21
- Remissio peccatorum non pen-
det ex conditione enume-
rationis 112
- Remissio peccatorum quid
85. 86
quomodo differat à Iusti-
cia 86
quomodo accipiat ead.
quomodo fide accipiat
87. 88
- Remittitur peccatum propter
Christum crucifixum & re-
suscitatum 116
- Renatis & sanctis opus est con-
tinua remissione, propter
reliquias peccati 86
- Renatis ostendit Lex, quæ
opera facere debeant 110
- Reos nos omnes esse & pollu-
tos fatemur in quinta Peti-
tione 104
- Respub. bene constituta, bo-
num longeuitatis 38
- Resurrectio Carnis cur dica-
tur 89
- Resurrectio Christi quomodo
tertia die facta sit 77
- Resurrectio Christi, causa no-
stræ resurrectionis 76. 77
- Resurrectio duplex, una ad
vitam, altera ad iudicium
89. 90
- Resurrectio mortuorum quid
sit 88
- Resurrectione opus est corpo-
ribus : animis non 89
- Resurrectionis Christi typus,
longæ historia 76
- Resurrectionis testimonia 89
- Resuscitatus Christus propter
nostram iusticiam Rom. 4.
vt in nouitate vitæ ambule-
mus Rom. 6. 76. 77
- Rex est Christus, quia colli-
git Ecclesiam : liberat eam
a peccato : sanctificat eam
S. Sancto : regit & defen-
dit eam : resuscitat ad vi-
tam æternam 67

I N D E X.

- Rosaria papistarum superstitiosa 113
 Rubor & verecundia non merentur remiss. peccatorum 112
 Rudiores in mutuo colloquio confessionis priuata erudiuntur 113
 Ritus diuinitus instituti, & additi promissioni Euangelij sunt Sacramenta 118
 Ritus externi additi sunt promulgationi promissionis: vt sint signa voluntatis Dei: vt sint signa confessionis 119
 Ritus per quos Deus nobis exhibet & applicat suas promissiones in Euangelio traditas, Sacramenta 119

S.

- SABBATI species quinque 28
 Sabbatum creationis: paedagogicum: spirituale: passionis Christi: æternū post resurrectionem 28. 29. 30.
 Sabbati mutatio exemplum Christianæ libertatis 32.
 33
 Sabbato nihil operis faciendum 29
 Sabbato quomodo requieuerit Deus 28
 Sabbatum æternum promissum Ecclesiæ resuscitata 30
 Sabbatum cæremoniale, typus sabbati spiritualis 29
 Sabbatum ex Sabbato 30
 Sabbatum ordinatum propter quietem corporum, hominum & iumentorum 29
 Sabbatum spirituale, signum & pactum sempiternum inter Deum & Ecclesiam 29
 hoc præcipue mandatur Legge Dei ead.
 Sabbatum veteris testamenti est memoria generationis & creationis omnium 33
 sed noui, est memoria regenerationis factæ per resurrectionem Christi 33
 Sacerdos summus, patefacit Euang: placat patrem suo sacrificio: orat p nobis, & exauditur: benedicit, id est, exhibet per se bona Euang. 66. 67
 per Sacramenta accipimus 119
 per Sacrificia reddimus 120
 Sacramenta applicate dicuntur, quia testificantur, quod promissio ad nos pertineat 119
 Sacramenta & sacrificia differunt 119. 120
 Sacramenta non sunt tantum notæ externæ professionis 128
 Sacramenta sunt signa confessionis distinguunt Ecclesiam à cæteris gentib. 119
 Sacramenta noui testamenti duo, Baptismus & cæna Domini 119
 Sacramenta sunt signa voluntatis Dei erga nos 119
 Sacramentorum legitimus usus est signum monstrans Ecclesiam 83
 Sacramentum cur institutum 118. 119
 Sacramentum in nouo testamento quid 118
 Sacrificia pro viuis & mortuis, papistarum error 123

I N D E X.

Sacrificia veteris Testamenti facta in fide, fuerunt exercitia confessionis & gratiarum actionis	120	Sancti sunt, qui abluti sanguine Christi, sunt sanctificati per S. Sanctum	84
Sacrificiorum species, Propitiatorum: Eucharisticum	120	Sanctorum bona opera, etsi fiunt in fide, non tamen merentur remiss. peccat.	110
Saluator officij appellatio	65	Sanctorum communio quid	84
Salus, Ecclesie & nobis impetratur, precatione continua	95	Sanguine Filij Dei abluuntur, qui baptizantur	121
Sanabilium poenae moderandae	39	Sanguinem humanum fundens, fundetur sanguis eius	48
Sanctificatio S. Sancto in Baptismo	121	Sanguine suo redemit nos Christus	68
Sanctificare, est sacrosanctum habere, summa cum veneratione colere	99	Sanitas, bonum longuitatis	38
Sanctificare nomen Dei, includit respectum ad verbum Dei	99	Satisfactionis papisticae quinque gradus	113
Sanctificare quid significet	30, 81, 99	Scandalis profanatur nomen Dei	100
Sanctificationis nostrae causa finalis	91	Scortatores & adulteros indicabit Deus	46
Sanctificationis significatio reciproca	30	Scripta Mosaica sunt antiquissima	119
Sanctificatio nominis diuini, est gratia positiva	97	Scripta prophetica & Apostolica comprehendunt passionem diuinam	119
Sancti perpetua confessione agnoscunt sua peccata	104	Scurrilitas, peccatum 8. Praecepti	45
Sancti petunt beneficia corporalia cum conditione	94	Sectae extra Ecclesiam ignorant promissionem gratiae	119
Sancti propria significatio	30	Securitas peccatum 1. Praecepti	35
Sancti, quocumque loco & tempore vixerint, habent communionem inter se tam doctrinae quam bonorum spiritualium	84, 85	Sedere, ad dextram Patris quid	78
in Sanctis semper manent reliquiae peccati	110	Seditio peccatum 4. Praecepti	37
Sancti sumus in hac vita: partim impuratione: partim inchoatione	83, 84	Sedulitas requiritur ab omnibus	37
		virtus 4. Praecepti	ead.
		Septenarius numerus congruit cum voce Sabbatum	28
		Sepul-	

I N D E X.

- Sepulchra nostra consecran-
tur sepultura & contactu
corporis Christi 75
Sepultura Christi, certum te-
stimonium vere defuncti
75
Series continua doctorum in
Ecclesia, est testimonium
certitudinis doctrinae 10
Sermones obscuro peccata 6.
Præcepti 41
Seuare velle Christum mise-
ram nostram missam sibi in-
sertam, confirmat pignus coe-
nae Domini 125
Seruus impia peccatum quar-
ti Præcepti 37
Serpens ancus, typus supplicij
Christi 75
Serpentis caput contritum a
femine mulieris 76
Sessio Christi ad dextram Pa-
tris simplicissime intelliga-
tur de exaltatione Christi
ad regnum sacerdotium 78
Signa monstrantia Ecclesi-
am: consensus in doctrina
Euangelij: vsus Sacramen-
torum legitimus: obedi-
entia ministerio debita 83
Signa nuda in cœnâ non sunt
128
Silentium iniustum & dissimu-
latio veritatis peccatum se-
cundi Præcepti 27
Simulationes & occultationes
fugiendæ sunt & in oratio-
ne & in gestu ac omni vita
44
Societas honorum & ærumna-
rum in coniugio 37
Societas est sanctis cum Patre
& Filio 85
Societas sanctorum inter se
84 85
Sola exclusiua, cur retinenda
88
Soluere debitam mercedem
ministris Euangelij, opus
3. Præcepti 31
Somnia de politico regno
Messiæ, refutat ascensio
Christi 78
Spes cognata Fidei 22
Spes expectat auxilium in hac
vita: beatitudinē post hanc
vitam 22
Spes expectat futura: Fides
accipit præsentia 22
Spes quid 22
virtus 1. Præcepti 21
Spes veniæ proponitur omni-
bus peccatoribus in Euan-
gelio 110
Spes vltimæ liberationis & æ-
ternæ salutis consolatur nos
in calamitatibus 117
Spiritus contritus est Deo sa-
crificium 111
Spiritus vnus 85
S. Sancto & voce Euangelij
in cœtu Ecclesiæ visibilis
multi regenerantur 82.
83
à S. Sancto fouentur res, cre-
atæ per Verbum efficax,
expressum à Patre, libere
creationem volente 62
S. Sanctum mittit Filius à Pa-
tre 81
per Spiritum Sanctum efficax
est caput Christus in suis
membris 85
Spiritus Sanctum esse personam
80
S. Sanctus accendit in creden-
tibus doctrinæ intellectum:
confirmat assensum: efficit
motus cōgruentes cum Deo:
excitat

I N D E X.

excitat innocationem : & læticiam acquiescentē in Deo	81	Subditi reuerenter colant magistratus : præstent obediētiā & soluant stipendia debita : tolerant quādam eorum infirmitates	36
S. Sanctus adoratur cum Patre & Filio	82	Substantiæ rerum conferuntur à Deo	61
S. Sanctus amittitur à ruente contra conscientiam : & assensiente errori in fundamento	54	Succesſum in laboribus petimus in 4. Petitione	103
S. Sanctus amor & læticia substantialis & coæterna inter P. & F. procedens à P. & F.	59	Summa doctrinæ & testimoniorum de præcipuis operibus Dei recitatur in symbolo	56
S. Sanctus conglorificatur cum Patre & Filio	82	Summum & vltimum bonum quod sit	51
S. Sanctus cur mittatur	60	Sumtio cœnæ debet fieri in commemorationem Christi	124
S. Sanctus, Dominus viuificans	82	Sumtio cœnæ est pignus, quo & Christus testatur suorum beneficiorum applicationē, & nos de ea confirmamur	125
S. Sanctus inchoat obediētiā in homine, congruentem Legi Dei	51	Sumtio cœnæ est testimonium de præſentia Filij Dei : de applicatione beneficiorum eius : de viuificatione & inſertione noſtri in ipſum : & de inhabitatione eius in nobis	123
S. Sanctus locutus est per prophetas	82	Sumtio cœnæ, panis & vini, est communicatio corporis & sanguinis	123, 128
S. Sanctus, persona distincta à Patre & Filio	80	in Sumtione cœnæ Filius Dei adest vere & substantialiter	123
S. Sanct. procedit à Patre ex Patre & Filio	82	Sumtus non necessarii, peccata	41
S. Sanctus sanctificat credentes	81	7. Præcepti	
S. Sanctus, Spiritus gratiæ & precum : veritatis : sanctificationis	81	Superbia opponitur timori Dei	5
S. Sanctus vnus & idem in veteri & nouo testamento	82	peccatum 1. Præcep. ead.	
Stabilitas Ecclesiæ est testimonium certitudinis doctrinæ Christianæ	130	Superſtitio tribuit rei aliquam vim sine cauſis naturalibus, vel sine ordinatione diuina	24
Status beatorum poſt hanc vitam est vita æterna	90	peccatum 1. Præcep. ead.	Sup
Stoici furores pugnāt cum 2. Præcepto	27		
Studium bene operandi in conuerſis habet etiam ſua præmia in hac vita	118		
Stuprū, peccat. 6. Præcep.	41		

I N D E X.

Supplicium æternum, stipendium peccati regnantis, q non tegitur vmbraculo F.D. 90
 Suspicio peccatum 8. Præcepti 45
 Symbola vacua in cœna non sunt 128
 Symboli articuli præcipui tres 57
 de creatione 60
 de redemptione 62
 de sanctificatione 86
 Symb. appellatio vnde 55. 56
 quid contineat 55
 Symboli professione & vero intellectu distinguitur Ecclesia ab alijs sectis 55
 Symboli recitatio quotidiana cur necessaria 56
 Symbolum, cur Apostol. 56
 Symbolum quotidie recitandum, vt commonefaciat de præcipuis beneficijs Dei: vt mens pia applicet illa sibi fide: vt hinc hauriat consolationem: vt hanc confessionem opponat hosti Diabolo: vt fiat commemoratio satisfactionis Dei, miraculorum & testimoniorum doctrine 56
 Synaxis, appellatio cœnæ Domini, a congregatione publici 122

T.

T A B V L A prima Decalogi anteferenda est secundæ 54
 Tela depellentia Diabolum, ardens precatio 27. 95
 Temperantia quid 41
 virtus 6. Præcepti ead.
 Temperamentum misericor-

dia & iusticiæ in Deo est causa passionis 72
 Tempestatum vices gubernantur à Deo 61
 Tenacitas in communicandis bonis, peccat. 7. Præc. 43
 Tentationes ditescendi deprecantur in 4. Petitione 103
 Tentationis appellatione intelligitur omnis sollicitatio aut impulsio carnis, mundi & diaboli ad peccata 103
 Terræ fecunditas propagatur à Deo 61
 Tessera militaris sicut discernit milites ab hostibus, Ita symbolum Christianos ab alijs sectis 56
 Testimonia conceptionis & natiuitatis Christi 69. 70
 resurrectionis Christi 76
 Testimonia distinctionis personarum in diuinitate 59
 Testimonia reditus Christi ad iudicium vniuersale 79
 Testimonia resurrectionis vniuersalis 89. 90
 Testimonia de vita æterna, morte æterna 90
 Testimonium exhibitæ & applicatæ promissionis gratiæ ad singulos, est Sacram. 118
 Timor Dei cum fide, est timor filialis 111
 Timor Dei filialis excitatur ex concione legis, temperata cum voce Euangelij 110
 Timor Dei filialis, inter pauperes & dolores animi confternati sensu iræ Dei, confugit fide ad misericordiã, promissam per & propter mediatorem 110
 Timor Dei filialis quid sit 22. 111

I N D E X.

virtus 1. Præcepti	21
opus Deo placens	111
Timor Dei oritur ex agnitione comminationis diuinæ in Lege	21
Timor Dei seruilis fugit & fremet aduersus Deum	111
Timor Dei sine fide est timor seruilis	111
Timor seruilis oritur ex Lege	110
<i>Transigendi</i>	116
Transubstantiatio, error	127
Tutores parentum nomine in- telliguntur	34
Typica veteris testamenti sa- crificia, sunt Eucharistica	120
Tyrannidis Diaboli, mundi, & carnis nostræ depulsio, est gratia priuatiua	97
Tyranni hostes Ecclesiæ omni- bus atatibus delicti sunt no- uo exemplo inæ Dei	131
Tyrannis, peccatum 4. Præ- cepti	37
Tyrannorum pœnæ in Eccle- sia, testimonium certitudinis doctrinæ Christianæ	131

V.

VALETUDINEM peti- mus in 4. Petitione	103
Vaticinia testantur de certitu- dine doctrinæ Ecclesiæ	129
Vbiq; vult, Christus est, sed corporali locatione sem- per in aliquo loco	77
Vbiq; esse, est actio diuinæ na- turæ in Christo, sed tribuitur tamen toti personæ	69
Veneratio ministrorū Euang.	

virtus 3. Præcepti	31
Veniale peccatum quid	34
Verbo & spiritu Domini omnia facta sunt	60
Verbum docet, quomodo Deus velit agnoscere & coli	59
Verbum incarnatum requie- uit, vt caro possit tentari crucifigi & mori	30
Verbum in Christo, gestat, sustentat & fouet naturam humanam assumptam	61
Verecundia & rubor non me- rentur remissi peccat.	112
Verecundia seu pudor, virtus 8. Præcepti	44
Vermis damnatorum non mo- rietur	79
Veritas quid	44
virtus 8. Præcepti	ead.
Veritatis abiectio peccatum 2. præcepti	27
Veritatis constantem & aper- tam professionem præcipit 8. præceptum	44
Veritatis Spiritus, S. Sanctus	81
Victimæ occisæ, typus mortis Christi	73
Victoria aduersus carnem, dia- bolum & mundum, petitur in 6. petitione	105. 106
Victoriam contra mortem & Diabolum ostendit Christus certo modo inferis	76
Victum & amicum petimus in 4. petitione	103
Virtus & bonorū corporis pe- tito, coniunctam habet vici- tiam paratam ad obui- diendum in afflictione	54
Vigiliæ papisticæ supersticio- sæ	113
Vindicta in puniend. & delictis congruens cum mandato Dei	101

- Dei necessaria est ad conseruationem societatis humane 40
 Vindicta legitima non est prohibita 40
 Violatio pactorum & fœderū prohibita in 8. præcep. 45
 in Violatione vniuscuiusque præcepti inest contemptus Dei in 1. præcepto 54
 Violentia prohibita 5. præcepto 40
 Virtus non est abijcienda propter ærumnas 117
 Virtutes inchoatæ quomodo fiant cultus Dei, docet Evangelium 110
 Virtutes omnes in hac vita sunt imperfectæ & languidæ: nec satisfaciunt Legi 111
 Viuentes in terris, immutabuntur in momento ad reditum Christi 79
 Viuificare velle Christum nostram miseram massam sibi insertam, confirmat pignus cœnæ Domini 125
 Viuificari, regi & doceri credentes a Christo, testatur cœna Domini 123
 Viuificatio fit per Filium & S. Sanctum 125
 pro Viuificatione gratias agimus Filio & S. Sancto in actione cœnæ 125
 Vita æterna gratis donatur propter filij meritum & intercessionem confugientib. ad Patrem fiducia victime 71
 pro Vitæ æternæ restitutione gratias agimus Deo in actione cœnæ 125
 Vita æterna inchoatur in hac: consummabitur in altera vitæ 65
 Vita æterna, portus, in quo boni acquiescent 90
 Vita æterna quid nominetur 90
 Vita æterna quomodo inchoetur in hac vita 91
 Vita æterna restituitur in recõciliatis efficacia Christi 65
 Vitæ æternæ donatio offertur omnibus: exhibetur tantum credentibus 20. 21
 Vita æterna simpliciter petenda & fide expectanda 94
 Vinctus Christus, quia summus sacerdos: Rex 66
 Vnicus, discernit Filium ab electis 67
 Vnicus, Vnigenitus, proprius Filius 67
 Vnione personali non tranſmutantur, neq; confunduntur naturæ aut proprietates inter sese, sed copulantur inseparabiliter 64
 Vnio personalis quid 64
 in Vocatione sua qui fideliter administrat mandata officia, facit voluntatem Dei 101
 in Vocatione vt nostra obedientia congruat: diuinæ voluntati perimus in 3. Petitione 101
 Vocationi obediendum in fide & spe 103
 Vocationis & vitæ nostræ cursus impeditur, infirmitatē nostræ: insidijs Diaboli: & mole periculorum 110
 Vocationis officia strenue exequenda sunt propter Deum & communem salutem 37
 Vocati sumus in vna spe 85
 Vose

I N D E X.

Voce Christi resuscitabuntur omnes defuncti	79	alios, caste erga seipsum	102
Vocem Euangelij annunciare & applicare remissionem peccatorum & multis & singulis, conuersis & consolationem petentibus, restatur absolutio priuata	114	Voluntatis auersio à Deo, est malum originis	51
Voluntas Dei est ipsum velle Dei, seu hoc quod vult Deus	101	Voluntatis Dei erga nos certa signa sunt Sacramenta	119
Voluntas Dei etsi sine nostra precatione perficitur: tamen precamur, vt nos quodque sumus ministri facientes Deo grata	99	Voluntatis Dei liberrimū decretum	88
Voluntas hominis est mutabilis	44	Voluntatis nostræ congruentia cum voluntate Dei, est gratia positiua	97
Voluntas Patris est, vt nemo pereat, qui credit in Christum	122	Voluntatis voce intelligitur Deus, seu ipsum velle	121
Voluntatem Dei facere, est esse conformem voluntati seu legi diuinæ, & Deo seruire cum læticia	101	Vfus Sacramentorum, opus præcepti	31
Voluntatem Dei facit, qui pie viuunt erga Deum, iuste erga		Vxor, bonum longeuitatis	38

Y.

ipsa diuinitas tria, in vna deumque diuinitate

Z.

Zelus, quid virtus 5. Præcepti

E R R A T A.

Facie 30. linea. 2. lege glorificaretur. F. 44. l. 1. in glosa F. 44. l. 6. præceptis. F. 121. l. 12. in tota. F. 127. l. 4. sine Latine.

IN INDICE Academica dubitatio — de Doctrina. Actionis tam publicæ &c. Culpa & pena æterna donatio. &c. De operationem Lex non arguit &c. Euangelij promissio offerri — Eubet autem &c.

Formula peccata confitendi

Venerande Domine, rogo ut meam confessionem au-
diatis. & amurietis mihi peccator. miserū solutionem.

Venerande D. agnosco et fateor coram Deo et vobis mi-
serum me, & graviter peccasse ac sepe, cogitationibus, a-
fectibus, verbis atq; factis non timere neq; filius Dei
toto corde non ardenter eum inuoro. non ope ago, sum
negligens in audientiis & discendo Verbo Dei, id Vn sacra-
mentorum parentibus & praeceptoribus meis non praestando
bitam obedientiam, nec sumram ^{religiosam} obedientiam, nec in-
tam fidelitatem inuocationis meae. Deniq; cor meum plu-
rimum & curiosis affectibus et cupiditatibus, & experior illi
die in me esse inclinationes prauas ad omnis generis pec-
cata à Deo prohibita. Vere autem ex animo doleo me
Deum offensisse et tot meis peccatis contaminatum
irritasse iram Dei, & immensas aeternas & tem-
porales, publicas & privatas penas. Confugi
autem ad Filium Dei DOM. N. F. C. qui iustitiam
factus est pro me, & habes propositum iuvante Deo,
emendandi vitam. Viventi delictis & aui-
bis reuerenter peto ut mihi ammittatis rem-
issionem peccati iuxta mand. & iustitiam illam
& pietatem his Verbis: Quorum ore mihi ista per-
rata in terris remissa erunt & in caelo

Ex libris Johannis Romani
Polnensis Bohemianensis

Lactantius lib. de ira boj.

Lumen mentis humanae bonis, quem qui ro-
gnauerit, et in peritus admiserit, illumina-
to coram imperium ueritatis agnoscat.

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

14095

14036

Be
L
T
K